

Barnepartiprogram, et ledd i demokratisk danning

En kritisk diskursanalyse av politisk kommunikasjon rettet mot barn
i lokalvalget 2019.

ELISE KURE

VEILEDERE

Elise Seip Tønnessen

Geir Christian Johannessen

Universitetet i Agder, 2020

Fakultet for humaniora og pedagogikk

Institutt for nordisk og mediefag

Master

FORORD

Denne masteroppgaven er gjennomført som en avsluttende del av masterprogrammet i Samfunnskommunikasjon ved Universitetet i Agder våren 2020. Prosessen frem til i dag har både vært lærerik og frustrerende. Hele veien har jeg forestilt meg oppgaven som et puslespill, bestående av mange brikker som jeg først må finne, og deretter plassere på riktig sted. Mine undersøkelser kan tyde på at temaet i liten grad er undersøkt tidligere, og har krevd mye konsentrasjon i leting etter sentrale brikker, samt plassering av disse. Hver brikke har bidratt til å gjøre det store bildet klarere. Nå som jeg har det ferdige puslespillet foran meg, føler jeg et behov for å takke dem som har hjulpet meg på veien.

Den første brikken hjalp Jan Svennevig meg med å plassere. En kort samtale med han bidro til at jeg forsto hvordan jeg skulle strukturere analysen – tusen takk. Videre ønsker jeg spesielt å takke mine dyktige veiledere Elise Seip Tønnessen og Geir Christian Johannessen. Elise sine inspirerende ord og grundige tilbakemeldinger, og Geir Christian sine gode faglige diskusjoner, har vært uvurderlig for meg i arbeidet. Samtalene med de har ofte vært utløsende for at jeg har kommet meg videre i puslespillet. I de tilfeller jeg har hatt vanskeligheter med å finne riktige brikker, har de hjulpet meg videre på veien. Elise og Geir Christian sin positivitet og tro på prosjektet har gjort veiledningsmøtene til utelukkende positive opplevelser. Jeg har vært heldig som har fått benyttet meg av beggeks ekspertise. Tusen takk!

En stor takk rettes også til alle som har tatt seg tid til korrekturlesing og gitt pirkete kommentarer på alle disse sidene. Tusen takk til alle som har støttet og heiet på meg gjennom denne prosessen. Takk til venner og familie for omtanke og støttende ord. Takk til mine medstudenter for to herlige år, og ikke minst, takk til min samboer, venninne og medstudent, Ingrid. Jeg synes det har vært fint å ha en i samme situasjon, så nært, gjennom hele prosessen. Takk for konstruktive innspill og oppmuntrende ord når arbeidet har vært krevende. Når jeg nå plasserer den siste brikken av puslespillet, er det med stor lettelse og en god porsjon stolthet. Oppgaven markerer slutten på to lærerike år ved Universitetet i Agder, og en lang utdanning er nå ved veis ende. Jeg håper denne studien vil bidra med et spennende innblikk i hvordan politisk kommunikasjon fremstår når det tilpasses barn.

Kristiansand, juni 2020

Elise Kure

SAMMENDRAG

Demokratiet, slik vi kjenner det, gir voksne og barn ulike rettigheter til å påvirke politiske prosesser. Den tydeligste skillelinjen går ved hvem som har stemmerett og ikke. I forbindelse med kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019 organiserte Redd Barna et eget valg for barn mellom 10 og 15 år i form av en nettbasert stemmegivning. De politiske partiene utarbeidet i den anledning egne *barnepartiprogram*. Empirien i denne masteroppgaven har tatt utgangspunkt i Arbeiderpartiet, Høyre og Miljøpartiet De Grønne sine barnepartiprogrammer. Med en kritisk diskursanalyse, inspirert av Norman Fairclough, har jeg foretatt en næranalyse av tekstene på mikronivå og drøftet hvilket barndomssyn som kommer til uttrykk på makronivå. Analysen er i tillegg komplementert med en komparativ analyse av partienes ordinære partiprogram. I forlengelsen av dette tar oppgaven sikte på å bidra til innsikt i de diskursive strategiene som tas i bruk når politiske partier henvender seg til barn.

Empirien er analysert i lys av et tverrfaglig teoretisk rammeverk, og kombinerer perspektiver på tekstanalyse, politisk kommunikasjon, adaptasjonsteori og barndomssyn. Analysen er ledet av empirien, og har sammen med anvendt teori, gitt et godt innblikk i det politiske landskapet barn får presentert i barnepartiprogram. Funnene viser at barnepartiprogram utfordrer den etablerte sjangeren: norske partiprogram. De diskursive strategiene de politiske partiene benytter seg av, synliggjør partienes ønske om å lære bort, og samtidig inkludere barn mer i demokratiet. Barnepartiprogrammene skiller seg fra de ordinære partiprogrammene i tekststrukturer, språk og argumentasjon. En konsekvent helhetlig, bevisst språkbruk fremhever at det er tydelig at tekstene er tilpasset. Diskursanalysen avdekker tre fremtredende diskurser som kommer til uttrykk i barnepartiprogrammene: *den moderne barndomdiskursen, den norske velferdsdiskursen og den latente partidiskursen*.

Analysen viser at den førstnevnte diskursen er mest åpenbar, og dermed overordnet de andre to. Den kommer tydeligst til uttrykk som et resultat av tilpasningen i barnepartiprogrammene. Tekstene synliggjør at det er en større aksept for at barn kan være med på å påvirke politiske prosesser. Barn har fortsatt ingen reell politisk makt, men med egne barnepartiprogram innskriveres barn i en rettighetsdiskurs. Det betyr at barn nå, i større grad enn før, anerkjennes som borgere i demokratisk forstand. Den politiske sosialiseringprosessen aktualiserer det komplementære forholdet mellom det «å være» og det «å bli». Ved hjelp av diskursive strategier har partiene gitt barn en invitasjon til Norges politiske system.

ABSTRACT

Democracy gives adults and children different rights to influence political processes, where the clearest division is between those who have the right to vote and those who do not. Save the Children Norway organized a separate election for children between the ages of 10 and 15, which provided them the opportunity to vote online. This took place in conjunction with the municipal and county council elections in 2019. For this occasion, the political parties created their own personal *children policy programmes*. In this master thesis, the empiricism is based on the children policy programmes of Arbeiderpartiet, Høyre and Miljøpartiet De Grønne. Using a critical discourse analysis, inspired by Norman Fairclough, I have done an analysis of the texts at a micro-level and discussed what perceptions of childhood are expressed at a macro-level. In addition, the analysis is complemented by a comparative analysis of the parties' ordinary policy program. In continuation of this, the project aims to contribute insight to the discursive strategies that are used when political parties approach children.

The empiricism has been analyzed in the light of an interdisciplinary theoretical framework, and combines perspectives on textual analysis, political communication, adaptation theory and perceptions of childhood. The analysis is guided by the empiricism and, together with applied theory, has provided insights to the political landscape children are presented in policy program for children. The findings show that children policy programmes challenge the established genre: Norwegian party programmes. The discursive strategies used by the political parties highlight their desire to learn, while including children in democracy. The children policy programmes differ from the ordinary policy programmes regarding textual structures, language and argumentation. A consistent, holistic and conscious use of language makes it clear that the texts are adapted. The discourse analysis reveals three prominent discourses that are expressed in children policy programmes: *the modern childhood discourse*, *the Norwegian welfare discourse* and *the latent party discourse*.

The analysis highlights that the modern childhood discourse is most clearly expressed as a result of the adjustment in the children policy programmes. These texts emphasize greater acceptance concerning children influencing political processes. Children to this day, still have no real political power, but with their own policy programmes, children are enrolled in a rights discourse. This accentuates that children today are recognized as citizens in a democratic sense to a greater extent than before. The political socialization process actualizes the complementary relationship between «being» and «becoming». With the help of discursive strategies, the parties have invited children into Norway's political system.

INNHALDSFORTEGNELSE

FORORD	I
SAMMENDRAG	III
ABSTRACT	V
INNHALDSFORTEGNELSE	VI
FIGURER	VIII
TABELLER	VIII
1 INNLEDNING	1
1.1 TEMA OG PROBLEMSTILLING	2
1.2 KOMMUNIKATIV KONTEKST	3
1.3 FORSKNINGSKONTEKST	4
1.3.1 Politikk og barn	4
1.3.2 Partiprogram som sjanger	6
1.3.3 Adaptasjon av nyheter til barn	8
1.3.4 Masteroppgavens bidrag	9
1.4 AVGRENSNING OG OPPBYGGING	10
2 TEORI	11
2.1 TEORETISK BAKTEPPE	12
2.1.1 Barn som samfunnsborgere	12
2.1.2 En offentlighet for alle?	13
2.1.3 Medvirkning som et relasjonelt fenomen	15
2.2 TEORETISK RAMMEVERK	17
2.2.1 Politisk kommunikasjon	17
2.2.2 Adaptasjonsteori	20
2.3 TEORETISKE PERSPEKTIVER PÅ TEKSTANALYSE	22
2.3.1 Norman Fairclough sin tredimensjonale modell	23
2.3.2 Multimodal kritisk diskursanalyse	25
2.3.3 Retorikk	27
2.3.4 «Å se alle delene under ett»	29
3 METODE	30
3.1 ANALYSEMATERIALE	30
3.2 VALG AV METODE	32
3.3 ANALYTISK FREMGANGSMÅTE	33
3.4 FORSKNINGSKVALITET	35

4	ANALYSE.....	38
4.1	BARNEPARTIPROGRAM SOM SOSIAL BEGIVENHET	38
4.1.1	En kort presentasjon av barnepartiprogrammene	39
4.1.1.1	Arbeiderpartiet	40
4.1.1.2	Høyre.....	41
4.1.1.3	Miljøpartiet De Grønne.....	42
4.1.2	Tekststrukturer.....	43
4.1.3	Språk og argumentasjon	50
4.1.3.1	Ord som uttrykk for ideologi og virkelighetsoppfatning	50
4.1.3.2	Ord som bygger relasjoner.....	56
4.1.4	En sammenligning av barnepartiprogram og ordinære partiprogram.....	58
4.1.4.1	Arbeiderpartiet	59
4.1.4.2	Høyre.....	63
4.1.4.3	Miljøpartiet De Grønne.....	65
4.1.5	Oppsummering av barnepartiprogram som sosial begivenhet	68
4.2	BARNEPARTIPROGRAM SOM SOSIAL PRAKSIS	69
4.2.1	Sjanger	70
4.2.2	Stil.....	71
4.2.3	Diskurs.....	73
4.2.3.1	Den norske velferdsdiskursen	73
4.2.3.2	Den latente partidiskursen.....	74
4.2.3.3	Den moderne barndomsdiskursen.....	76
4.2.4	Oppsummering av barnepartiprogram som sosial praksis.....	77
4.3	BARNEPARTIPROGRAM SOM UTTRYKK FOR SOSIAL STRUKTUR	77
4.3.1	Barn som samfunnsborgere	78
4.3.2	Barns rettigheter	81
4.3.3	Oppsummering av barnepartiprogram som uttrykk for sosial struktur	84
5	AVSLUTTENDE REFLEKSJONER	85
	LITTERATURLISTE.....	88
	EMPIRISK MATERIALE: PARTIPROGRAM	88
	Barnepartiprogram	88
	Ordinære partiprogram.....	88
	LITTERATUR.....	89
	VEDLEGG	98
	Vedlegg 1: Agder Arbeiderparti sitt barnepartiprogram	98
	Vedlegg 2: Agder Høyre sitt barnepartiprogram	100
	Vedlegg 3: Miljøpartiet De Grønne Agder sitt barnepartiprogram	104

FIGURER

Figur 2.1 Roger Hart sin stige for medvirkning	16
Figur 2.2 En modell basert på Norman Fairclough sin tredimensjonale modell.....	24
Figur 3.1 Analysestrukturen i denne oppgaven	34
Figur 4.1 Agder Arbeiderparti sitt barnepartiprogram	40
Figur 4.2 Agder Høyre sitt barnepartiprogram	41
Figur 4.3 Miljøpartiet De Grønne Agder sitt barnepartiprogram	42
Figur 4.4 Illustrasjon av skolestreik for klima i Miljøpartiet De Grønne Agder sitt barnepartiprogram	46
Figur 4.5 Fotografiet i Agder Arbeiderparti sitt barnepartiprogram	48
Figur 4.6 En av superheltene i Agder Høyre sitt barnepartiprogram	49
Figur 4.7 Forsiden på Agder Arbeiderparti sitt ordinære partiprogram	59
Figur 4.8 Innledningene i Agder Arbeiderparti sine partiprogrammer.....	60
Figur 4.9 En kollasj med fotografiene hentet fra Agder Arbeiderparti sitt ordinære partiprogram	62
Figur 4.10 Forsiden på Agder Høyre sitt ordinære partiprogram.....	63
Figur 4.11 Forsiden på Miljøpartiet De Grønne Agder sitt ordinære partiprogram	65
Figur 4.12 Komposisjonen i Miljøpartiet De Grønne Agder sitt ordinære partiprogram.....	66

TABELLER

Tabell 4.1 Barnepartiprogrammenes underoverskrifter.....	45
Tabell 4.2 Eksempler på positivt ladde ord hentet fra barnepartiprogrammene.....	52
Tabell 4.3 Oversikt over modalitetsmarkører i barnepartiprogrammene	56
Tabell 4.4 Oversikt over Agder Arbeiderparti sine underoverskrifter	61
Tabell 4.5 Oversikt over Agder Høyre sine underoverskrifter	65
Tabell 4.6 Oversikt over Miljøpartiet De Grønne Agder sine underoverskrifter	68

1 INNLEDNING

«*We have come here to let you know that change is coming whether you like it or not*»
(Greta Thunberg, 2018: 3:17-3:23).

Alle borgere, inkludert barn, har et ansvar for å bidra til å skape en felles fremtid. Nylig har vi sett at barn over hele verden har tatt ansvar ved å engasjere seg i klimadebatten. De har brukt sin stemme og blitt hørt ved å aksjonere som en gruppe for å rette søkelyset mot klimautfordringene. Den oppmerksomheten disse aksjonene har fått illustrerer at barn og unge gir positive bidrag til samfunnet. Barn blir nå lyttet til i større grad enn før, men hvordan inkluderes de i politikk? Hva slags informasjon tilbys de? Alle mennesker trenger å forstå hvordan den verdenen og det samfunnet de lever i fungerer. Informasjon er både nyttig og viktig for den forståelsen. *Partiprogram* inneholder informasjon som kan gi verdifull innsikt i samfunnets virke, men på hvilken måte retter partienes politiske kommunikasjon seg mot barn slik at de også kan forstå og lære? Dette er spørsmål som jeg ønsker å belyse i denne oppgaven.

I 2019 var det 100 år siden Norge fikk allmenn stemmerett. Sosial og økonomisk status, samt personlige egenskaper skulle ikke lenger være bestemmende for om den enkelte fikk fulle borgerrettigheter eller ikke (Stortinget, 2019). Likevel har ikke alle de samme rettighetene og mulighetene til å påvirke politiske prosesser. Barn og unge under 18 år er i dag den største gruppen uten stemmerett i Norge. Som medborgere i et land som fikk verdens første barneombud i 1981, og ti år senere fikk verdens første barneminister, et land som ratifiserte FNs barnekonvensjon i 1991, og i 2003 implementerte den i norsk lov, er det interessant å undersøke hvordan det i dag legges til rette for at morgendagens beslutningstakere skal engasjere seg i politikk. Norge har flere år på rad blitt kåret til verdens mest demokratiske land av *The Economist* (2020). Av den grunn er det kanskje naturlig at barn nå også blir mer inkludert i samfunnsutviklingen?

Det er lite som tyder på at barn forholder seg passivt til politikk. Barn viser tvert imot stort engasjement og vilje til å kjempe for sine demokratiske rettigheter. Utgivelsen av egne *barnepartiprogram* de siste årene tyder på at barns stemmer har blitt hørt, og at de nå anses som kompetente nok til å engasjere seg i politiske saker. Barnepartiprogrammene har et innhold som er presentert på en måte som skal være forståelig for barn, og er tilgjengelig via

Barnas Valg: en digital plattform for barn og unge som presenterer Norges politiske system på en interaktiv måte. Plattformen gir barn mulighet til å lære om politikk ved hjelp av informative videoer. Materialet er i tråd med den nye *Fagfornyelsen*, der demokrati og medvirkning er nevnt som en del av skolens verdigrunnlag, og som et tverrfaglig tema (Utdanningsdirektoratet u.å.a; u.å.b). Dette samsvarer med en viktig del av skolens samfunnsmandat, nemlig opplæring om, for og gjennom demokrati (Breivega, Rangnes & Werler, 2019:22). Demokrati er en måte å leve på som favner alle borgere (Dewey, 1966:87). Nøyaktig derfor fortjener politisk kommunikasjon rettet mot barn å bli undersøkt nærmere, og det er det jeg skal gjøre i denne oppgaven.

1.1 TEMA OG PROBLEMSTILLING

Politiske partiprogram er en sentral kilde til informasjon og gir velgerne mulighet til å ta stilling til partienes standpunkter på ulike samfunnsområder. Partiprogram kan på den måten være til hjelp for å finne ut hva velgerne burde stemme i forkant av valg. På tilsvarende måte kan barnepartiprogram være til hjelp i forkant av *Barnas Valg*. Den informasjonen tekstene tilbyr har et implisitt formål om å overbevise leserne slik at partiet vinner stemmer. Denne masteroppgaven skal undersøke hvilken type politisk henvendelse som fungerer for barn ved å se nærmere på partiprogrammene produsert i forbindelse med kommunestyre- og fylkestingsvalget i Agder 2019. For å nå dette målet gjøres en kritisk diskursanalyse av kommunikasjonsmaterialet til tre store nasjonale partier. Jeg konsentrerer meg hovedsakelig om barnepartiprogrammer, men sammenligner også funnene med ordinære partiprogrammer for å finne ut i hvilken grad tekstene er tilpasset målgruppen «barn». Jeg har valgt Arbeiderpartiet, Høyre og Miljøpartiet De Grønne sine tekster fordi dette er tre partier som kan representere noe av bredden i det politiske systemet i Norge. Ytterligere begrunnelse for dette utvalget er presentert i metodekapittelet (3). Problemstillingen jeg har valgt for å undersøke den utvalgte empirien er:

Hvilke diskursive strategier bruker norske partier i sin politiske kommunikasjon til barn?

«Diskursive strategier» er forstått som tilnærminger gjennom språk og andre meningsressurser som tjener ett bestemt tankesett. Denne problemstillingen er basert på tre delspørsmål:

1. Hvordan skiller barnepartiprogram seg fra ordinære partiprogram i tekststrukturer, språk og argumentasjon?
2. Hvilke diskurser er mest fremtredende i barnepartiprogrammene?
3. Hva sier barnepartiprogrammene om barns posisjon i dagens demokratiske samfunn?

Disse forskningsspørsmålene operasjonaliserer min problemstilling, og henspiller på hensikten med studien. Partienes kommunikasjonsmateriale bærer preg av at partiene forsøker å engasjere ulike målgrupper, men at de ønsker å få frem mye av det samme, nemlig kjernen i deres politikk. Etersom retorikk er en sentral del av politisk kommunikasjon, blir oppgavens problemstilling besvart ved hjelp av en diskursanalyse med retoriske perspektiver. Det overordnede målet er å si noe kunnskapsbasert om politisk kommunikasjon rettet mot barn. I forlengelsen av dette sikter oppgaven mot å se nærmere på hvilke representasjoner av barn som kommer til syne i tekstene. Deltakelse blir sett på som en viktig ingrediens i et demokratisk samfunn, men hvordan legges det egentlig til rette for å inkludere barn i Norges politiske system i dag? Min motivasjon for oppgaven springer ut av min pedagogiske bakgrunn, samt interesse for å lære mer om politisk kommunikasjon og hvordan diskursive strategier former budskap til ulike målgrupper. Med en bachelorgrad i pedagogikk har jeg uunngåelig med meg noen oppfatninger og erfaringer inn i arbeidet, men jeg har forsøkt å skille rollen som pedagog fra rollen som forsker så godt det lar seg gjøre.

1.2 KOMMUNIKATIV KONTEKST

Barnas Valg er organisert av *Redd Barna*, og er et nettbasert politisk valg for grunnskolebarn i 5. til 10. trinn. I tillegg til den nettbaserte stemmegivningen, består nettsiden av et multimodalt undervisningsopplegg med pedagogiske, informative videoer om demokrati som styreform. Barnepartiprogrammene er spesielt utarbeidet for Barnas Valg og har fått tildelt mye plass på nettsiden. Opplegget er i utgangspunktet utformet med tanke på skolearenaen, men er også åpen for egen utforskning da nettsiden er tilgjengelig for alle. Over 70 000 barn stemte i Barnas Valg som ble holdt i forbindelse med lokalvalget i 2019. Stemmegivningen ga barn en mulighet til å gi uttrykk for sitt politiske ståsted, men ga ingen reell politisk innflytelse. I forkant av valget ble lærere oppfordret gjennom en egen lærerveiledning til å gjøre stemmegivningen mest mulig lik et formelt politisk valg. Redd Barna understreket viktigheten av å få barns samtykke før avstemning og at valget skulle holdes hemmelig. Det var mulig å forhåndsstemme og å stemme blankt. På selve valgdagen ble resultatene

presentert i Barnas Valg sin egen talkshowserie: *Barnas Valgshow*, der flere politikere deltok. Valgresultatene er publisert på nettsiden, og viser landsoversikt, fylkesoversikt, kommuneoversikt og skoleoversikt (Redd Barna, 2019a).

1.3 FORSKNINGSKONTEKST

I dette kapittelet beskrives funn fra tidligere forskning. Studiene som er presentert har vært viktig for denne oppgavens utvikling og min forståelse av barnepartiprogrammene. Én av dem omhandler direkte politisk kommunikasjon rettet mot barn. Jeg viser først til tidligere forskning på politikk og barn, ettersom dette er relevant for å forstå hvorfor det kan være hensiktsmessig med egne barnepartiprogram (1.3.1). Dernest presenterer jeg forskning som er gjennomført på ordinære partiprogram og beskriver hvordan programmene kan forstås som en egen *sjanger* (1.3.2). Begrepet *sjanger* refererer til tekster med flere fellestrekk som er plassert innenfor én kategori, og som dermed defineres ut ifra disse fellestrekkene (Engebretsen, 2007:13). Dette er aktuelt for den senere analysen av hvorvidt barnepartiprogrammene passer inn i sjangeren. Til slutt presenterer jeg en studie om hvordan nyheter har blitt tilpasset barn som målgruppe (1.3.3). Dette er av spesiell interesse ettersom funnene delvis kan overføres til min studie.

1.3.1 POLITIKK OG BARN

Det foreligger generelt lite forskning om politikk og barn. Dette gjenspeiler den marginale statusen barn har hatt gjennom historien. Barn blir vanligvis ikke regnet som en del av politikken verden, og derfor blir det sjeldent stilt spørsmål om deres politiske tilknytning og tro (Wyness, Harrison & Bunchanan, 2004:85). Anna Emilia Berti (2005), forsker innenfor utviklingspsykologi, hevder likevel at en kan se tre ulike «bølger» innenfor forskning på politikk og barn. Den første bølgen konsentrerer seg om barns politiske holdninger og undersøker ulike sosialiseringarenaer som kan ha påvirket disse holdningene. Den andre bølgen undersøker politisk engasjement som en grunnleggende del av menneskers identitetsdannelse (ibid.:72-73). Den tredje og siste bølgen undersøker tiltak som kan bidra til å fremme politisk engasjement, samt samfunnskompetanse (ibid.:74). I dag blir barn stadig mer inkludert i demokratiske beslutninger, og deres engasjement blir i økende grad sett på som en verdifull ressurs (van Deth, Abendschön & Vollmar, 2011:147).

Jan van Deth, Simone Abendschön og Meike Vollmar (2011:148) har forsket mye på *politisk deltakelse*, og har sammen gjort en studie med over syvhundre grunnskolebarn fordelt på 17 skoler i Tyskland. De ønsket å finne ut om barn i grunnskolealder besitter politiske kunnskaper. Ettersom barn på dette stadiet mangler tilstrekkelige leseferdigheter, benyttet de seg av en visuell spørreundersøkelse som dekket rundt hundre elementer som omhandlet politisk kunnskap, demokrati, politisk kommunikasjon, holdninger til politiske spørsmål, oppfatninger av et «godt borgerskap» og hva som er regnet som ønsket sosial oppførsel (ibid.:150-151). Barna i studien uttrykte politiske meninger og holdninger, og viste grunnleggende politisk kunnskap, noe som er en forutsetning for politisk engasjement og deltakelse. Funnene i studien belyser at barn generelt har det som trengs for å være borgere (ibid.:166). Politisk kunnskap oppmuntrer til politisk deltakelse, samt forståelse av relevansen og funksjonen til den politiske prosessen (ibid.:152). Med dét for øye kan barnepartiprogrammer fungere som verdifulle dokumenter som gir politisk kunnskap tidlig, og på den måten bidrar til større politisk deltakelse. På bakgrunn av dette kan en tenke seg at mennesker som har blitt eksponert for barnepartiprogram stemmer ved valg når de først blir stemmeberettiget, men dette forutsetter at programmene vekker interesse.

Til slutt vil jeg trekke frem Marit Ursin og Linn Cathrin Lorgen (2019:133) som har bakgrunn i tverrfaglig barne- og ungdomsforskning. De undersøkte Barnas Valg i forbindelse med stortingsvalget i 2017, og er av særlig interesse for min oppgave. De intervjuet 25 femteklassinger i alderen 9-10 år på en offentlig barneskole i Trondheim som deltok i valget. Målet med prosjektet var todelt: de ønsket å utforske barns opplevelse av hvordan de posisjoneres som medborgere, samt kartlegge barns oppfatning av egne evner og muligheter til å delta i politiske og demokratiske prosesser. Svaret de kom frem til var at et tiltak som Barnas Valg kan gi en styrket følelse av tilhørighet i samfunnet for barn, men også bidra til å opprettholde en tendens der barns deltakelse foregår på separate arenaer uten reelle politiske konsekvenser. Barna i undersøkelsen argumenterte for barns rett til å bli hørt og anerkjent, men beskriver også at det å gi barn for mye politisk ansvar potensielt kan være uheldig (ibid.). Min oppgave er i likhet med denne undersøkelsen knyttet til Barnas Valg, men har en litt annen innfallsvinkel da jeg undersøker de politiske partienes kommunikative bidrag i valget.

1.3.2 PARTIPROGRAM SOM SJANGER

På oppdrag fra Språkrådet i 2013 skrev medieviser Jostein Gripsrud (2013:28) en rapport med resultater fra en analyse av språkpolitikk og språkbruk i norske partiprogrammer, produsert i forbindelse med stortingsvalget dette året. Gripsrud (2013:32) analyserte hele åttehundre sider med partiprogram der partiene presenterte mål for sin politikk i stortingsperioden 2013-2017. I rapporten er det skissert flere karakteristikk av partiprogram som sjanger. Partiprogram er politiske dokumenter med en svært bred målgruppe som forsøker å treffe flest mulig, med mål om å skaffe flere velgere. Gripsrud (2013:28) har gjennom å lese alle de politiske partienes programmer forsøkt å besvare følgende spørsmål: «Hva slags tekster er dette? Hvordan henvender partiprogrammene seg til leserne? Hva slags samfunnsforståelse representerer de ulike programmene, hvilke samfunnsproblemer peker de ut, og hvilke løsninger foreslår de – og særlig, hvordan gjør de dette?» (Gripsrud, 2013:28).

I rapporten kommer det frem at stilen i partiprogrammene gjennomgående karakteriseres som språklig krevende. Det er mye abstrakt og generelt språk (Gripsrud, 2013:31). Flertallet av partiene mangler oppklarende faktainformasjon eller definisjoner som kan være til hjelp for å forstå vanskelige begreper. Kun Kristelig Folkeparti og Venstre har slike innslag (ibid.:63). En ideell leser må derfor, ifølge Gripsrud (2013:33), være tålmodig og kunnskapsrik, og slike lesere mener han at det ikke finnes mange av. «Partiprogrammenes ideelle lesere lar seg ikke avskrekke av store, innholdsmessig og språklig krevende tekstmengder, og heller ikke av mange gjentakelser og uklare formuleringer» (ibid.:2). Det finnes likevel enkelte mennesker som vil lese tekstene på en målrettet måte. Det kan være journalister eller andre som er på jakt etter formuleringer som kan brukes i kritiske undersøkelser av forholdet mellom teori og praksis. Det kan være velgere med en spesiell interesse og kompetanse for bestemte saksområder, eller det kan være partienes medlemmer og aktivister som leser egne og andres program med mål om å forberede seg til politisk kamp (ibid.:34). Kort sagt retter partiprogrammene seg mot mennesker som er kunnskapsrike eller kunnskapssøkende, og ikke mot «vanlige folk» (ibid.:35).

Den målgruppen partiene har forestilt seg i produksjonen av partiprogrammene, og dermed velger å henvende seg til, kommer til uttrykk i utformingen av dokumentene (Gripsrud, 2013:36). Det rent språklige, samt bruk av grafiske tegninger, fotografier og ulike typer typografi, sier noe om dette. Språket i programmene preges av enkle hovedsetninger som gjør

tekstene mer tilgjengelige. Dette kan indikere at en har ønsket å henvende seg til «alle». Likevel er språket oftest abstrakt, noe som vil si at formuleringene griper over stor kompleksitet i saksforhold uten konkrete eksempler (ibid.:36). Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet er derimot å regne som unntak ettersom de har inkludert fotografier og illustrasjoner i sine program. Arbeiderpartiet har i tillegg konkretisert sitt innhold i form av enkeltpersoners erfaringer eller oppfatninger. Disse virkemidlene bidrar til at programmene blir mer leservennlige (ibid.:36-37). Da tekstene er forholdsvis krevende å lese, ser det likevel ikke ut til at noen av programmene har lyktes med å henvende seg til ønsket målgruppe.

Videre kommer det frem at partiene i varierende grad fremstår som ideologisk forankret. Historikeren Jens Arup Seip (1988:7) definerer *politisk ideologi* som: «(...) et knippe av mer eller mindre sammenhørende elementer», der han beskriver elementene som utsagn om virkeligheten og verdier som berører politikk i vid forstand. En ideologi er dermed tosidig: «Den inneholder både (ønskede) normer og (antatte fakta): den gir både bud og bilde» (ibid.:9). Med andre ord handler politisk ideologi om hvordan partiene tenker og arbeider, ut fra et helhetssyn på samfunnet og dets medlemmer (Gripsrud, 2013:52). Eksempler på slike ideologier er *sosialisme*, *liberalisme* og *konservatisme*. Tankesettet sosialisme ønsker å bekjempe økonomisk ulikhet, og mener målet for samfunnsutviklingen bør være et egalitært fellesskap (Østerud, 2019:261-262). Tankesettet liberalisme konsentrerer seg om individet og dets selvstendige verdi (ibid.:152-153). Tankesettet konservatisme legger vekt på personlig frihet, rettsikkerhet og stabilitet i samfunnet (ibid.:137-138). Dette er i programmene formulert som logiske slutninger og ikke som slutninger ut fra en bestemt ideologi, og dermed er det forholdsvis skjult (Gripsrud, 2013:52-53). Slik argumentasjon kalles for *enthymem*: «Et enthymem er en forkortet *sylogisme*, det vil si logisk slutning som forutsetter at «oversetningen», den allmenne regelen, er kjent fordi den er en del av et etablert forestillingsfellesskap i en gruppe eller et samfunn» (Gripsrud, 2013:48).

Enthymem er ifølge Gripsrud (2013:64) synlig i: «Avsnitt der mer eller mindre allment aksepterte beskrivelser følges direkte av politiske forslag eller påstander – der «hjemmelen» for disse, det ideologiske premisset, er utelatt». Det kan tenkes at dette utelates fordi de enkelte partiene ønsker å redusere muligheten for å avskrekke potensielle velgere (ibid.:38). Et annet viktig funn som kommer frem i rapporten er at disposisjonen i de ulike partiprogrammene er varierende. Av den grunn etterlyser Gripsrud (2013:57) en felles mal for partiprogram. Slik hadde det blitt enklere for leseren å orientere seg i mengden av

informasjon. På en annen side er det viktig å være klar over at dette kan si noe om hva partiene mener er viktigst (ibid.). For å oppsummere er partiprogram dokumenter som preges av et abstrakt og generelt språk med få visualiseringer som retter seg mot kunnskapsrike eller kunnskapssøkende mennesker. Gripsrud sin undersøkelse tilbyr vesentlig sjangerkunnskap om norske partiprogram og er derfor svært relevant for min oppgave, ettersom den har identifisert enkelte karakteristikk ved partiprogram som jeg har kunnet bygge videre på.

1.3.3 ADAPTASJON AV NYHETER TIL BARN

Nina Skråmestø Nesheim (2018), høskolelektor i journalistikk, har analysert *Aftenposten Junior* og *NRK Supernytt*, to nyhetsproduksjoner for barn. Et uttalt mål i disse nyhetsmediene er å ta opp saker det blir snakket om i «voksennyhetene», og presentere det på en måte som er forståelig for barn (ibid.:43). Innenfor barnelitteraturforskningen kalles slik tilpasning av tekst for *adaptasjon* (Klingberg, 1996:142). Nesheim (2018:44) har gjennomgått alle Supernytt sine TV-sendinger og alle utgavene av Aftenposten Junior i mars 2015, med mål om å finne ut hvordan vanskelige og skremmende nyheter presenteres for barn. Disse nyhetsmediene har trolig vokst frem som et resultat av et oppdaget behov for å opplyse barn. Barn ønsker kunnskap, forklaringer, meningsutvekslinger og samtaler om det som skjer i verden, og spesielt det som skjer i geografisk nærhet (Vettenranta, 2017:138).

Den første sendingen av Supernytt fant sted 4. januar 2010. Programmet produseres av *NRK* og blir sendt på NRKs barnekanal, *Super*, hver dag. Målgruppen for Supernytt er barn mellom 8 og 12 år, men det har vist seg at også yngre barn ser på programmet (Nesheim, 2018:45). Aftenposten Junior er en ukeavis for barn produsert av *Aftenposten*. Den kom for første gang ut 24. april 2012 og blir utgitt i nedskåret tabloidformat uten annonser (ibid.:46). Som nyhetsmedier forplikter Supernytt og Aftenposten Junior seg til å følge *Vær Varsom-plakaten* der pressens samfunnsrolle er uttrykt. Der legges det særlig vekt på at pressen har et ansvar for at ulike syn får slippe til (Presseforbundet, 2015). «Egne nyhetsproduksjoner for barn der de slipper til som kilder med sine erfaringer, gjør at barn kommer inn under pressens samfunnsoppdrag» (Nesheim, 2018:49). Dessuten består pressens oppdrag i å sørge for å informere om det som skjer i samfunnet (Presseforbundet, 2015).

Nesheim (2018:57-58) sin analyse viser at både barns rett til informasjon og deres rett til å uttrykke seg, ivaretas gjennom nyhetsmediene for barn. For det første skjermer ikke disse

nyhetsmediene barn for de vanskelige og skremmende nyhetene, men de bruker ulike beroligende strategier som å være tydelig, vektlegge det positive og ved å gjenta at liknende hendelser er sjeldne. De faktiske hendelsene presenteres altså i sin helhet (ibid.). Nesheim (2018:58) nevner også at det kan være fruktbart at voksne ser nyheter sammen med barn for å forklare, hjelpe med å bearbeide inntrykk, oppklare misforståelser og sette hendelser inn i en kontekst. For det andre ivaretas barns rett til å uttrykke seg i begge nyhetsmediene. Barn spiller en aktiv rolle i nyhetene som kilder og problemløsere. En slik aktiv rolle gjør nyhetene mer forståelige og tilgjengelige for barn (ibid.:57). Dermed oppleves nyhetene også engasjerende, i tillegg til at de gjør det mulig for barn å identifisere seg med det som presenteres (Rosenberg, 2018:11).

«Temaene i barnenyhetene spenner vidt, fra politikk, klima og krig til kjendis og sport. Det er imidlertid saker som angår barn direkte som får størst dekning, og her er det skolesaker som dominerer» (Nesheim, 2018:57). Bred dekning av politikk i nyhetene forteller barn at politikk er viktig, også for dem (Rosenberg, 2018:13). I min oppgave er det interessant å undersøke hvor stor plass de ulike politikkområdene får i barnepartiprogrammene, sammenlignet med de ordinære partiprogrammene. Dette kommer jeg tilbake til i analysekapittelet (4). Generelt er Nesheim sine funn en viktig inspirasjonskilde for min oppgave ettersom studien handler om nyheter som i utgangspunktet er produsert for voksne, men som nyhetsmediene Supernytt og Aftenposten Junior tilpasser barn. Nyheter som er tilrettelagt for barn er med på å sikre de unge en adgang til samfunnsdebatten og det offentlige rom, og er nært knyttet til det jeg skal undersøke. Ved å inkludere barns stemmer og gi dem kunnskap om samfunnet de lever i, kan nyheter, så vel som partiprogram, være med på å sosialisere barn inn i samfunnet.

1.3.4 MASTEROPPGAVENS BIDRAG

Forskningsfeltene denne studien kan bli kategorisert innenfor, er tekststudier av politisk kommunikasjon eller forskning på politikk og barn. Siden oppgaven dreier seg om politiske partiprogram vil den være et bidrag til politisk kommunikasjon, det vil si et felt som befatter seg med hvordan politiske aktører kommuniserer sitt budskap. I tillegg vil den være et bidrag til demokratiet og forhåpentligvis sette barns rettigheter innenfor politikk på dagsorden. Innsikten denne oppgaven tilfører på feltet foregår primært gjennom bruk av teoretiske perspektiver på politisk kommunikasjon og adaptasjonsteori. Dette er oppgavens teoretiske rammeverk og blir presentert ytterligere i delkapittel 2.2. Det konkrete materialet jeg bringer

frem i analysen har tidligere ikke blitt analysert, og oppgaven kan av den grunn gi ny innsikt. Et viktig poeng som ligger til grunn for oppgaven er at barn i økende grad blir sett på som nåværende borgere og ikke bare fremtidige borgere. Dette anser jeg som en samfunnskontekst for oppgaven, noe jeg forklarer nærmere i «Teoretisk bakteppe» (2.1).

1.4 AVGRENSNING OG OPPBYGGING

Strukturen i denne oppgaven er formet av etablerte sjangerkonvensjoner for masteroppgaver. Kapittel 2 inneholder teorigrunnlaget for oppgaven, som vil si *multimodal kritisk diskursanalyse*, herunder Norman Fairclough sin tredimensjonale analysemodell, samt perspektiver på politisk kommunikasjon, adaptasjonsteori, barndomssyn og retorikk. Deretter presenteres empirien og den analytiske fremgangsmåten i kapittel 3. En viktig del av dette kapittelet er diskusjonen av den metodiske tilnærmingen. Videre blir selve analysen lagt frem i kapittel 4. Den er strukturert etter Fairclough sine tre dimensjoner: *sosial begivenhet*, *sosial praksis* og *sosial struktur*. Hver dimensjon har et tilhørende forskningsspørsmål: *Hvordan skiller barnepartiprogram seg fra ordinære partiprogram i tekststrukturer, språk og argumentasjon?* blir besvart i analysen av sosial begivenhet. *Hvilke diskurser er mest fremtredende i barnepartiprogrammene?* blir besvart i analysen av sosial praksis. Ved å ta utgangspunkt i analyseresultatene og anvendt teori, kommer jeg til slutt til å drøfte barndomssyn som sosial struktur i besvarelsen av det tredje forskningsspørsmålet: *Hva sier barnepartiprogrammene om barns posisjon i dagens demokratiske samfunn?* Forskningsspørsmålene ligger til grunn for å kunne gi et godt svar på problemstillingen til slutt. Oppgaven blir avslutningsvis oppsummert og problemstillingen besvart i kapittel 5. Barnepartiprogrammene som utgjør det empiriske materialet er lagt ved oppgaven som vedlegg.

2 TEORI

Barnepartiogram er tekster skrevet på en lettlest måte, og er en form for politisk kommunikasjon. Tekstene inneholder både skrift, fotografier og illustrasjoner, som hver for seg, og som helhet, formidler mening. Semiotikken kaller dem *tegn*. Ved hjelp av verbale tegn som tale eller skrift, eller ved å utnytte ulike semiotiske ressurser som skaper *sammensatte multimodale tekster*, realiserer de en ytring (Selander & Skjelbred, 2004:30). Dette refererer til *et utvidet tekstbegrep*, og det er et slikt tekstbegrep oppgaven vil forholde seg til ettersom partiogrammene inneholder både skrift, fotografier og illustrasjoner. En slik forståelse av tekstbegrepet er nødvendig i dagens samfunn fordi kommunikasjon i økende grad foregår ved bruk av flere *modaliteter*, altså ulike uttrykksmåter (Bergström & Boréus 2005:16; Frantzen & Schofield, 2018:242).

Mye meningsskaping foregår gjennom språk (Hitching & Veum, 2011:12). Menneskers virkelighetsforståelse påvirkes av språket, deriblant holdninger og meninger (Blakar, 2006:61). All språkbruk kan representere maktbruk, og politiske partier spesielt, har en stor maktposisjon i demokratiet. Det å bli representert eller det å ikke bli representert, gir effekter. Det er nemlig gjennom språket vi forstår, og delvis skaper, sosiale realiteter (ibid.). Av den grunn ligger det mye makt i partiogrammer. I denne oppgaven blir det interessant å se hvordan barns situasjon i vår tid er avspeilet, bevart og videreført gjennom språket. Ved å se på språk kan en avdekke hvordan samfunnet har utviklet seg (Burr, 2015:2-5).

Noe av det viktigste for at barn skal føle seg inkludert i demokratiet er informasjon. Siden 2017 har det blitt produsert egne barnepartiogram i forsøk på å inkludere barn i Norges politiske system (Tjoflåt & Breivik, 2017). Det er dette jeg ønsker å vektlegge i denne oppgaven. Den første delen i teorikapittelet er et teoretisk bakteppe der jeg redegjør for hvordan barndomssynet har endret seg de siste årene, fra *det sårbare barnet* til *det kompetente barnet*. Videre går jeg gjennom det teoretiske rammeverket som er grunnleggende for å forstå analys materialet. Dette rammeverket består av politisk kommunikasjon og adaptasjonsteori. Politisk kommunikasjon er politiske partier sitt forsøk på påvirkning av ulike målgrupper med mål om å få gjennomført en bestemt politikk, mens adaptasjonsteori i denne sammenheng er hvordan en tekst tilpasses en spesifikk målgruppe. Her er det interessant å se hvordan politisk kommunikasjon tilpasses barn som målgruppe. Deretter presenterer jeg teoretiske perspektiver på tekstanalyse som har vært grunnleggende for å besvare problemstillingen.

2.1 TEORETISK BAKTEPPE

2.1.1 BARN SOM SAMFUNNSBORGERE

«Synet på barn og barndom påvirker hva som anses som vesentlig for barn å få informasjon om» (Nesheim, 2018:46). For å sette dagens situasjon med egne politiske partiprogram for barn i et perspektiv, ses dette i sammenheng med synet på barn og barndom. Inntil 1970-tallet og tidlig 1980-tallet hadde barn i liten grad en stemme som ble hørt når ny kunnskap ble produsert og etablert (Tingstad, 2019:98). I nyere tid har barns posisjon som selvstendige subjekter blitt styrket. Barn har blitt gitt nye rettigheter som individer (Frønes, 2018:20). Diskursen om det kompetente barnet har tatt over for diskursen om det sårbare barnet (Kjørholt, 2005:155). Oppsummert kan vi si at det har skjedd et paradigmeskifte. Som en kontrast til vektleggingen av barns uferdighet og mangelfulle utvikling sammenliknet med et voksent individ, er det i dag det kompetente, selvstendige barnet som løftes frem (Kjørholt, 2010:13). Samfunnsmessige endringer knyttet til rettighets- og frigjøringsbevegelser er noe av grunnen til at denne tanken har fått større gjennomslagskraft (Tingstad, 2019:99).

Barns spesielle posisjon er synlig gjennom deres rettigheter til deltakelse, så vel som deres særegne rett til beskyttelse (Frønes, 2018:18). Barns nåværende posisjon som subjekter handler om anerkjennelse. Å forholde seg til barn som autonome subjekter innebærer å se barn med iboende menneskeverd og grunnleggende behov for å tilhøre et menneskelig fellesskap. Dette er viktig nettopp fordi det er knyttet til noen grunnleggende verdier til det å være menneske (Østrem, 2012:40). En reell anerkjennelse fra voksne fås først når voksne erkjenner at barn har andre erfaringer og ser verden fra andre synsvinkler enn mennesker med lengre livserfaring og forståelseshorisont (ibid.:44). Forholdet mellom barn og voksne er med andre ord asymmetrisk. Barn har ikke like mye makt som voksne, og dermed har de en spesielt utsatt subjektposisjon (ibid.:40). I et livsløpsperspektiv er barndommen forstått som en overgangsfase (Frønes, 2018:25).

FN vedtok i 1989 en egen barnekonvensjon, et løft for barns menneskerettigheter. Ingen andre menneskerettighetserklæringer har blitt undertegnet av så mange nasjoner (Østrem, 2012:97). Barnekonvensjonen er beskrevet som revolusjonerende sammenlignet med tidligere internasjonale barnerettighetserklæringer (Kjørholt, 2010:18). Barnet anerkjennes som et selvstendig individ, som et subjekt (Sandberg, 2009:33). Norge ratifiserte barnekonvensjonen i 1991, og i 2003 ble det også en del av menneskerettsloven. Barns menneskerettigheter kom

på dagsorden på en helt annen måte etter dette, og er i dag et viktig redskap for å bedre barns situasjon (ibid.:32). Barnekonvensjonen har en sentral betydning for måten vi forstår barn og barndom på i dag, både nasjonalt og globalt (Kjørholt, 2010:12). Om barns rettigheter blir reelle, avhenger imidlertid av hvordan barnekonvensjonen gjennomføres i det enkelte land (Sandberg, 2009:34).

2.1.2 EN OFFENTLIGHET FOR ALLE?

Sosiologen Jürgen Habermas (1971:25) beskriver *den borgerlige offentlighet* som et rom der alle frie borgere har rett og plikt til å delta i fri meningsutveksling. Barn utelukkes ofte fra denne offentligheten fordi det blir tatt for gitt at deres primære miljø er den personlige og private sfæren (Wyness et al., 2004:83). Dette kan ses i sammenheng med *samfunnsborgerskap* og *medborgerskap*, to betegnelser som ofte forveksles med hverandre. Samfunnsborgerskap er knyttet til rettigheter og plikter, mens medborgerskap går utover en juridisk forståelse (Ødegård, 2012:36). Medborgerskap handler om å anerkjenne alle enkeltindivider som likeverdige medlemmer av et samfunn (Matthews, 2003:269). Selv om barn ikke har lik samfunnsborgerstatus som voksne, er de anerkjent som medborgere (Kjørholt, 2010:18). Etikeren John Wall (2012:98) påpeker at barn har et ønske om representasjon, men at dette krever at det tenkes nytt om samfunnsborgerskap.

En nasjon blir sett som demokratisk i den grad den involverer sine borgere, særlig på samfunnsnivå (Hart, 1992:4). Deltakelse er fundamentalt i statusen som samfunnsborger (Kjørholt, 2010:18). Begrepet deltakelse refererer generelt til å være med på å ta beslutninger som påvirker livet og det samfunnet vi bor i (Hart, 1992:5). Barns deltakelse i det sivile samfunn er først og fremst nyttig for barnet selv, og vil senere være nyttig for samfunnet da det bidrar til demokratiske holdninger, ferdigheter og kunnskaper som samfunnet kan dra nytte av (Kjørholt, 2010:19). Familieforskeren Bren Neale (2004:8) definerer samfunnsborgerskap for barn som retten til anerkjennelse, respekt og deltakelse. Barns identitet som samfunnsborgere vil vokse frem fra de erfaringene de gjør seg i hverdagslivet gjennom ulike former for deltakelse i familien, skolen og på fritiden (Bjerke, 2010:229). I de senere årene har det vært lav politisk deltakelse blant voksne med fulle politiske rettigheter grunnet færre stemmer ved valg. Dette er noe av grunnen til at skoler legger vekt på samfunnsborgerskap (Hill, Davis, Prout & Tisdall, 2004:80-81). Gevinsten av demokratisk

danning er at det øker sannsynligheten for at barn blir gode fremtidige borgere, og at de vil benytte seg av sine politiske rettigheter (Kjørholt, 2010:19).

Skoler er en integrert del av samfunnet og et åpenbart sted for å fremme barns forståelse og opplevelse av demokratisk deltakelse (Hart, 1992:37). Skoletiden går parallelt med den gradvise utviklingen av barns rettigheter til medvirkning og demokratisk deltakelse (Backe-Hansen, 2010:172). I Norge er utdanningssystemet sitt demokratioppdrag lovfestet og uttrykt i opplæringsloven § 1-1: «Opplæringa (...) skal fremje demokrati, likestilling og vitenskapleg tenkjemåte» (Opplæringsloven, 1998). Helt siden Mønsterplanen av 1987 har medbestemmelse i skolen vært et tema i Norge (Backe-Hansen, 2010:172). Nylig ble dette demokratioppdraget stadfestet i Fagfornyelsen som trer i kraft ved skolestart høsten 2020. Her er demokrati og medborgerskap et tverrfaglig tema: «Skolen skal stimulere elevene til å bli aktive medborgere, og gi dem kompetanse til å delta i videreutviklingen av demokratiet i Norge» (Utdanningsdirektoratet, u.å.a). Skolen kan ses som en mulighetsarena der forholdene legges til rette for å fremme deltakelse og ansvarlighet gjennom de aktivitetene barn er en del av (Backe-Hansen, 2010:184). Det er nemlig gjennom demokratisk trening at den nye generasjonen medborgere lærer seg de ferdighetene og kunnskapene som er nødvendig for å kunne være delaktig i demokratiet (Samuelsson, 2013:47-48).

Dobbeltheten mellom å beskytte barn for deres egen skyld og å se på dem som en ressurs preger moderne tid (Qvortrup, 2010:37). FNs barnekonvensjon har ivaretatt begge de dominerende hovedlinjene om hvordan barns interesser skal ivaretas (Kjørholt, 2010:15). Denne tosidige tilknytningen til et utviklingsorientert perspektiv på den ene siden, og oppmerksomhet rettet mot barn som sosiale aktører på den andre siden, kan representere et spenningsfelt når barnekonvensjonen skal implementeres (ibid.:16). I Norge, og andre vestlige land, er det en tendens til at barns avhengighet av voksne ses som en motsetning til selvstendighet og deltakelse (Bjerke, 2010:229). Sannsynligvis omfatter de fremste barrierene for deltakelse voksne sine oppfatninger, inkludert deres bilder av barns kapasitet, og deres egeninteresse for å opprettholde egen posisjon. Det ser ut til at det er en bekymring om at barns rettigheter skal undergrave de voksnes autoritet (Hill et al., 2004:82). Å styrke barns aktive sosiale engasjement kommer verken lett eller automatisk, spesielt når innvendinger knyttet til barns kompetanse eller manglende interesse er vanlig (Matthews, 2003:274). Voksne er viktige forbilder for barn. Deres holdninger påvirker barns forståelse og respekt for rettigheter og plikter som gjelder for et demokratisk samfunn (Lindahl, 2005:35). Dersom

barn blir behandlet som ufullstendige mennesker og ikke får sjansen til å delta i ulike situasjoner, er det en risiko for at samfunnet vil skape passive borgere som lærer at det er umulig å påvirke omgivelsene sine (ibid.:43). Av den grunn er det viktig at barn lærer å bli kompetente og omsorgsfulle borgere gjennom involvering med kompetente og omsorgsfulle voksne. Forståelsen av demokratisk deltakelse, tilliten og kompetansen til å delta, kan bare tilegnes gradvis gjennom praksis (Hart, 1992:5). Medvirkning for barn skjer vanligvis innenfor en kontekst der de voksne setter rammene, og derfor er medvirkning for barn ofte et relasjonelt fenomen (Backe-Hansen, 2010:188).

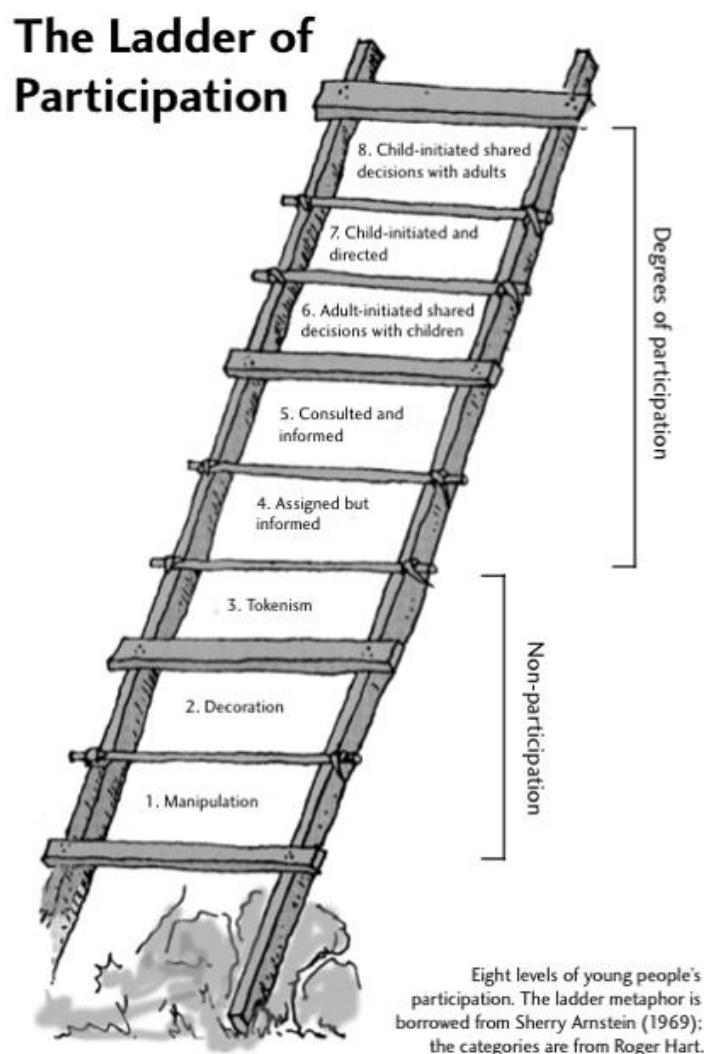
2.1.3 MEDVIRKNING SOM ET RELASJONELT FENOMEN

Barn kan involveres på ulike måter og med ulik grad av medvirkning. Det finnes ulike modeller som illustrerer dette. *Stigemetaforen* jeg skal redegjøre for i denne delen er en generell modell som kan brukes for å beskrive politisk kommunikasjon. Modellen kan spesielt være et godt hjelpemiddel for å karakterisere medvirkning i forholdet mellom barn og voksne (Hart, 2008:21). Denne metaforen kan med fordel ses i sammenheng med *stillasmetaforen* som refererer til en gjensidig forsterkende struktur der alle mennesker, inkludert voksne og barn med forskjellige evner, hjelper hverandre med å oppnå sine mål (Wood, Bruner & Ross, 1976). Flere akademikere har utarbeidet modeller for å illustrere ulike nivåer barn kan bli involvert i prosjekter på (Hart, 1992; Matthews, 2003; Shier, 2001). Sherry Arnstein (1969/2019) står bak artikkelen *A Ladder of Citizen Participation* som beskriver grader av borgerdeltakelse. Stigen som presenteres i artikkelen har i senere tid blitt videreutviklet av flere andre. En av dem er Roger Hart (1992), han utviklet nye kategorier og gjorde modellen gjeldende for grader av barns borgerdeltakelse.

Modellen kan fungere godt som en indikator på hva som ikke er medvirkning. Stigen består av åtte trinn der det øverste trinnet er det høyeste nivået av medvirkning. Dersom målet er reell medvirkning bør trinnene mellom én og fire unngås. Det laveste trinnet er *manipulasjon*, og handler om situasjoner der voksne bruker barn til å styrke en sak ved å gi uttrykk for at barn står bak. Neste trinn er *pynt*, og er situasjoner der voksne bruker barn til å styrke en sak på en indirekte måte. Det kan for eksempel være å få barn til å delta på en konferanse for voksne ikledd t-skjorter som fremmer et budskap barna ikke er klar over. Trinn tre er *symbolisme*, og det betyr at det ser ut til at barn får en stemme, men at de i realiteten har liten

eller ingen stemme (Hart, 1992:9). Trinn fire er *tildelt, men informert*, som vil si at barn får en spesifikk rolle der de er informert om hvordan og hvorfor de blir involvert (ibid.:11).

Videre beskriver trinn fem og seks en situasjon der barn delvis medvirker i prosessen. Trinn fem er *konsultert og informert*. Det betyr at barn blir tatt seriøst ved at de kan få komme med egne innspill, at de blir informert om hvordan deres innspill blir brukt, samt hva beslutningene blir. Trinn seks er *vokseninitiert, delt avgjørelse med barn*. Voksne setter i gang prosjekter, men beslutningen deles med barn (Hart, 1992:12). Helt øverst på stigen finner vi trinn syv og åtte som beskriver en situasjon der barn har full medvirkning. Trinn syv er *ledet og initiert av barn*. Barn setter i gang og leder prosjekter med voksne som støtte. Øverste trinn, trinn åtte, er *barneinitiert, delt felles avgjørelse i samhandling med voksne*. Her er det barn som setter i gang prosjektene, men beslutningene deles mellom barn og voksne. Disse prosjektene gjør barn selvstendige samtidig som de får muligheten til å lære av livserfaringen til voksne, men dette er sjeldent (ibid.:14).

Figur 2.1 Roger Hart sin stige for medvirkning (Hart, 1992:8).

Å støtte barn i å arbeide sammen er å være engasjert i samfunnsutvikling (Hart, 1992:35). Hart (2008:29) skriver at det er viktig å være engasjert i prosessen med å jobbe på tvers av generasjoner for å realisere barns rettigheter og deres delte engasjement i felleskapets fremtid. Inkluderende kommunikasjon er avgjørende for å unngå eksklusjon (Young, 2000:55). Barnepartiprogram kan forstås som en form for inkluderende kommunikasjon. Toby Fattore, forsker innen barndom og sosiologi, og Nick Turnbull, forsker innenfor politikk (2005:48), understreker at politikk oppstår i kommunikasjon mellom individer, og at barn derfor kan inkluderes i dette på lik linje som voksne. Barnepartiprogrammene jeg skal ta for meg i denne oppgaven viser at partiene i Norge har forsøkt å gi barn en innføring i politikk.

2.2 TEORETISK RAMMEVERK

2.2.1 POLITISK KOMMUNIKASJON

Norge er et demokratisk land der folket bestemmer hva slags politikk som skal føres (Aalberg, Elvestad & Skogerbø, 2015:23). *Politikk* gjelder samspillet mellom staten og samfunnet for øvrig. Det er en offentlig beslutningsaktivitet der verdier og makt står i sentrum (Ihlen, Skogerbø & Allern, 2015b:2). Det handler om fordeling av goder og byrder, prioriteringer og verdier, samt valg av mål og virkemidler (Ihlen, Skogerbø & Allern, 2015a:11). Mediesosiolog Brian McNair (2007:4) definerer *politisk kommunikasjon* som intensjonell kommunikasjon mellom politikere, mediene og velgerne. Alle som forsøker å påvirke politiske beslutningsprosesser bedriver politisk kommunikasjon (Ihlen et al., 2015b:3). Sentralt plassert i dagens demokratier er politiske partier (Karlsen, 2015:91). De etablerte politiske partiene består av mer eller mindre likesinnede individer som kommer sammen i en avtalt organisatorisk og ideologisk struktur for å følge felles mål. Disse målene gjenspeiler partienes underliggende verdisystem eller ideologi (McNair, 2007:5).

Partiene har som mål å gjennomføre sin politikk, få regjeringsmakt og vinne velgere. Kommunikasjon er et sentralt virkemiddel partiene bruker aktivt for å nå disse målene, og er spesielt viktig når det skal kjempes om å vinne valg (Karlsen, 2015:94). Politiske partier bedriver strategisk kommunikasjon, da deres kommunikasjon er hensiktsbestemt med et planmessig mål (Hellum, 2013:84). Det mest essensielle i en slik målsetting er å kommunisere tydelig hvilke politiske alternativer velgerne har. Spesielt viktig er det å tydeliggjøre forskjeller med hensyn til hva partiene har gjennomført, og hva de ønsker å gjøre fremover (Aalberg et al., 2015:27). Forsker i internasjonal politikk Daniel Heraldstveit, og

professor i politivitenskap Tore Bjørgo (1992:11), hevder at politisk påvirkning bare kan skje gjennom kommunikasjon. Målet med slik kommunikasjon er å overtale, og det er sånn Aristoteles (2006:27) definerer *retorikk*, som «kunsten å overbevise». Politisk kommunikasjon blir derfor uløselig knyttet sammen med retorikk. Under teoretiske perspektiver på tekstanalyse (2.3) går jeg mer i dybden på retorikk ved å presentere enkelte retoriske begreper (2.3.3). Disse vil senere bli konkretisert i analysen.

Oppsummert kan en si at retorikk er læren om hvordan en kan overtale og mobilisere mennesker til å handle på bestemte måter (Heraldstveit & Bjørgo, 1992:102). Mobilisering til politisk handling skjer på grunnlag av det virkelighetsbildet politikerne skaper (ibid.:13). Våre kunnskaper, holdninger og atferd knyttet til politiske spørsmål er påvirket av denne typen kommunikasjon (Ihlen et al., 2015b:1). Politikerne står fritt til å velge ut og prioritere en type informasjon fremfor andre typer informasjon i sin kommunikasjon. Robert Entman (1993:52), ledende professor innen politisk kommunikasjon og media, kaller dette *innramming* (*framing*). Han tydeliggjør at innramming hovedsakelig inneholder to elementer: utvalg (*selection*) og vektlegging (*salience*). Følgelig kan en type informasjon bli mer fremtredende enn en annen type informasjon. Dette gjøres ved å fremme et bestemt problem, sette hendelsen inn i en årsakssammenheng, legge grunnlag for visse moralske vurderinger og til slutt foreslå en løsning på problemet (ibid.). I partienes politiske program blir det synlig hvilke deler av politikken som fremheves, og hvilke deler av politikken som bevisst utelates. Rammebegrepet har av den grunn viktige implikasjoner for politisk kommunikasjon. Makten i en ramme kan nemlig være minst like stor som språket i seg selv, og nettopp derfor kan den kommuniserende tekst forstås som en form for maktavtrykk (ibid.:54-55).

Entman (1993:52) mener vi kan finne rammer minst fire steder i en kommunikasjonsprosess: hos avsenderen, i teksten, hos mottakeren og i kulturen. Ettersom min problemstilling omhandler politikernes kommunikasjon, er det rammer hos avsenderen, i teksten og kulturen som blir vektlagt. For det første gjør avsenderen bevisst eller ubevisst innramming i fremstillingen av et budskap. For det andre inneholder teksten rammer som kommer til uttrykk gjennom hva som er inkludert og hva som er utelatt, og for det tredje består kulturen av et sett med rammer som er gjenkjennelige i rådende diskurser (ibid.:52-53). Rammer velger og vekker oppmerksomhet rundt bestemte aspekter av den beskrevne virkelighet (ibid.:54). Innramming som konsept kan dermed relateres til ideologi. Den politiske aktørens

ramme trenger ikke støtte i hele befolkningen for å vinne frem, men den må ha en effekt på partiets velgere, eller potensielle velgere, som i dette tilfellet er barn.

Partiprogram utgjør et viktig dokument i valg. «Deres offisielle funksjon er å informere velgerne og det politiske system for øvrig om de respektive partienes politikk på spesifiserte områder» (Narud & Valen, 2004:33). Partiprogram har en ekstern, så vel som en intern funksjon. På den ene siden kan partiprogram forstås som en politisk og ideologisk kontrakt mellom partiet og velgerne i forkant av valg (ibid.). På den andre siden kan partiprogram ses som et sluttprodukt av et omfattende arbeid blant politikerne. Partiprogram er dermed på mange måter et uttrykk for partiets felles vilje. Utover dette beskriver programmet partiets posisjon sammenlignet med konkurrerende partier (ibid.:34). Dokumentene er en viktig kilde til partienes posisjon i det politiske rom (ibid.:35). De har stor verdi og danner grunnlag for å få et overblikk over det politiske landskapet i Norge.

Partiprogrammets status i Norge gir en indikasjon på at tradisjonelle virkemidler fortsatt er en stor del av norske partiers kommunikasjon (Karlsen & Narud, 2004:121). Likevel tar partiene stadig i bruk nye muligheter i sin kommunikasjon med velgerne. Mye av den bakenforliggende årsaken er at partienes kommunikasjon har tilpasset seg mediernes premisser og den dominerende medielogikken. Denne prosessen kalles medialisering (Hjarvard, 2007:28). Politikken utspiller seg på en annen måte nå sammenlignet med tidligere (Eide, 1991:22-23). Ved at mediene i dag er fristilt fra partiene, må politikerne selv evne å løfte frem sin egen politikk gjennom mediene (Aardal, Krogstad, Narud & Waldahl, 2004:19). Digitale verktøy og sosiale medier gir politiske aktører mulighet til å påvirke sine målgrupper ved å kommunisere direkte med dem, noe som har åpnet en ny arena for politisk markedsføring. Resultatet er at kommunikasjonsstrategiske kompetanser gjennomsyrrer dagens offentlighet (Strömbäck, 2008:238).

Den dominerende medielogikken kommer til uttrykk i partienes bruk av sammensatte multimodale tekster i sin kommunikasjon. Jean-Pascal Daloz (2009:286), forsker innenfor politisk representasjon, har funnet seks former for politikerskapt nærhet med utgangspunkt i verbal retorikk. Jeg mener disse også kan benyttes på bilder. Formene er: *identitetsbasert nærhet* (jeg er en av dere), *sosial nærhet* (jeg er lik dere), *geografisk nærhet* (jeg er blant dere/jeg lever her/jeg er tilstede), *nedlatende nærhet* (jeg er over dere, men med dere), *konkret nærhet* (jeg er tilgjengelig, jeg lytter til deg), og *ydmyk nærhet* (jeg later ikke som jeg er over

dere) (ibid.). Politisk kommunikasjon handler mer enn noen gang tidligere om mediehåndtering (Gripsrud, 2017:589).

2.2.2 ADAPTASJONSTEORI

Adaptasjonsteori er en viktig del av det teoretiske rammeverket i denne oppgaven, ettersom barnepartiprogrammer er partiprogrammer tilpasset barn. Teoretikerne på dette feltet er hovedsakelig forskere innenfor barnelitteratur, men de teoretiske perspektivene gjør seg likevel gjeldende i denne oppgaven ettersom adaptasjonsteori også kan brukes til å undersøke andre tekster som er tilpasset barn. Følgelig er dette et sentralt rammeverk i analysen av barnepartiprogrammene. Begrepet *adaptasjon* har sin opprinnelse i det latinske verbet *aptare* som betyr å tilpasse eller ordne (Klingberg, 1996:142). Det finnes mange ulike definisjoner av adaptasjon. Den mest utbredte forståelsen av begrepet er adaptasjon som overføring og tilpasning av tekst fra ett medium til et annet.

En annen forståelse har sine røtter i Göte Klingbergs (1981) *Adaptation av text till barns egenskaper*, som senere er videreført av Torben Weinreich (2004). Denne forståelsen handler om nettopp det tittelen tilsier: hvordan tekster tilpasses barn og deres egenskaper. I en slik tilpasning blir barns kognitive egenskaper i form av leseferdigheter og forkunnskaper, emotive egenskaper i form av følelsesmessig egenart og behov, samt konative egenskaper som handler om å ta hensyn til barns beste og dermed deres interesser, tatt hensyn til (ibid.:49). Når en avsender og mottaker ikke står overfor hverandre, må de «posisjoneres» i teksten (Engelstad, 2003:84). Semiotikeren Umberto Eco (1979), og resepsjonsetikeren Wolfgang Iser (1974), har begge utviklet teoretiske begreper knyttet til en innskreven leser i teksten: *modelleser* og *implisitt leser*. I dette tilfellet er det barn. Dette kjenner vi også fra retorikken. En retoriker vil normalt tilpasse budskapet sitt til den mottakergruppen en ønsker å påvirke (Heraldstveit & Bjørge, 1992:105).

Denne tilpasningen kommer til syne i språklig utforming, i oppbygging og i innhold. Det legges vekt på at teksten skal være forståelig og gjenkjennelig for barn (Dahrendorf, 1996:136). Både Klingberg og Weinreich inndeler adaptasjon etter grader knyttet til barns alder. Det vil si at jo yngre barnet er, desto mer må teksten adapteres (Klingberg, 1968:21). Denne tankegangen er problematisk, noe som Weinreich (2004:48) selv påpeker. Denne forståelsen indikerer et barndomssyn der en betrakter barnet som sårbart, og dermed blir

adaptasjon noe en gjør for å kompensere for barns manglende erfaring og kunnskap (ibid.). I den sammenhengen er det viktig å huske at selv om voksne har mer omfattende språkferdigheter enn barn, besitter barn andre ressurser enn voksne (Østrem, 2012:44).

Klingberg (1996:152-155) beskriver at det er fire former for adaptasjon. Den første er *stoffvelgende adaptasjon* der det tas hensyn til leserens alder, og der tekstens tematiske og motiviske oppbygging knyttes til barns erfaringsverden og interesser. Den andre formen for adaptasjon er *formvelgende adaptasjon* og innebærer at teksten skal ha en forholdsvis enkel struktur som appellerer til barn. Den tredje er *stilvelgende adaptasjon* og sikter på en enkel setningsoppbygging, samt en begrenset bruk av sjeldent forekommende ord. Setninger og avsnitt er ofte kortere enn i tekster skrevet for voksne. Den siste er *medievelgende adaptasjon* og går på utforming, typografi og illustrasjonsgrad (ibid.).

Videre uttrykker Klingberg (1996:146-148) eksplisitt at *didaktisering* og *purifikasjon* er egne begreper som kommer i tillegg til adaptasjon. De ulike mottakerhensyn som preger utformingen av en tekst, kalles gjerne adaptasjon, mens strategier for belæring og påvirkning kan betegnes som didaktisering (Ramsfjell, 2011:51). Hensikten med purifikasjon er å beskytte barnet mot upassende innhold (Klingberg, 1996:148). Sistnevnte er i mange tilfeller en variant av innramming. Klingberg (1972:82) definerer didaktisering som en form for pedagogisk intensjon som er skrevet inn i teksten, nærmere bestemt viljen til å gi kunnskaper og innlære moralsk oppførsel. Etersom intensjonen om å belære ofte er den bakenforliggende tanken med adaptasjon, er didaktisering et sentralt begrep (Nodelman, 1997:28).

Barnepartiprogrammene kan etter min mening forstås som *pedagogiske tekster*. Det er tekster som er adaptert med en strategi for didaktisering. Slike tekster benyttes i spesifikke læringssituasjoner med mål om å informere og skape forståelse (Selander & Skjelbred, 2004:32, 36). Adaptasjonen i pedagogiske tekster kommer til syne i tekstenes tilgjengelighet gjennom språklig tilrettelegging og bruk av virkemidler, og gjennom et bevisst utvalg av den kunnskap som skal formidles. Ordningen av stoffet er preget av linjer og oversikter, og omfatter gjerne spørsmål og sammendrag, gjentakelser, eksempler og definisjoner. Hensikten er å lette forståelsen og klargjøre fremstillingen av et tema (ibid.:38). De politiske partiene forsøker med sine barnepartiprogram å speile den demokratiske virkeligheten i Norge på en lettfattelig måte.

2.3 TEORETISKE PERSPEKTIVER PÅ TEKSTANALYSE

Partiprogram er et produkt av kultur og språk, det er en meningsbærende ressurs. Mening skapes gjennom kommunikasjon, og kan derfor gripes gjennom å analysere språk (Bratberg, 2017:39). Tekstanalyse er en samlebetegnelse for ulike tilnærminger til å studere tekst. Det finnes to hovedretninger innenfor denne analysetradisjonen: *kvantitative orienterte tekstanalyser* som konsentrerer seg om tellbare egenskaper ved teksten, og *kvalitative orienterte tekstanalyser* som konsentrerer seg om tekstsakeren, tekstinnholdet, konteksten og leseren (Frantzen & Schofield, 2018:246-247). Sistnevnte er den type tekstanalyse som vil bli brukt i denne oppgaven. Ettersom vi mennesker bringer inn egne erfaringer, kunnskaper, forventninger, samt sosiale og kulturelle normer når vi leser eller produserer en tekst, er det viktig å ta i betraktning det kontekstuelle rundt en tekst. Tekster er pragmatiske og funksjonelle, det vil si at de alltid har en intensjon og en hensikt (ibid.:247). Intensjonen og hensikten i et partiprogram gir teksten en informativ funksjon. Teksten inneholder partiens politikk slik at velgerne får muligheten til å ta informerte valg.

En *diskursanalyse* undersøker tekst i en kulturell og samfunnsmessig sammenheng. Begrepet *diskurs* kan forstås som «tekst i kontekst». Følgelig konsentrerer diskursanalysen seg på den ene siden om meningsskaping over setningsnivå, og på den andre siden om hvordan språk, tekst og kontekst påvirker hverandre gjensidig (Hitching & Veum, 2011:23). En diskurs er et tankesett, et mønster eller en sammenheng å fortolke verden innenfor (Fairclough, 2008:18). Vår forståelse av verden konstrueres kontinuerlig gjennom diskurser og dette foregår ubevisst (Hågvar, 2007:20). Dette henger igjen sammen med innramming. «Hva vi vet og hva som er verdifullt, riktig og godt, formes kollektivt gjennom språklig praksis» (Bratberg, 2017:35). Det dreier seg med andre ord om kollektive virkelighetsoppfatninger (ibid.:12). Diskurs finnes uavhengig av hvilken semiotisk ressurs som brukes i kommunikasjon, og kan realiseres i både språk og bilde (Ledin & Machin, 2018:28).

Diskursanalyse er en form for tekstanalyse som undersøker det konkrete forholdet mellom den enkelte tekst, den diskursive praksis den inngår i, og den sosiale praksis som følger den (Bratberg, 2017:50). Dette gjensidighetsforholdet betyr at språket både er konstituerende og konstituert (ibid.:51). Tekster, handlinger og tegn, og hvordan disse er sosialt konstituert gjennom etablerte «naturlige» vaner og konvensjoner, er noe som undersøkes i diskursanalyse (Hitching & Veum, 2011:11). Språk er makt, og diskursanalyse kan avdekke hvordan ulike

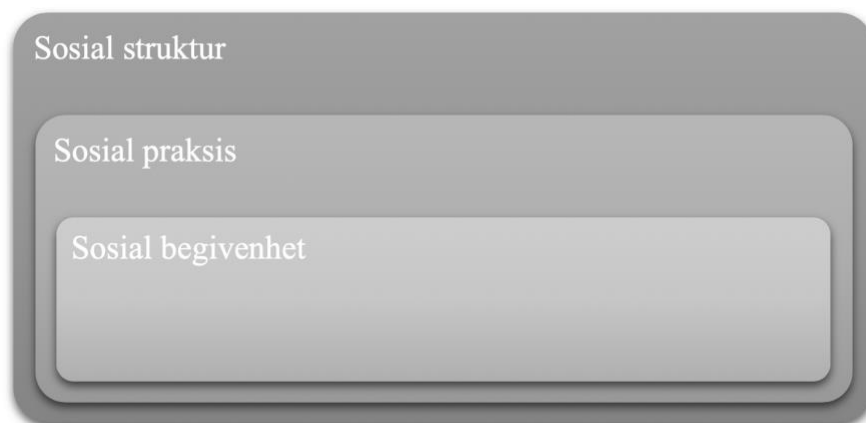

former for maktstrukturer er flettet inn i våre måter å kommunisere på (Hågvar, 2007:21). Makt og kommunikasjon kan i mange tilfeller oppfattes som to sider av samme sak (Engelstad, 2003:77). Språklige virkemidler er maktmidler som avsenderen disponerer (Blakar, 2006:82). Bestemte valg av ord, setningsoppbygging, komposisjon, sjanger og illustrasjoner undersøkes med mål om å finne mening og intensjon bak en tekst (Hågvar: 2007:18; Bratberg:2017:49).

Begrepet *kritisk* i «kritisk diskursanalyse» (...) indikerer at analysen inkluderer de sosiale faktorene rundt selve teksten og hvordan disse påvirker, og påvirkes av, diskursen. Et av målene med den kritiske diskursanalysen er å vise hvordan diskursen er formet av maktforhold og ideologi. (Hellum, 2013:68)

2.3.1 NORMAN FAIRCLOUGH SIN TREDIMENSJONALE MODELL

Norman Fairclough (2003) er regnet som en av hovedteoretikerne bak *kritisk diskursanalyse*, og kan plasseres innenfor en *sosialsemiotisk tradisjon*. «Sosialsemiotikk er en fagtradisjon der man undersøker hvordan vi mennesker skaper mening gjennom måten vi opptrer på i sosiale relasjoner og i forhold til tenkte, mulige og faktiske verdener» (Hitching & Veum, 2011:32). Fairclough (2003:2) vektlegger det dialektiske forholdet mellom en tekst og kontekst i konstruksjon av diskurser. Han har endret sin tilnærming til kritisk diskursanalyse over flere år, noe som har resultert i både en ny og en gammel analysemodell (Skrede, 2017:29). Den nyeste modellen har vært gjeldende siden han skrev *Analyzing Discourse: Textual Analysis for Social Research* i 2003 (Skrede, 2017:32). I denne oppgaven redegjøres det derfor bare for denne. Modellen henvises ofte til som «Faircloughs tredimensjonale analysemodell» og består av: *sosial begivenhet*, *sosial praksis* og *sosial struktur* (Fairclough, 2003:16). Sosial begivenhet refererer til den konkrete hendelsen, hvilket vil si teksten i seg selv, samt begivenhetene som utspiller seg rundt teksten. Her undersøkes teksten på mikronivå. Begrepsendringen Fairclough gjorde fra *tekst* til *sosial begivenhet* presiserer et viktig poeng, nemlig at sosiale begivenheter ikke kan reduseres til tekster, men at tekster er en del av sosiale begivenheter (Skrede, 2017:32).

Figur 2.2 En modell basert på Norman Fairclough (2008:29) sin tredimensjonale modell.

Den andre dimensjonen i analysemodellen, sosial praksis, kan forstås som en måte å kontrollere og velge spesifikke muligheter på (Fairclough, 2003:23). Her er det interessant å se hvordan politiske aktører innrammer samfunnsproblemer og velger argumenter i sin henvendelse til barn. Sosial praksis er en beskrivelse av den sosiale konteksten en tekst er en del av på makronivå (ibid.:25). *Sjanger, stil og diskurs* er tre primære elementer som inngår på dette nivået (ibid.:26). Sjanger er en semiotisk måte å kommunisere på som handler om hvordan en tekst fremstilles (ibid.:34). Det kan forstås som normer for hvordan tekster skal realiseres for å tjene forskjellige hensikter i ulike situasjoner (Engebretsen, 2007:13). Stil, henviser til semiotiske måter å være på, og henger sammen med identitet, verdier og fremtoning (Fairclough, 2003:159). Det tredje elementet, diskurs, representerer en måte å handle og representere verden på (Fairclough, 2008:18). Fairclough (2008:18) fremhever i den sammenheng at diskurs har tre konstruktive effekter. Diskurs konstituerer det følgende: sosiale identiteter, sosiale relasjoner og kunnskaps- og betydningssystemer (ibid.). Diskursanalysen skal ifølge Fairclough vektlegge den sosiale begivenhet og *diskursordenen*: en slags diskursiv praksis eller et nettverk av diskurser (Fairclough, 2008:122).

Videre inngår *intertekstualitet* i sosial praksis (Bratberg, 2017:52). Intertekstualitet beskriver relasjonen mellom en tekst og andre tekster (Fairclough, 2001:127). Tekster er forbundet med andre tekster som bidrar til å gi dem en felles fortolkningsramme for avsender og mottaker (Bratberg, 2017:52). Jeg undersøker ikke direkte intertekstualitet, men peker på enkelte intertekstuelle relasjoner allerede i analysen av sosial begivenhet (4.1). Jeg konsentrerer meg mer om *interdiskursivitet*, som er når en tekst trekker på flere sjangre og diskurser uten at disse nødvendigvis har et identifiserbart tekstuel opphav (Fairclough, 2008:154). Lite intertekstualitet og interdiskursivitet indikerer stabilitet, mens stor forekomst av

intertekstualitet indikerer et felt i endring (Skrede, 2017:53). Intertekstuelle og interdiskursive koblinger som blir reproduisert hyppig, kan ende med å rekontekstualisere en sosial praksis og underlegge den en helt ny logikk (ibid.:55).

Den ytterste dimensjonen i modellen er sosial struktur og beskriver samfunnsmessige makroforhold. Her rettes blikket mot samfunnet utenfor selve teksten. Sosiale strukturer kan tenkes som et potensial som både kan gi muligheter og begrensninger (Fairclough, 2003:23). Det teoretiske bakteppet (2.1) er en betydningsfull sosial struktur ettersom nåtidens barndomssyn setter premissene for at det har blitt utformet barnepartiprogram. Dessuten er språk i seg selv en sosial struktur fordi det er et viktig verktøy som gir muligheter for ytring, og samtidig regulerer hva en kan si og ikke. Modellen er koblet sammen ved at forholdet mellom sosiale strukturer og sosiale begivenheter er mediert av sosial praksis (Skrede, 2017:33). Kritisk diskursanalyse kan kort oppsummeres som: «(...) en dialektisk tilnærming som ser på samspillet mellom sosiale strukturer, sosiale praksiser og sosiale begivenheter» (ibid.:46-47).

2.3.2 MULTIMODAL KRITISK DISKURSANALYSE

Tekster inngår i økende grad i multimodale relasjoner til andre uttrykksformer, da skrift og visuell kommunikasjon har blitt mer sammenvevd (Ledin & Machin, 2018:29). *Multimodal kritisk diskursanalyse* er en form for sosialsemiotikk der en ser semiotiske prosesser som grunnleggende sosiale aktiviteter (Hellum, 2013:27-28). Fairclough refererer til Gunther Kress og Theo van Leeuwen som innflytelsesrike forskere på dette feltet. Begge har lagt stor vekt på hvordan visuelle elementer kan kombineres for å oppnå en meningsfull helhet (Kress & van Leeuwen, 2006:1). En annen innflytelsesrik forsker på dette feltet er David Machin (2013). Han er spesielt kjent for å ha bygd bro mellom kritisk diskursanalyse og multimodal analyse. Han konstaterer at mening ikke bare blir skapt ved hjelp av språk, men også ved hjelp av visuelle elementer (ibid.:347). Semiotiske materialer kan brukes for å kommunisere mål mer presist, og dermed formidle ideer og stemninger på måter som kan engasjere annerledes enn det skrift i seg selv kan (Ledin & Machin, 2018:25).

Moderne tekster i dagens medielandskap er ofte sammensatt av flere semiotiske modaliteter. Modalitet handler om hvordan en ytring eller en tekst fremlegger et budskap (Fairclough, 2003:164-165). *Multimodalitet* er et begrep som brukes for å beskrive det tegnsystemet, de

egenskapene eller det kommunikative uttrykket som preger en tekst, og kan både være skriftlig og visuelt (Frantzen & Schofield, 2018:242). Et tekstelement kan kalles en modalitet om den har meningsskapende potensial i seg selv (Kress, 2010:88). Sammenstilling av modaliteter, og hver modalitet i seg selv, har særegne ressurser eller modale *affordanser* som får innvirkning på det budskapet som formidles. Begrepet *affordans* kan sies å beskrive de mulighetene og begrensningene en modalitet, en sjanger eller et medium gir en tekst (Frantzen & Schofield, 2018:242). En tekstprodusent må bedømme hvilke semiotiske ressurser som best vil tjene mottakerne og deres forståelse av budskapet. På den måten møtes sosialsemiotikk og retorikk. Den semiotiske utformingen tjener den retoriske hensikten (Hellum, 2013:82).

Noen sentrale modaliteter i denne oppgavens analysemateriale er *komposisjon*, *typografi*, *farger* og *bilder*. Disse vil nå bli presentert i korte trekk. Alle tekster har en bestemt komposisjon som plasseres ut fra hvilket meningspotensiale de har. Plassering av verbale og visuelle elementer signaliserer hvilken informasjonsverdi elementene har, altså hvilken rolle de spiller som meningsskapende ressurser (Hellum, 2013:39). Kress & van Leeuwen (2006:179-193) har kartlagt en slags visuell sidekomposisjon knyttet opp mot informasjonsverdi. Venstre side representerer det som er *gitt*, altså elementer som er kjent eller forventet, og høyre side representerer det *nye* (ibid.:179-185). Det øverste representerer det *ideelle* og inneholder ofte identifiserbare kjennetegn, mens det nederste representerer det *reelle* og det er der den faktiske informasjonen ofte er plassert (ibid.:186-193).

En annen viktig modalitet med et stort meningspotensial er typografi. van Leeuwen (2005:29) påpeker at typografi kan uttrykke identiteten til avsenderen, samt si noe om hva avsenderen ønsker å få frem. *Fet skrift* uthever og viser at noe er viktig, og kan signalisere ideer og personlighet. *Skråskrift* (*kursiv*) brukes ofte for at noe skal oppfattes som håndskrevet, og virker derav mer personlig. *Rundet skrift* brukes for å signalisere modernitet og gir inntrykk av noe uformelt og ungt (Hellum, 2013:51-52). Videre er farger en vesentlig identitetsskapende modalitet (ibid.:47). Ideologier denoteres blant annet gjennom farger, som i politiske partiers logofarger.

I Europa er konvensjonen at partier på venstresiden benytter seg av rødt, mens de konservative bruker blått. Partier som vil oppfattes som særskilt miljøvennlige, velger grønt, mens det er vanlig at mellompartier, liberale partier, har gult som sin farge. (Hellum, 2013:48)

Til slutt vil jeg belyse bildet som modalitet. Bilder kan både gi mening som *denotasjon* og *konnotasjon* (Hellum, 2013:53). Litteraturforskeren Roland Barthes (1977:18-19) beskriver denotasjon som bokstavelig meddelelse og konnotasjon som et andre lag med mening. Det betyr at en tekst kan brukes til å kommunisere noe annet enn det som umiddelbart formidles i det denoterte (Machin, 2007:21). Konnotasjon kan dermed sies å være en forlengelse av denotasjon; én ting er hva som fremkommer i teksten, altså hva teksten denoterer, en annen ting er hva de representerer, altså hva de konnoterer. Vanligvis i sammensatte tekster fungerer teksten som forankring, det vil si at den sier hvilken konnotasjon vi skal velge (Barthes, 1994:27-28).

Retorikkprofessor Jens E. Kjeldsen (2003:95) påpeker at bilder har en naturlig måte å skape *retorisk evidentia*, og dermed overbevisning: *persuasio*. Dette viser seg i fire retoriske kvaliteter. For det første gir bilder en *retorisk nærhet*. Bilder oppleves ofte nært og sterkt (ibid.:95-96). For det andre kan bilder skape en *retorisk realisme* som betyr at bilder er realistiske i den forstand at det har et virkelighetspreg (ibid.:99). Den tredje retoriske kvaliteten er *umiddelbarhet* og gir mottakerne mulighet til å tolke et bildes helhet kun med et kort øyekast (ibid.:100). Den siste retoriske kvaliteten er *fortetning*, og denne kvaliteten er en følge av at bilder kan oppfattes umiddelbart. Mye informasjon og emosjonell substans er presset sammen i det visuelle. Gode retoriske bilder forener både estetisk og argumentativ påvirkning (ibid.:102-103).

2.3.3 RETORIKK

Politisk kommunikasjon er det feltet som har blitt forsket mest på innenfor den retoriske fagtradisjonen, noe som forklarer den nære forbindelsen mellom politikk og retorikk (Kjeldsen, 2015b:81). *Retorikk* kan sammenfattes som «hensiktsbestemt og virkningsfull kommunikasjon» (Kjeldsen, 2015a:25). Det bygger på en språkoppfattelse der språk forstås som en interessebestemt handling (Kock, 2003:17). Retorikk er kommunikasjon som fremstiller et tema for tilhørerne slik at de aksepterer det (Kjeldsen, 2015a:18). Retorikk kan

omfatte kommunikasjon som ikke er bevisst eller intensjonell, og det er dette som kalles *bred persuasio*. Jeg skal analysere tekster som har et eksplisitt mål om å overbevise, og konsentrerer meg hovedsakelig om det som kalles for *snever persuasio*, altså påvirkning i intensjonell forstand (ibid.).

Virkningsfull kommunikasjon er situasjonsbestemt. I retorikken kalles det rette øyeblikket til å si noe for *kairos* (Kjeldsen, 2015a:69). Partiprogrammer produseres i forkant av valg, og er en anledning for partiene til å informere om sin politikk. Dette henger sammen med *aptum* som referer til det passende eller det mest hensiktsmessige (ibid.:71). Politiske partiers rolle i demokratiet fordrer en viss type *aptum* når de skal kommunisere i offentligheten. Det er to former for *aptum*: *intern* og *ekstern aptum*. Intern *aptum* handler om at forholdet mellom innholdet, komposisjonen og stilen er passende (ibid.:75). Ekstern *aptum* handler om at en ytring skal være anstendig, og dreier seg i hovedsak om forholdet mellom avsenderen, temaet og situasjonen (ibid.:71). Dette henger sammen med adaptasjonsteori, hvordan politisk kommunikasjon kan tilpasses målgruppen barn. Når det er sagt er ikke det rette øyeblikk tilstrekkelig for å overbevise noen. Det er grunnleggende tre måter å overbevise noen på, og dette gjengis som de tre appellformene: *logos*, *patos* og *etos* (Kjeldsen, 2015b:77). I kombinasjon kan et overbevisende budskap legges frem (Aristoteles, 2006:27).

Logos er saklig argumentasjon (Aristoteles, 2006:28). Det baserer seg på fornuft og logikk, og handler om å fremlegge fakta for å underbygge et budskap (Hellum, 2013:88). En viktig målsetting for politiske partier er å finne det som danner et felles grunnlag med tilhørerne. I den forbindelse kan det være formålstjenlig å appellere til *patos*, til mottakernes følelser. Et *logos*argument som bygger på fakta kan være med på å vekke følelser, og er spesielt vanlig i politikk. Verdiladde ord, altså ord som betegner noe negativt eller positivt, er mye brukt (ibid.:90). Politisk *patos*appell skjer som oftest gjennom å spille på positive følelser som håp, sympati og stolthet, eller negative følelser som frykt, avsky, uro og sinne (Jenssen, 2007:29). Politikk handler antakelig mer om mobilisering av følelser enn det mange liker å forestille seg (Gripsrud, 2013:29).

Tett forbundet med *logos* og *patos*, er *etos*. *Etos* handler om avsenderens troverdighet. De tre bestanddelene *forstandighet*, *dyd* og *velvilje* er viktig for å fremstå med troverdighet. *Forstandighet* handler om profesjonalitet, *dyd* handler om å fremstå sannferdig, og *velvilje* handler om å vise at en ønsker mottakernes beste (Hellum, 2013:85). Det viktigste

troverdighetskriteriet er å fremstå *autentisk*, som vil si å være seg selv i form av å være ekte og naturlig (Kjeldsen, 2015a:122). Dette er nært forbundet med *image* og *omdømme*. Image kan forklares som det inntrykket en avsender ønsker at mottakerne skal ha, og omdømme kan forklares som mottakernes endelige inntrykk av avsenderen (ibid.:87-88). Videre finnes det en rekke retoriske virkemidler som kan gjøre språk mer hensiktsbestemt og virkningsfullt (ibid.:94). Virkemidlene som kommer til uttrykk i barnepartiprogrammene blir konkretisert i analysen der det er relevant.

2.3.4 «Å SE ALLE DELENE UNDER ETT»

For å analysere sammenhengen mellom de ulike dimensjonene i Fairclough sin modell blir diskursanalyser ofte tverrfaglige (Hitching & Veum, 2011:12). Det er den også her. Ettersom denne oppgaven benytter seg av ulike teoretiske perspektiver på tekstanalyse, med teori hentet fra både multimodal kritisk diskursanalyse og retorikk, kan det være fruktbart å ha en *holistisk tilnærming* til analysen. «Holistisk betyr helhetlig, å se alle delene under ett» (Hellum, 2013:11). Professor Bjørg Hellum (2013:11) som har forsket en del på sosiosemiotikk og retorikk understreker at det er viktig å analysere tekst som en helhet, både teksten og konteksten rundt. Dette henger sammen med *hermeneutikk* som kan defineres som fortolkningslære. Hellum hevder *den hermeneutiske sirkel* er et viktig verktøy i enhver analyseprosess (ibid.). Dette forklarer jeg nærmere i neste kapittel (3). For å kunne analysere den politiske kommunikasjonen som kommer til syne i partiprogrammene, anvender jeg denne tankegangen slik at alle de teoretiske perspektivene som er redegjort for i dette teorikapittelet blir benyttet.

3 METODE

Så langt har jeg presentert et teoretisk bakteppe, et teoretisk rammeverk og teoretiske perspektiver på tekstanalyse. Dette er ulike teoretiske tradisjoner som er grunnleggende for denne tekstanalysen. «Diskursanalysen forener teori og metode fordi den både viser til konkrete teknikker for kvalitativ analyse av tekst og samtidig bygger på teoretiske antagelser om språkets betydning» (Bratberg, 2017:39). Teorien er vesentlig for å besvare oppgavens problemstilling: *Hvilke diskursive strategier bruker norske partier i sin politiske kommunikasjon til barn?* I arbeidet med oppgaven har jeg hatt en gjennomgående induktiv drevet nysgjerrighet. Oppgaven bygger på en form for sosialkonstruktivistisk interaksjonisme, hvor jeg gjennom den kvalitative tekstanalysen blant annet har forsøkt å avdekke hvilket barndomssyn som kommer til uttrykk gjennom politisk kommunikasjon. Følgelig har samspillet mellom det teoretiske og empiriske vært en viktig del av arbeidet.

For å best kunne besvare problemstillingen og de tilhørende forskningsspørsmålene presentert i innledningen (1.1), fordrer det en ytterligere avgrensning og en metodisk tilnærming. I dette kapitlet vil jeg presentere mitt empiriske utvalg, samt den analytiske og metodiske fremgangsmåten jeg har valgt for å undersøke den valgte empirien. Mot slutten av metodekapitlet adresseres også noen mulige begrensninger ved oppgaven. Med dette kapitlet ønsker jeg å sikre at oppgavens metode og fremgangsmåte er så tydelig som mulig. En viktig målsetting er å beskrive og begrunne fortolkningsprosessen på en måte som gjør at andre kan forstå hvordan jeg har tenkt. *Intersubjektiv tilgjengelighet* kobler det å være «subjektiv» og «objektiv», og ligger nært begrepet *transparens*. Åpenhet og transparens sikrer innsyn i prosessen, og gjør at mulige feil og alternative fortolkninger kan oppdages. Transparens eller gjennomsiktighet er dermed et verktøy for pålitelighet (Tjora, 2018:79-80). Jeg har ikke sett tekstene isolert, men som forankret i, og som en del av en kontekst.

3.1 ANALYSEMATERIALE

Analysematerialet mitt har sprunget ut av et tekstlig felt jeg har ønsket å undersøke og består av naturlig forekommende data. Det vil si data fra eksisterende kilder, som i dette tilfellet er politiske dokumenter. Jeg har valgt å gjøre en analyse av barnepartiprogram fordi disse er normative kilder som sier noe om hvordan de respektive partiene mener samfunnet bør være. Masteroppgavens analysemateriale er et utvalg barnepartiprogrammer som ble produsert i

forbindelse med kommunestyre- og fylkestingsvalget i 2019. Programmene er hentet fra Barnas Valg som er initiert av Redd Barna. Dette er en aktivitet og et didaktisk prosjekt som er utformet med mål om at barn skal lære om demokrati og politikk, samt bli engasjert og få øvd seg på å stemme på et politisk parti. Målgruppen for barnepartiprogrammene er barn mellom 10 og 15 år på 5-10. trinn i grunnskolen (Redd Barna, 2019b).

I Norge og i mange andre land blir de politiske partiene ofte sortert etter en «venstreside», en «høyreside» og et «sentrum» for å gi et forenklet bilde av det politiske system. Av hensyn til masteroppgavens begrensede omfang har jeg valgt å forholde meg til tre partier og konsentrert meg om Agder fylke. For å dekke størst mulig bredde innenfor det politiske systemet i Norge har jeg derfor foretatt et strategisk utvalg med ett barnepartiprogram fra Arbeiderpartiet, ett fra Høyre og ett fra Miljøpartiet De Grønne. Jeg ville også veldig lenge inkludere Kristelig Folkeparti sitt barnepartiprogram ettersom dette er et kjent sentrumsparti i Norge, og et parti mange ville regnet som et naturlig valg. Jeg bestemte meg likevel for kun tre partier, med Miljøpartiet De Grønne som det tredje partiet. Miljøpartiet De Grønne hevder å være blokkuavhengige, og er særlig opptatt av miljø og klima. Sistnevnte er noe barn og unge også har vist et sterkt engasjement for, og det har av den grunn vært spesielt interessant å se i hvilken grad de har evnet å formidle denne fellesinteressen til barn på en god måte.

Gjennom problemstillingen og forskningsspørsmålene har oppgaven blitt avgrenset til å dreie seg om politisk kommunikasjon rettet mot barn. Formålet med et strategisk utvalg av barnepartiprogrammer er å gi et oversiktlig utvalg som er hensiktsmessig for oppgavens problemstilling. Dette har vært helt essensielt for å kunne gå i dybden på problemstillingen. Ettersom de nasjonale partiene som er representert på Stortinget ikke hadde nok ressurser til å levere ulike partiprogram for hver enkelt kommune i Norge, er det viktig å presisere at barnepartiprogrammene som er analyse materialet i denne oppgaven, retter seg mot de ulike fylkene og ikke kommunene. Når jeg snakker om ordinære partiprogram refererer jeg derfor til fylkestingsvalgprogram som gjelder for perioden 2019 til 2023, slik at sammenligningsgrunnlaget er mest mulig formålstjenlig.

Politisk kommunikasjon rettet mot barn er et relevant tema for kritisk diskursanalyse fordi barn, sett under ett, er en mer marginalisert gruppe enn befolkningen som helhet. Barn er politisk marginalisert fordi de ikke har stemmerett. For å kunne stemme ved valg i Norge må statsborgeren ha fylt 18 år. Mennesker under stemmerettsalder er umyndige og blir derfor ofte

definert som «barn». Det finnes mange ulike definisjoner på hvem som anses å være barn og ikke, og dette avhenger gjerne av språk. Mye meningsskapning skjer gjennom språket og språk har derfor en sentral plass i diskursanalysen. Det finnes en virkelighet utenfor språket, men tilgangen til denne virkeligheten erverves gjennom språk (Hitching & Veum, 2011:22). I den forbindelse er det interessant å se hvilken virkelighet som skapes i barnepartiprogrammene. For å forstå feltet på en god måte har jeg på den ene siden forsøkt å forstå barnepartiprogrammene fra barn sitt ståsted ved å se tekstene fra et deltakerperspektiv, og på den andre siden forsøkt å finne ut hva partiene har ønsket å få frem med sin kommunikasjon ved å se tekstene fra et tilskuerperspektiv. Deltakerperspektivet kommer tydeligst frem i «Ord som bygger relasjoner» (4.1.3.2), mens tilskuerperspektivet kommer tydeligst frem i «Ord som uttrykk for ideologi og virkelighetsoppfatning» (4.1.3.1), og «Barnepartiprogram som uttrykk for sosial struktur» (4.3). Perspektivene er gjennomgående brukt i kombinasjon, med hensikt om å frembringe en mest mulig reflektert studie.

3.2 VALG AV METODE

Som beskrevet i teorikapittelet (2.3) tar jeg utgangspunkt i kritisk diskursanalyse som tilnærming i denne oppgaven. Det er ikke en enhetlig metode, men en metodisk tilnærming (Skjulstad, 2017:40). Kritisk diskursanalyse kan forstås som et verktøy i en verktøykasse (Østbye, Helland, Knapskog & Karlsen, 2013:96). «Metoden kan snarere forstås som en vei mot kunnskap – mer enn som prosedyrer for å fremskaffe og behandle data» (Skjulstad, 2017:43). Med et datamateriale som består av tekster har jeg fått mulighet til å studere tekstene systematisk. I den sammenheng har jeg forsøkt å kartlegge argumentasjon og retoriske virkemidler for å forstå hvilke virkemidler de ulike politiske partiene bruker for å vinne frem med sitt konkurrerende politiske budskap. Retoriske grep er derfor en inngang til landskapet av diskurser som befinner seg i de politiske partiprogrammene.

Videre er tolkning av mening i lys av mottakerne og kontekst en viktig oppgave. Dette fortolkende aspektet ved en tekstanalyse er en mulighet så vel så mye en begrensning. På den ene siden er tolkning en forutsetning for å gripe mening, og på den andre siden er mening allerede nedfelt i språklig kommunikasjon (Bratberg, 2017:6). Det blir derfor desto viktigere å forstå hvordan bestemte virkelighetsoppfatninger skapes, opprettholdes og utfordres gjennom språk (ibid.:19). Analysen kan beskrives som konkret fordi jeg har valgt teoretiske perspektiver som er best egnet til å belyse det eller de aspektene jeg ønsker å undersøke ved

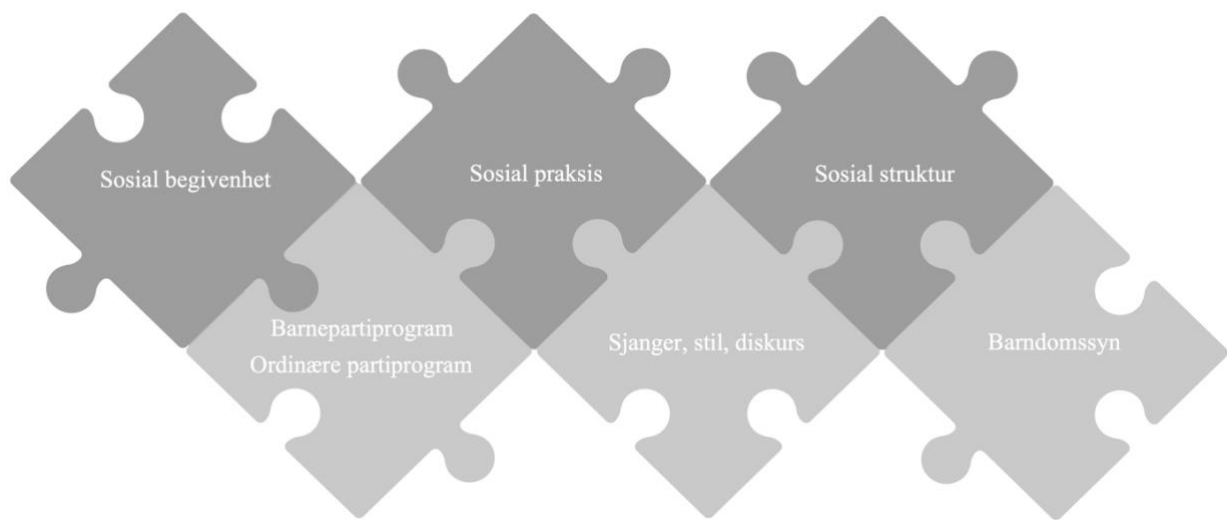
tekstene. Ettersom mitt ønske har vært å synliggjøre hvordan de politiske partiene bruker språk som verktøy for å oppnå tillit og overbevisning hos barn, har tekstene blitt studert som retorikk og adaptasjon.

Jeg har forholdt meg til tekstene som helhet fordi jeg ikke bare har ønsket å finne ut hva tekstene sier (innhold), men også hvordan de sier det (uttrykk). Den kvalitative analysen sikter å avdekke tekstenes skjulte lag av betydning, altså tekstenes latente nivå (Østbye et. al.: 2013:63). Sosiolog Anne Ryen (2002:147) skriver at kvalitativ analyse innebærer at en: «(...) tar ett skritt tilbake for å betrakte, reflektere og analysere for så å trekke konklusjoner». Jeg har latt meg inspirere av henne og har studert tekstene nøye ved å ta ett steg tilbake for å reflektere over funn i tekstene. Diskursene som presenteres er induktivt etablert ut ifra funn i materialet, og er ikke hentet fra allerede etablert faglitteratur. Det vil si at jeg med utgangspunkt i materialet har nådd frem til en dypere innsikt (Gentikow, 2002:55). Tekstene har gjennom arbeidet blitt satt inn i en eller flere eksisterende kunnskapsrammer: barndomssyn, politisk kommunikasjon, adaptasjonsteori, multimodal kritisk diskursanalyse og retorikk. Teorien har vært en inngang til ny forståelse og har fungert som et slags *stillas* i analysen.

3.3 ANALYTISK FREMGANGSMÅTE

Min analyse er strukturert etter Norman Fairclough sin tredimensjonale analysemodell som jeg redegjorde for i delkapittel 2.3.1. Følgelig er analysemodellens tre dimensjoner brukt som ramme for inndeling av delkapitlene i analysen. Barnepartiprogrammene inngår i mange kontekster, både mengden barnepartiprogram publisert på Barnas Valg og på enkelte partisider. Barnepartiprogrammene og de ordinære partiprogrammene utgjør analysens *sosiale begivenhet*. Utgangspunktet er barnepartiprogrammene, men det er også viet plass til en sammenligning med partienes ordinære partiprogrammer ettersom dette er dokumenter som trolig har vært sentrale i utformingen av barnepartiprogrammene. Den neste dimensjonen i analysen er *sosial praksis*, og der diskuteres sjanger, stil og diskurs. Gjennom å bruke ulike tekstanalytiske verktøy har jeg forsøkt å identifisere hvordan ulike diskurser reproduseres i tekstene, samt hvilke effekter disse kan tenkes å ha på den sosiale virkeligheten. I analysen av *sosial struktur* drøftes grad av tilpasning i barnepartiprogrammene. Barndomssynet som er innvevd i samfunnets strukturer er derfor vesentlig.

Tekstanalyse har ingen enkle og entydige oppskrifter (Bratberg, 2017:198). For å illustrere fremgangsmåten i analysen har jeg derfor lagd en enkel modell (figur 3.1) som leses fra topp til bunn, og fra venstre mot høyre. Ved hjelp av denne modellen visualiseres det hvordan de ulike delene av analysen henger sammen som et puslespill. Bitene representerer oppgavens ulike deler og sammen gir de et helhetlig bilde av oppgaven. Jeg ønsker å minne om at Fairclough sine tre dimensjoner ikke nødvendigvis følges kronologisk, men at alle delene må ses under ett. Dette understreket jeg i delkapittel 2.3.4, da jeg skrev at det er fruktbart å ha en holistisk tilnærming til analysen. Med utgangspunkt i modellen begynner jeg analysen med tekstene og deretter modelleres konteksten rundt tekstene.

Figur 3.1 Analysestrukturen i denne oppgaven.

Et generelt mål er å kartlegge sammenhengen mellom tekstene og samfunnet for øvrig. De fleste tekster er komplekse og det er praktisk ikke mulig å si alt om alt. Det betyr at en er nødt til å vektlegge noen deler av tekstene fremfor andre i analysen ved å stille spørsmål til tekstene (Skjulstad, 2017:42). Jeg har vekslet mellom å undersøke spørsmål som handler om form, og spørsmål som handler om mening. Sosiale begivenheter er konsentrert rundt tekststrukturer, vokabular og grammatikk, og handler mye om form, men også om mening. Alle dimensjonene gjenspeiler at form og mening henger tett sammen. I sum vil forhåpentligvis analysen av sosial begivenhet, sosial praksis og sosial struktur, i lys av problemstillingen, og ved hjelp av relevant teori, tilføre ny kunnskap.

3.4 FORSKNINGSKVALITET

Fellestrekket for all kvalitativ forskning er at det ikke er mulig for forskeren å gjøre objektive beskrivelser av data (Hitching & Veum, 2011:19). Kvalitativ forskning er nemlig bygd på en tanke om at det eksisterer mange forskjellige virkeligheter (Nilssen, 2012:25). Følgelig blir forskeren selv det viktigste instrumentet (ibid.:29). Et viktig ideal for forskeren er å møte datamaterialet upartisk ettersom all forskning alltid er påvirket av forskerens bakgrunn og forforståelse (ibid.:137). Dette innebærer at det kan være utfordrende å vurdere forskningskvalitet, men en bør likevel strebe etter å oppnå *valide* analyser. Begrepet validitet vil si gyldighet eller troverdighet, og handler om relevansen av data og analysen med tanke på problemstillingen (Østbye et. al.:2013:26). Det vil si at fortolkninger først er valide når de baserer seg på datamaterialet på en troverdig måte. Dette har jeg gjort ved å ha den hermeneutiske sirkelen i tankene:

Begrepet hermeneutisk sirkel indikerer at all tolkning består av stadige bevegelser mellom helhet og deler, mellom det som blir fortolket og konteksten, og mellom det som blir fortolket og vår forforståelse. Hvordan deler blir fortolket er avhengig av hvordan helheten blir fortolket og vice versa. (Nilssen, 2012:73)

En vanlig innvending mot kvalitativ forskning er at den er mindre transparent enn kvantitativ forskning. Ved å ha den hermeneutiske sirkelen i tankene har jeg beveget meg fra en helhetsforståelse til en delforståelse, og deretter til en ny helhetsforståelse. Dette kan være til hjelp for å oppnå transparent i kvalitativ forskning (Hitching & Veum, 2011:19). Mening dannes i vår fortolkningsprosess og den er alltid i utvikling (Skjulstad, 2017:42). Tolkning og forståelse er viktig fordi analysen og datamaterialet som oftest er uttrykt mening i form av menneskers handlinger, ytringer og tekster (Nilssen, 2012:71). Datamaterialet som studeres gjennom diskursanalytiske tilnærminger er med andre ord sosialt konstituert (Hitching & Veum, 2011:19). Sannhet og forståelse utvikles i en prosess mellom den som tolker og selve teksten (Nilssen, 2012:73). Det kan stilles en rekke spørsmål til tekstene jeg har valgt som forskningsmateriale, og følgelig vil en få forskjellig forskningsresultat.

Jo mer vekt det legges på tolkning, desto større vanskeligheter står analysen overfor når det gjelder *reliabilitet*, i betydningen pålitelighet (Østbye et. al.:2013:27). Ved å følge Fairclough sin analysemodell har jeg sikret pålitelighet med tydelige kriterier for hvordan analysen er

utviklet. Jeg har forsøkt å styrke gyldigheten ved å være tydelig på hvordan jeg har utformet og praktisert arbeidet ut fra problemstillingen, formet problemstillingen med utgangspunkt i temaer jeg vil utforske og etablert kunnskap innenfor relevant forskning. Til tross for dette er det ikke enkelt å etterprøve funnene i en diskursanalyse som denne. Det betyr likevel ikke at funnene er mindre gyldige eller faglig fruktbare (Bratberg, 2017:25). I forsøk på å gjøre mine funn etterprøvbare for leseren har jeg gjennomført klare metodiske retningslinjer og lagd en illustrasjon av den analytiske fremgangsmåten som presentert ovenfor (3.3, figur 3.1).

Ingen masteroppgave vil kunne si noe om hele den komplekse virkeligheten. Denne oppgaven har derfor noen begrensinger som er naturlig å adressere. Som påpekt vil først og fremst det metodiske designet for oppgaven gjøre at funnene ikke er enkle å generalisere. Et større utvalg kunne medført andre resultater. I et større forskningsprosjekt ville det vært interessant å undersøke politisk kommunikasjon i barnepartiprogrammer fra flere fylker, og sett på partiprogrammer for ungdomspartier. Denne oppgaven er et kvalitativt prosjekt, og hensikten med kvalitative metoder er ikke først og fremst å fastslå hvorvidt problemstillingen og funn er representative og generaliserbare, men å oppnå forståelse av dynamikkene som finnes i konteksten som undersøkes. Derfor er det heller ikke problematisk å basere oppgavens analyse på tre utvalgte barnepartiprogram, ettersom de representerer noe av bredden i det politiske systemet i Norge. Dersom denne studien hadde hatt et større omfang hadde det vært interessant å supplere analysen med en kvantitativ spørreundersøkelse for å undersøke hva barn selv tenker om barnepartiprogrammene. På den måten kunne validiteten vært styrket ytterligere. Som ung voksen inngår ikke jeg i målgruppen for tekstene, men jeg har mest sannsynlig noe til felles med de som har lagd barnepartiprogrammene. Hva vet vi om hva barn forstår og er interessert i? Noe kan vi vite fordi vi selv har vært barn, noe kan vi vite hvis vi har mye kontakt med barn, og noe kan pedagogiske teorier og adaptasjonsteori fortelle oss.

«Metoden fokuserer på betydningen som oppstår i møtet mellom en spesifikk tekst og en leser som stiller spørsmål til den» (Skjulstad, 2017:49-50). Oppgaven er derfor tett knyttet til meg og mine kunnskaper. Min pedagogiske bakgrunn og interesse har vært en viktig ressurs i arbeidet. Mitt engasjement for prosjektet kan betraktes som «støy», men også som en ressurs, gitt at det gjøres eksplisitt hvordan min interesse brukes i analysen. Innledningsvis (1.1) redegjorde jeg for min pedagogiske bakgrunn og samfunnsengasjement som en driver for denne oppgaven. Hele veien har jeg vært bevisst min egen rolle og forforståelse, ettersom det kan legge føringer for hva jeg ser og forstår. Med jevne mellom har jeg derfor tatt ett skritt

tilbake fra forskningsmaterialet slik at jeg har kunnet åpne tekstene for mening uten at min subjektivitet har stått i veien for et skarpt forskningsblikk. Ved å redegjøre for valgene jeg har tatt har jeg invitert leseren til å ta kritisk stilling til prosjektets relevans og presisjon. Slik kan leseren vurdere forskningens kvalitet (Tjora, 2018:84). En valid analyse gjør det mulig for andre å forstå og etterprøve fortolkningene som ligger til grunn for resultatene av forskningen (Hitching & Veum, 2011:20). Av hensyn til metoden som er valgt for dette masterprosjektet, vil jeg avslutte metodekapittelet ved å henvise til tidligere professor i informasjons- og medievitenskap, Barbara Gentikow sine ord:

En av de mange kvalitetene til den kvalitative metoden er at den er i stand til å produsere nyansert, kompleks og med dette svært gyldig innsikt i fenomener fra vår livsverden, både ved å levere konkrete og detaljerte beskrivelser fra aktørenes eget perspektiv, og ved å analysere og fortolke disse kontekstualisert og i en bevegelse fra detalj til helhet og omvendt. (Gentikow, 2002:249)

4 ANALYSE

I dette kapittelet blir tekstene beskrevet og gransket på bakgrunn av teorien og metoden presentert i henholdsvis kapittel 2 og 3. Delkapitlene er delt inn etter Fairclough sine tre dimensjoner som jeg redegjorde for med min modell i 3.3. Jeg konsentrerer meg som nevnt om barnepartiprogram og analyserer Arbeiderpartiet, Høyre og Miljøpartiet De Grønne sine tekster. I analysen av sosial begivenhet (4.1) foretar jeg en næranalyse av barnepartiprogrammene før de sammenlignes med partienes ordinære partiogrammer. Innenfor sosial praksis (4.2) diskuteres *sjanger*, *stil* og *diskurs*. Til slutt drøftes funn fra de to første dimensjonene, i lys av teorier om barndomssyn, innenfor sosial struktur (4.3). Samlet sikter analysekapittelet mot å gi innsikt i politisk kommunikasjon rettet mot barn. Hvordan ulike synspunkter kommuniseres står sentralt. Språket formidler nemlig synspunkter som avsenderen ønsker at mottakeren slutter seg til (Bratberg, 2017:142). Virkemidlene som er brukt i partiogrammene utgjør en språklig retorikk der representasjoner av verden, også kalt *ideologi*, samt diskursiv praksis kommer til syne.

4.1 BARNEPARTIPROGRAM SOM SOSIAL BEGIVENHET

Sosiale begivenheter utspiller seg rundt tekster. Det er derfor interessant å gjøre en næranalyse av tekstene. For å analysere barnepartiprogrammene som sosiale begivenheter undersøker jeg tekstene på mikronivå. Fairclough har gjennom sine utgivelser presentert en mengde redskaper for å analysere tekster. Hvilket redskap en velger å bruke, styres av formålet med analysen (Skrede, 2017:58). Jeg tar utgangspunkt i tre kategorier som Fairclough (2001:92-93) presenterer i *Language and Power: vokabular, grammatikk og tekststrukturer*. Disse kategoriene er nyttige for å se hvordan de interne relasjonene i tekstene evner å bygge opp ett spesifikt verdensbilde på bekostning av andre verdensbilder. Av hensyn til de flytende overgangene mellom vokabular og grammatikk er det formålstjenlig å undersøke dette med et samlet blikk. Jeg undersøker ord som uttrykk for ideologi og virkelighetsoppfatning, og ord som bygger relasjoner.

Språkbrukere viser sine identiteter, relasjoner, følelser, meninger og verdier gjennom valg av ord (Svennevig, 2020:21-22). Vokabular består av mange ord med ulike betydninger som er forbundet med hverandre i betydningssystemer, slik at ordene er med på å definere hverandre. I *pedagogiske tekster* er hovedintensjonen å tilrettelegge for forståelse og kunnskap

(Aamotsbakken, 2010:85). Barnepartiprogram kan ses som pedagogiske tekster, og det er av den grunn helt essensielt at vokabularet får oppmerksomhet i analysen. Grammatikk er studiet av språket som system (Svennevig, 2020:15). Grammatiske konstruksjoner kan, sammen med ord og formuleringer, uttrykke språkbrukernes holdninger til temaene det skrives om (ibid.:204). De implisitte leserne i barnepartiprogrammene er barn, og dette skinner gjennom i vokabularet og de grammatiske valgene som er tatt. Hovedintensjonen til de ulike politiske partiene er å forklare grundig hva partiet står for, på en måte som skal være forståelig for barn. Tekstenes relasjon til demokratioppgavet i skolen, betinger at en rekke ord og begreper bør være kjente og fortrolige for barn som leser programmene.

Innenfor kategoriene vokabular, grammatikk og tekststrukturer har Fairclough (2001:92-93) presentert noen underspørsmål som kan fungere som en guide. Jeg har valgt å ikke besvare disse spørsmålene, men heller latt meg inspirere av dem. På den måten kan jeg gå mer i dybden på det som er relevant for min oppgave. Jeg peker på språklige trekk i tekstene som sier noe om hva slags verdensbilde de ulike politiske partiene har, og hvordan tekstene fungerer som en sosial handling. Alle tekster har et formål som er nært knyttet til en motivasjon bak språkvalgene. For at partiene skal klare å overbevise leserne sine, og dermed mobilisere dem til politisk handling, må partiene være gode retorikere. I det følgende undersøker jeg dette på tekstnivå for å se hvilke retoriske grep som blir brukt for å overbevise barn. Jeg begynner med tekststrukturene for å beskrive helheten i tekstene, før jeg utdyper detaljene i vokabular og grammatikk. Dette etablerer en kontekst for språkbruken, og er et uttrykk både for diskurs og sosial praksis. Delkapittelet avsluttes deretter med en sammenligning mellom barnepartiprogrammene og de ordinære partiprogrammene, samt en oppsummering.

4.1.1 EN KORT PRESENTASJON AV BARNEPARTIPROGRAMMENE

Før analysen av barnepartiprogrammene er det hensiktsmessig å gi en kort presentasjon av hver enkelt tekst. Illustrasjonene som følger leses fra toppen, fra venstre mot høyre.

4.1.1.1 ARBEIDERPARTIET

Tittelen på Arbeiderpartiet sitt barnepartiprogram, «Sterkere fellesskap», kan si noe om hva Arbeiderpartiet ønsker å formidle i sin tekst. Dokumentet består av fire sider, der forsiden og baksiden utgjør to av sidene. Forsiden er et nærbilde av ei jente som står med en håndball i hendene og smiler, og baksiden har logoen til Arbeiderpartiet i hvitt mot en rød bakgrunn. De to resterende sidene består av deres politikk under overskriften: «Vi får til mer sammen enn hver for oss». Denne overskriften henger sammen med tittelen på selve barnepartiprogrammet. Utover denne overskriften er verbalteksten organisert etter underoverskriftene: «VÅRE VERDIER», «SKOLE», «HELSE», «SAMFERDSEL», «KLIMA OG MILJØ», «ARBEIDSPASSER OG NÆRINGSLEVING» og «FRITID» (AP, 2019a:1-4)¹.

Arbeiderpartiet

AGDER ARBEIDERPARTI - BARNAS VALG

Sterkere fellesskap

VÅRE VERDIER
Alle mennesker er unike, uerstattelige og like mye verdt. Hver av oss skal ha muligheten til å være frie, likestilte og ha innflytelse på våre liv. Derfor bygger vi vår politikk på de sosialdemokratiske grunnverdiene frihet, likhet og solidaritet.

Vi lever i store og små fellesskap. Familien, nabolaget, frivillig aktivitet, kommunen og fylket. Sterke fellesskap – hvor vi løser oppgavene sammen – ligger til grunn for et godt samfunn. Vi mener vi står sterkere sammen enn hver for oss.

SKOLE
For Arbeiderpartiet er det viktig at alle skal ha lik mulighet til å gå på skole, uansett hvor du bor eller hvem du er.

- Vi vil ha gratis skolefrokost.

HELSE
Kultur, friluftsliv og fritidsaktiviteter er en del av folkehelsearbeidet og er viktig for å unngå at folk blir syke. Hvis du blir syk skal du få god hjelp gratis, uansett hvor du bor.

- Vi vil strikke den offentlige skolen, og ikke ha flere private skoler hvor du må betale penger for å gå.
- Vi vil bevilge flere penger til mobbe- og elevombud.
- Vi vil at skolearbeid skal gjøres på skolen og at kommuner og skoler kan prøve ut leksefri skole.

SAMFERDSEL
Det skal være lett å ta buss, tog og ferje i stedet for bil. Vi trenger flere gode og sikre veier og sykkelstier.

- Vi vil gjøre skoleskyss bedre.
- Det må være gratis internett på alle busser.
- Skoleveier, veier til kultur- og idrettsanlegg og store arbeidsplasser må prioriteres.

KLIMA OG MILJØ
Agder skal være i front på miljø og klimaspørsmål. Men da må vi gjøre mer enn å snakke.

- Vi må skape holdningsendring ved å innføre nødvendige tiltak, og ikke vente på at holdningene skal endre seg før vi gjør det som er riktig.
- Vi vil støtte tiltak for å fjerne plast.
- Vi vil bruke mer fornybar energi i kollektivtransporten.

ARBEIDSPASSER OG NÆRINGSLEVING
Arbeid til alle er vår hovedsak. Det er dette som skaffer penger til å betale for skoler, kultur- og idrettsanlegg og sykehus.

- Vi vil at Agder skal bli best i Norge på å bruke ressursene som er i havet utenfor kysten.
- Vi vil bruke vannkraften til å skape nye arbeidsplasser innenfor dataagring.
- Vi vil at alle skal få tilbud om fast jobb, og i hele stillinger.

FRITID
Vi har et mål om at alle skal ha et godt kultur-, idretts- og fritidstilbud i hele fylket, uavhengig av bosted, sosial bakgrunn og livssituasjon.

- Vi vil innføre kulturkort for ungdom mellom 14 – 19 år som gir gratis inngang på et visst antall kulturtilbud i fylket per måned.
- Vi vil gjøre det lettere å drive frivillige organisasjoner og å bygge nye store kultur- og idrettsanlegg.

Agder Arbeiderparti logo

Figur 4.1 Agder Arbeiderparti sitt barnepartiprogram (AP, 2019a:1-4).

¹ Partiene blir heretter referert til som henholdsvis AP for Arbeiderpartiet, H for Høyre og MDG for Miljøpartiet De Grønne. Forkortelsene på partiene angis konsekvent i kildehenvisningen for det empiriske materialet i resten av oppgaven, i motsetning til den konvensjonelle henvisningen til organisasjonen der tekstene er tilgjengelige. I dette tilfellet er det Redd Barna med Barnas Valg.

4.1.1.2 HØYRE

Tittelen på Høyre sitt barneparti-program, «Vi tror på Norge», er plassert under fem illustrasjoner av det jeg tolker som forskjellige «superhelter» i samfunnet. Denne tolkningen begrunner jeg under «Tekststrukturer» (4.1.2). Alle superheltene dukker opp senere i programmet, i tillegg til «legen» som ikke har fått plass på forsiden. Programmet er fire sider langt, og det eneste programmet som har inkludert en kort presentasjon av lederen for partiet, og som inviterer leserne til å stille spørsmål på deres hjemmeside eller Facebook-side. På den måten oppleves partiprogrammet mer personlig og tilgjengelig. Høyre har uthevet to budskap i programmet: «Vi tror på deg og hvert enkelt menneske. Vi tror på familien, stedet du bor, jobbene våre og alle som jobber frivillig» og «Det finnes mange muligheter i Agder og de skal vi bruke sammen». Utover dette består programmet av underoverskriftene: «Høyre vil ta vare på jorden», «Høyre vil ha verdens beste skole», «Høyre vil at du skal få rask hjelp når du blir syk», «Høyre vil at du skal komme raskt og trygt hjem», «Høyre vil at du skal få en trygg og god jobb når du blir voksen» og «Høyre vil at alle skal få delta på aktiviteter i fritiden». Som en ser her, er altså hele dokumentet strukturert etter hva «Høyre vil» (H, 2019a:1-4).

Figur 4.2 Agder Høyre sitt barneparti-program (H, 2019a:1-4).

4.1.1.3 MILJØPARTIET DE GRØNNE

Miljøpartiet De Grønne sitt barnepartiprogram er uten tvil det programmet med mest illustrasjoner og farger. Dokumentet består av fire sider i rosa, grønt, gult og blått, og kan tilsynelatende se ut til å være designet slik at det kan brettes til en brosjyre, men dette kan diskuteres. Side én og side tre mener jeg bryter med dette formatet, og jeg har derfor valgt å analysere programmet i den layouten som kommer frem på Barnas Valg sine nettsider. Programmet leses av den grunn fra venstre «spalte» mot høyre «spalte». Venstre «spalte» på den første siden gir kort informasjon om hva målet med grønn politikk er, og har et fotografi av talspersonene Une Bastholm og Arild Hermstad sammen med en plakatt der det står: «REDD KLIMA». Resten av dokumentet er organisert under overskriftene: «VÅRE TOPP 5 SAKER», «KLIMA OG NATUR», «DYREVELFERD», «GRATIS SKOLEMAT OG FÆRRE PRØVER», «ALLTID EN LEDIG HELSESYKEPLEIER», «VI ELSKER FRITID» og «KOLLEKTIVREISE» (MDG, 2019a:1-4).

Figur 4.3 Miljøpartiet De Grønne Agder sitt barnepartiprogram (MDG, 2019a:1-4).

4.1.2 TEKSTSTRUKTURER

God tekststruktur er viktig for lesbarhet og navigering i innhold. Tekstens struktur og utseende bør være konsekvent gjennom hele programmet. Tekststruktur omfatter blant annet bruk av overskrifter, avsnitt, illustrasjoner, fargebruk og typografi. Plassering av verbale og visuelle elementer signaliserer hvilken informasjonsverdi elementene har, altså hvilken rolle de spiller som meningssskapende ressurser (Hellum, 2013:39). Som redegjort for tidligere (2.3.2), byr ulike uttrykksmåter, det vil si *modaliteter*, på forskjellige muligheter og begrensninger. Det de ulike modalitetene egner seg til kalles på fagspråket for modalitetens *affordans* (Frantzen & Schofield, 2018:242). Den dominerende medielogikken i politisk kommunikasjon kommer til uttrykk i bruk av *sammensatte multimodale tekster*. Partiene må i produksjonen av sine partiprogram bedømme hvilke semiotiske ressurser som best tjener barn og deres forståelse av budskapet. Det er slik sosiosemiotikk og retorikk møtes. Den semiotiske utformingen bør tjene den retoriske hensikten (Hellum, 2013:82). Hver modalitet har modale affordanser som får innvirkning på budskapet som formidles (Frantzen & Schofield, 2018:242). Barnepartiprogrammene er multimodale tekster ettersom de kombinerer ulike modaliteter. Jeg skal i denne analysedelen se på de ulike modalitetene hver for seg, men også samspillet mellom dem. De ulike uttrykksmåtene er kombinert og integrert til en større helhet som ikke kan reduseres til sine enkeltdeler.

Overskrifter er kanskje det mest fremtredende virkemiddelet for å gi struktur og oversikt i en tekst. Uten underoverskrifter blir tekster tunge å lese, og det er trolig derfor det er brukt mange underoverskrifter i barnepartiprogrammene. Programmenes underoverskrifter forenkler lesingen ved at de fungerer som en form for leseveiledning. En god overskrift skal fange blikket og har avgjørende betydning for om budskapet når frem til mottakerne eller ikke. Overskriftene bør derfor utformes slik at leseren skjønner hva det handler om. Dette kan være utfordrende for partiene ettersom de vanligvis følger en politisk diskurs som mange barn sannsynligvis ikke kjenner til. Høyre og Miljøpartiet De Grønne har valgt noe utradisjonelle overskrifter i henhold til denne diskursen, men overskrifter som samtidig er beskrivende for innholdet. Noen av dem kan virke litt lange, men ettersom teksten forklarer det som følger, fanger de leserens blikk. Dette skiller seg fra Arbeiderpartiet som har hentet tradisjonelle overskrifter fra den politiske diskurs. Vet barn for eksempel hva «samferdsel» betyr? Dette vil nok for mange barn være et fremmedord. Høyre (2019a:3) har unngått dette ordet med underoverskriften: «Høyre vil at du skal komme raskt og trygt hjem» og Miljøpartiet De

Grønne (2019a:4) har løst det med å bruke ordet «kollektivreise» som samtidig signaliserer at de ikke er for bilkjøring.

Ordene partiene har brukt i sine overskrifter, er en åpning til sentrale politikkområder som er prioritert i programmene. Politikkområdene som gjentar seg er skole, helse, samferdsel, klima og miljø, arbeidsplasser og næringsliv, og fritid. Dette blir først og fremst uttrykt eksplisitt gjennom underoverskriftene som viser hva barnepartiprogrammene omhandler. Tabell 4.1 viser at Arbeiderpartiet (2019a:3) skiller seg fra de andre partiene ved at politikkområdet «klima» kommer som den femte underoverskriften i programmet, mens både Høyre (2019a:2) og Miljøpartiet De Grønne (2019a:2) har det først i sine programmer. I tillegg skiller Miljøpartiet De Grønne (2019a:2) seg ut ved at de ikke har noe om «næringsliv», men en egen underoverskrift om «dyrevelferd», som markerer at de har en annen prioritering enn de andre partiene. De har også temaet «fritid» før «kollektivreise» (ibid.:4). Alle partiene har derimot til felles at underoverskriftene om «skole» og «helse» kommer relativt tidlig i programmene. Dette indikerer at partiene er enige om at «skole» og «helse» er politikkområder som fortjener en prioritert plassering i tekstene.

Underoverskriftene viser en årsakssammenheng i barnepartiprogrammenes tekstopbygging. Politikkområdene relaterer seg til hverandre som et lim som danner en logisk helhet, og forhindrer at tekstene faller fra hverandre. Prioritering av politikkområder i henhold til *utvalg* og *vektlegging*, viser hvilken informasjon de politiske aktørene ønsker skal være fremtredende i deres barnepartiprogram. Som presentert i teorikapittelet (2.2.1) er dette hovedelementene i *innramming*. Denne utvelgelsen er imidlertid ikke noe partiene har gjort selv, men en utvelgelse Redd Barna er ansvarlige for. Derfor har partiene, som vi har sett, forholdsvis lik informasjon om politikken sin, ettersom rammen allerede er satt. Rekkefølgen av politikkområder tilskriver hva partiene ønsker skal være fremtredende. Miljøpartiet De Grønne fremhever for eksempel «dyrevelferd» som en av sine hjertesaker, noe som går på bekostning av politikkområdet «næringsliv». Slik har partiet valgt ut, og prioritert, en type informasjon fremfor en annen type informasjon. Dette er innramming som gir oppmerksomhet til Miljøpartiet De Grønne sin beskrevne virkelighet og dermed også deres grønne ideologi.

Tabell 4.1 Barnepartiprogrammenes underoverskrifter

Politisk parti	Politikkområde
AP	«VÅRE VERDIER», «SKOLE», «HELSE», «SAMFERDSEL», «KLIMA OG MILJØ», «ARBEIDSPASSER OG NÆRINGSLEVING», og «FRITID»
H	«Høyre vil ta vare på jorden», «Høyre vil ha verdens beste skole», «Høyre vil at du skal få rask hjelp når du blir syk», «Høyre vil at du skal komme raskt og trygt hjem», «Høyre vil at du skal få en trygg og god jobb når du blir voksen», og «Høyre vil at alle skal få delta på aktiviteter i fritiden»
MDG	«VÅRE TOPP 5 SAKER», «KLIMA OG NATUR», «DYREVELFERD», «GRATIS SKOLEMAT OG FÆRRE PRØVER», «ALLTID EN LEDIG HELSESYKEPLEIER», «VI ELSKER FRITID», og «KOLLEKTIVREISE»

Byggesteinene i en tekst er avsnittene. De danner tankerekker av argumentasjon og bør bestå av godt sammenvevde setninger. Barnepartiprogrammene har korte avsnitt med en innledende temasetning som informerer leseren om hva avsnittet inneholder. Arbeiderpartiet og Høyre har i tillegg inkludert punktlister med tiltak etter disse avsnittene. Punkttoppstillinger kan være nyttige for å fremheve deler av en tekst, og for å gjøre teksten mer tilgjengelig for leseren. Selv om Miljøpartiet De Grønne ikke har inkludert punktlister har de likevel lyktes med å gjøre teksten sin tilgjengelig ved hjelp av flere illustrasjoner som fremhever deres budskap. *Bilder* er en vesentlig modalitet i barnepartiprogrammene. Plassering av verbale og visuelle elementer sier noe om hvilken informasjonsverdi elementene har som meningsskapende ressurser. Når verbaltekst plasseres over illustrasjoner, tilskrives verbalteksten en lederrolle. Illustrasjonene får på den måten en utdypende verdi (Kress & van Leeuwen, 2006:187). Barnepartiprogrammene har til felles at verbalteksten plasseres øverst og illustrasjonene plasseres nederst. Dette impliserer at verbalteksten spiller en betydningsfull rolle i dokumentene. Illustrasjonene bidrar dermed til å fremme budskapet som er skrevet med ord.

Partiene har lagt vekt på det Roland Barthes (1994:27-28) kaller *forankring*. Det vil si at det er skapt en relasjon mellom modaliteter som har visse innholdselementer til felles. Den totale effekten av dette samspillet er en understreking av hva som er likt i modalitetene (Larsen, 2008:104). Theo van Leeuwen har med inspirasjon fra Barthes utviklet et nyttig verktøy for å analysere kobling av informasjon i multimodale tekster. Jeg har brukt denne forståelsen ettersom den gir en utvidet betydning av begrepet forankring. van Leeuwen (2005:230) skiller mellom to hovedgrupper relasjoner i verbaltekst og illustrasjoner: utdyping (*elaboration*) og utvidelse (*extension*). Utdyping deles videre inn i spesifisering (*specification*) som betyr at

illustrasjoner kan spesifisere teksten eller omvendt, og forklaring (*explanation*) som kan forstås som en form for gjentakelse.

Barnepartiprogrammene inneholder illustrasjoner og verbaltekst som står i et komplementerende forhold til hverandre. De er koblet sammen og fungerer som en helhet. For eksempel henviser Miljøpartiet De Grønne (2019a:2) til skolestreikene for klima i verbaltekst som de videre forankrer med en illustrasjon av barn som demonstrerer. Miljøpartiet De Grønne skaper med dette det Pascal Daloz (2009:286) kaller *konkret nærhet*. Med fotografiet av Une Bastholm og Arild Hermstad som demonstrerer for klima, lykkes partiet også med å skape en *identitetsbasert nærhet* der de får frem at «vi er en av dere» (MDG, 2019a:1). En av plakatene er i tillegg skrevet på nynorsk. Dette kan tolkes som en inkluderingsstrategi som markerer at skolestreikene er en aksjon blant barn i hele landet. En annen inkluderingsstrategi er synlig mangfold i partiens illustrasjoner.

Figur 4.4 Illustrasjon av skolestreik for klima i Miljøpartiet De Grønne Agder sitt barnepartiprogram (MDG, 2019a:2).

Gode retoriske illustrasjoner forener estetisk og argumentativ påvirkning. Mye informasjon og emosjonell substans er presset sammen i det visuelle (Kjeldsen, 2003:102-103).

Forankring er en del av visuell grammatikk og hører innunder sosialesemiotikk. I multimodale tekster fungerer verbaltekst ofte som forankring. Det vil si at verbalteksten sier hvilken *denotasjon* vi skal velge (Barthes, 1994:27-28). Tilsvarende Miljøpartiet De Grønne, bruker også Arbeiderpartiet og Høyre illustrasjoner for å forankre sine verbaltekster. En slik forankring kan gi en følelse av at den samme informasjonen blir servert to ganger, og en får det som kalles *redundans* eller gjentakelser. Dette er et formålstjenlig virkemiddel for å fremme et bestemt budskap.

Illustrasjoner kan også forankre verbaltekst og slik forme vår oppfatning av verbalteksten. I spesielt Høyre sitt barnepartiprogram skjer forankring på denne måten. «Høyre vil ta vare på jorden» forankrer mangfoldet som fremstilles i illustrasjonen plassert over denne underoverskriften (H, 2019a:2). Alle de andre illustrasjonene i Høyre sitt barnepartiprogram er dessuten av ulike superhelter. Optimistiske og fargerike «kostymer» med masker og kapper, gir *konnotasjoner* til superhelter. De klassiske superhelt-posisjonene som kjennetegnes av en utstrakt arm og en tøff og strak holdning, viser at menneskene bak «kostymene» besitter en enorm styrke. En superhelt kjemper for det gode og er vanlige forbilder for mange barn. Tradisjonelt gjenspeiler superhelter samtiden og er et uttrykk for tiden vi lever i. Superheltene i Høyre sitt barnepartiprogram gjør også det, og dermed kan teksten som helhet motivere barn til å oppføre seg som superheltene i samfunnet.

Arbeiderpartiet er det barnepartiprogrammet med færrest illustrasjoner. De har kun én grafisk illustrasjon og ett fotografi. Den grafiske illustrasjonen forankrer mye av det som er nedfelt i verbalteksten. Vi kan blant annet se en familie som går tur og to mennesker som sparker ball. Avsnittet om fritid kan konnotere til disse aktivitetene (AP, 2019a:3). Fotografiet utgjør Arbeiderpartiet (AP, 2019a:1) sin forside, og er et nærbilde av ei jente som står i forgrunnen med en håndball i hendene og smiler. Bakgrunnen er uklar, men vi kan likevel se at det er to barn som er aktive sammen med det som kan være en trener eller gymlærer. Dette er fotografiets denotasjon. Utsnittet i et fotografi kan brukes til å skape nærhet eller distanse mellom den avbildede personen og leseren. I dette fotografiet blir det skapt nærhet fordi det er et nærbilde tatt i en horisontal vinkel, der jentas ansikt involverer leseren umiddelbart.

Et nærbilde gir en større intimitet sammenlignet med et avstandsbilde (Ledin & Machin, 2018:60). Blikkretning har blant annet mye å si for denne intimiteten (ibid.:61). Jenta på Arbeiderpartiet sin forside ser ut av bildet og gir inntrykk av at hun er tankefull. Kanskje smiler hun når hun tenker på fremtiden? Smilet hennes gir en konnotasjon til følelsen av glede, og appellerer til *patos*. Med fotografiet tror jeg Arbeiderpartiet i sin kommunikasjon ønsker å vekke og engasjere leseren ved å bruke jenta som en hjelpeavsender som andre barn kan identifisere seg med. Totalt sett skaper dette fotografiet en imøtekommende start på barnepartiprogrammet.

Figur 4.5 Fotografiet i Agder Arbeiderparti sitt barnepartiprogram (AP, 2019a:1).

Videre kan modaliteten *farger* lette kommunikasjon og påvirke følelser. Derfor er det viktig å bruke farger som understreker det budskapet som skal formidles (Davidsen, 2000:82). I barnepartiprogrammene bruker partiene først og fremst farger i konvensjonell betydning. Det betyr at partiene i hovedsak har brukt sine signaturfarger: rødt for Arbeiderpartiet, blått for Høyre og grønt for Miljøpartiet De Grønne. Ideologier denoteres og konnoteres gjennom farger, som i politiske partiers logofarger. Medier, samfunnsforskere og folk flest snakker om disse fargekodene når de snakker om politikk. Utover hyppig bruk av partienes signaturfarger er det stor variasjon i bruk av andre farger.

Miljøpartiet De Grønne skiller seg betraktelig fra de to andre når det gjelder fargebruk. De har i tillegg til to nyanser av grønt, også brukt mye rosa, gult og blått i sitt barnepartiprogram. Gult er en farge som er vanlig å bruke når en ønsker å fremheve noe, ettersom det er den fargen mennesker oppfatter raskest. En vanlig assosiasjon til fargen gul er varme og sunnhet (Davidsen, 2000:80). Det virker derfor ikke tilfeldig at gult er brukt som bakgrunnsfarge når partiet beskriver sitt ønske om at alle barn skal tilbys sunn og bærekraftig mat på skolen (MDG, 2019a:3). Empirisk er blått den fargen som flest mennesker liker og kan symbolisere trygghet og tillit (Davidsen, 2000:81). Derfor er det nok heller ikke tilfeldig at blått er brukt som bakgrunnsfarge når partiet skriver om viktigheten av god helse (MDG, 2019a:3). Sist er rosa en varm og hvitaktig nyanse av rødt, og det er derfor interessant at Miljøpartiet De Grønne som blokkuavhengige har inkludert denne fargen. Ved at de har inkludert både blått og rosa kan dette være en understreking av at de er blokkuavhengige, ettersom dette er farger som konnoterer både venstresiden og høyresiden i norsk politikk. På den andre siden er gult, blått og rosa signalfarger som er hensiktsmessig å bruke for å fange leserens oppmerksomhet.

Høyre har først og fremst brukt sin egen signaturfarge med ulike nyanser av blått i sine illustrasjoner, men har samtidig inkludert en del gult og litt grønt. En grønn superhelt foran et buss-skilt knyttet til politikkområdet «samferdsel», kan være et signal om at Høyre (2019a:3) ønsker mer miljøvennlig samferdsel og at folk bør velge kollektivtransport fremfor bil. Videre har også Arbeiderpartiet mye grønt i sin illustrasjon. Mye grønt i alle barnepartiprogrammene markerer at partiene ønsker å fremstå som miljøbevisste i sin politikk. Partiene har ikke begrenset seg til å bare bruke farger i sine illustrasjoner, men bruker også farger i modaliteten *typografi*. Ulike typer typografi er lagd for å bli lagt merke til (Davidsen, 2000:53). Å bruke farger på en tekst kan være en god form for uthevelse (ibid.:80). Alle partiene har brukt farger i sine overskrifter for å utheve politikkområdene som følger. Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne har i tillegg brukt store bokstaver som gjør uthevingene ekstra tydelige. Sistnevnte har også brukt hvitt i overskriftene mot fargerike bakgrunner, mens Arbeiderpartiet og Høyre kun har brukt egne signaturfarger. Partiene har til felles at alle har brukt sterke barnlige farger i sine tekster. Fargebruk har en tekstuell funksjon, og er et virkemiddel som skaper sammenheng.

Figur 4.6 En av superheltene i Agder Høyre sitt barnepartiprogram (H, 2019a:1, 3).

Totalt sett viser tekststrukturer at ulike modaliteter er satt sammen i en *komposisjon*, en modalitet som gir muligheter til å skape mangfoldige meninger. Det betyr likevel ikke at ulike modaliteter alltid samarbeider i en tekst, men etter min mening gjør de det i barnepartiprogrammene. Selv om Miljøpartiet De Grønne sin tekst kan oppleves som «mye» fordi det kombinerer mange ulike modaliteter, fungerer det bra og er absolutt et blikkfang i bunken av barnepartiprogrammer. Illustrasjoner er i dagens samfunn en viktig måte å kommunisere på og våre omgivelser er fulle av dem. Det er av den grunn naturlig at barnepartiprogrammene inneholder flere illustrasjoner. Partiene har rett og slett foretatt en *medievelgende adaptasjon*. Vi kan blant annet se at valg av typografi, inndeling i overskrifter og illustrasjoner er tilrettelagt barn som mottakere. Dette gir en oversiktlig struktur, og avdekker en *formvelgende adaptasjon*. Ved å bygge opp tekststrukturen på en relativt enkel og gjenkjennelig måte sikres leseverdien.

4.1.3 SPRÅK OG ARGUMENTASJON

Språket er funksjonelt, og har en sosial funksjon. Gjennom å prioritere noen språklige elementer fremfor andre, skapes mening. Når virkeligheten beskrives blir det alltid foretatt språklige valg, og fremstillingene i partiprogrammene er derfor ikke nøytrale. Språket er skapt slik at når vi former en setning, må vi ta valg som avslører noe om vårt verdensbilde, våre holdninger og vår relasjon til adressaten (Svennevig, 2020:22). Valg av ord gjenspeiler av den grunn partienes verdensbilder, virkelighetsforståelser og forestillinger om den implisitte leser. Språklige grep setter preg på teksten, og i kraft av å være med, former det teksten. I et samfunn eksisterer det en felles konsensus om betydningen av forskjellige ord. Hvert ord er unikt med en felles forståelse som gjør det mulig for mennesker å skape mening ved å sette ord i system. Spørsmålet er om barn kjenner til betydningen av alle disse ordene på lik linje som voksne? Dette vil bli diskutert i denne delen. Partiprogram er en maktkamp der politiske partier forsøker å få leserne til å akseptere ytringene det blir argumentert for. I det følgende undersøkes hva partiene ønsker å oppnå med sine tekster og hvilke grep som er brukt for å få frem deres ulike budskap.

4.1.3.1 ORD SOM UTTRYKK FOR IDEOLOGI OG VIRKELIGHETSOPPFATNING

Ideologi og språk er nært knyttet til hverandre. Språk er et sentralt aspekt ved ideologi ettersom ideologi kommer til uttrykk gjennom diskurser. Som nevnt i delkapittel 1.3.2 kan en gjennom å studere eksplisitte ordvalg i en tekst få en pekepinn på partienes ideologier. En systematisk studie av språk er derfor nødvendig for å se hvordan partienes ideologiske ståsted realiseres og fremstilles i partiprogrammene. Hvilke ord blir brukt? Hvilken verdiladning har ordene, og hvilke modalitetsmarkører er det flest forekomster av? Dette skal jeg undersøke i denne delen. «Ideology is most effective when its workings are least visible» (Fairclough, 2001:71). Med det påpeker Fairclough at ideologi fremstilt som sunn fornuft er mest effektivt. Det er derfor interessant å se om ideologiene i barnepartiprogrammene blir fremstilt som sunn fornuft eller ikke.

«På mange samfunnsområder spiller verdiladde ord en stor rolle. I politikken velger man ord som inviterer til enighet med partiets standpunkter» (Svennevig, 2020:205). Verdiladning i språk kan dermed fortelle oss mye om hvilke holdninger og verdier de ulike politiske partiene har. Politisk patos-appell foregår ofte ved å spille på nettopp positive eller negative følelser, som for eksempel håp og frykt (Jenssen, 2007:29). I det følgende presenteres enkelte funn av

positive og negative ladde ord fra barnepartiprogrammene. Det er viktig å presisere at hva som oppfattes som plussord og minusord avhenger av hvilken diskursiv praksis det settes inn i, og hvem som leser dem (Svennevig, 2020:204). Ordet «solidaritet» kan være et eksempel på det. Ordet betyr samhold og fellesskap og høres i utgangspunktet positivt ut. «Solidaritet» brukes mye på venstresiden, politisk sett, og er et klart plussord for sosialister, men ikke nødvendigvis et like sterkt plussord for mennesker som identifiserer seg med høyresiden. De vil kanskje heller assosiere ordet med politiske verdier de er uenige med og dermed få negative assosiasjoner.

Vokabularet i barnepartiprogrammene er gjennomgående preget av det jeg mener er positivt ladde ord. Mange av ordene går igjen på tvers av partiene som for eksempel: «familien», «fellesskap», «trygg», «miljøvennlig» og «fritid». Det er også flere ord som nesten er like, som for eksempel «fritidsaktiviteter» og «fritidstilbud». Dette bekrefter at partiene har forholdt seg til mange av de samme politikkområdene, noe som kommer frem i tabell 4.2. Dette kan være et uttrykk for en norsk fellesforståelse, altså en norsk velferdsdiskurs. Samsvar av ord i barnepartiprogrammene kan signalisere at partiene i Norge er enige om hva som må prioriteres i vårt velferdssamfunn.

Ulikhetene kan derimot indikere partienes ulike budskap innenfor de forskjellige politikkområdene og deres ideologiske ståsted. Etersom verdiladning er avhengig av kontekst, har jeg forsøkt etter beste evne å være nøytral ved å sette meg inn i partienes, samt den implisitte leserens ståsted. Høyre og Miljøpartiet De Grønne bruker konkrete eksempler på fritidsaktiviteter som både kan gi positive og negative assosiasjoner avhengig av om barnet som leser programmet har mulighet til å delta på slike fritidsaktiviteter eller ikke. Høyre (2019a:4) nevner: «dans», «svømming» og «fotball», mens Miljøpartiet De Grønne (2019a:4) nevner «Fortnite», «fotball» og «ridning». Dette er aktiviteter som særlig kan appellere til barn og vekke deres interesser.

Tabell 4.2 Eksempler på positivt ladde ord hentet fra barnepartiprogrammene

Politisk parti Verdi

AP	Familien, innflytelse, frihet, likhet, solidaritet, fellesskap, friluftsliv, fritidsaktiviteter, kultur, kulturkort, leksefri, fast jobb, fornybar energi, tilbud, mobbe- og elevombud
H	Familien, klima- og miljøvennlig, utvikling, hjelp, bra, trygg, god, frivillig, fritid, fellesskap, fritidstilbud, friluftsliv, verdens beste, fremtiden, delta, aktiviteter, muligheter, frisk luft
MDG	Gode liv, venner, familie, framtida, mangfold, bærekraftig, trygg, rettigheter, dyrevelferd, dyrenes stemme, frihet, fritidsaktiviteter, færre prøver, miljøvennlig, gratis, skolemat, fritid

Vedrørende negativt ladde ord er det få forekomster hos Arbeiderpartiet og Høyre, og flere forekomster hos Miljøpartiet De Grønne. Ord som i utgangspunktet kunne vært kategorisert som minusord i Arbeiderpartiet og Høyre sine barnepartiprogram, settes inn i kontekster som gir setningene totalt sett en positiv mening. I setningen: «Hvis du blir syk skal du få god hjelp gratis, uansett hvor du bor» bruker Arbeiderpartiet (2019a:2) ordet «syk» for å poengtere hva de ønsker å bedre. «Syk» kan kategoriseres som et minusord dersom en ser bort ifra konteksten, men ettersom det støttes opp av tre plussord: «god», «hjelp», «gratis», får setningen en positiv mening. Høyre (2019a:2) følger det samme prinsippet, og skriver om miljøproblemene og klimautfordringene som kan bedres ved hjelp av løsninger som finnes rundt oss.

Miljøpartiet De Grønne (2019a:1-2) skildrer i større grad dagens situasjon og hvorfor det kreves endring. Deres tekst har av den grunn flest negativt ladde ord der omtrent alle minusordene er knyttet til hva klimakrisen har gjort, og fortsatt gjør, med verden vi lever i. Dette er et retorisk og fortellerteknisk grep der frykt brukes i forsøk på å overtale målgruppen til å engasjere seg i klimaendringene. Gjennom setningen: «Målet med grønn politikk er å skape et samfunn hvor vi har gode liv som ikke ødelegger for dyrene, naturen og andre mennesker» avslører Miljøpartiet De Grønne (2019a:1) sitt ideologiske ståsted, nemlig at de baserer sin politikk på en grønn ideologi med et ønske om et økologisk og bærekraftig samfunn. Ideologi kommer til uttrykk gjennom diskurser, og språk er dermed et sentralt aspekt ved ideologi.

I likhet med Miljøpartiet De Grønne avslører også Arbeiderpartiet (2019a:2) sitt ideologiske ståsted tidlig. Første avsnitt i teksten handler om partiet sitt verdigrunnlag og er en slags

idémessig plattform. Det er her den gjennomgående tenkemåten eller samfunnssynet som er grunnlaget for Arbeiderpartiet sin politikk kommer tydelig frem. Grunnverdiene «frihet», «likhet» og «solidaritet» forteller oss at deres ideologi er sosialdemokrati:

Alle mennesker er unike, uerstattelige og like mye verdt. Hver av oss skal ha muligheten til å være frie, likestilte og ha innflytelse på våre liv. Derfor bygger vi vår politikk på de sosial-demokratiske grunnverdiene frihet, likhet og solidaritet. (AP, 2019a:2)

Tittelen på Arbeiderpartiet (2019a:1) sitt barnepartiprogram: «Sterkere fellesskap» er et frempek om deres underliggende virkelighetsforståelse. Det tydelige politiske slagordet som kommer frem øverst på side to i programmet lyder: «Vi får til mer sammen enn hver for oss», binder tittelen sammen med verdigrunnlaget (AP, 2019a:2). «Felleskap» i tittelen er et tydelig plussord som gir assosiasjoner til en gruppe mennesker som har noe til felles, som i denne sammenhengen er innbyggerne i Agder. Dette understrekes av plussordet «sammen». I slagordet settes «sammen» opp mot «hver for oss», som på sin side kan tolkes som et minusord. Dette er et *komplementært antonym*, altså et ordpar som gjensidig utelukker hverandre. På den måten har Arbeiderpartiet gjort det klart at en ikke er alene, men at vi kan få til mye bra sammen med andre i et fellesskap.

På samme måte er tittelen på Høyre (2019a:1) sitt barnepartiprogram, «Vi tror på Norge», et frempek om Høyre sin underliggende virkelighetsforståelse. Dette blir utdypet med uthevet skrift allerede øverst på side to i programmet, og er et uttrykk for ideologien konservatisme. «Vi tror på deg og hvert enkelt menneske. Vi tror på familien, stedet du bor, jobbene våre og alle som jobber frivillig» (H, 2019a:2). Med det sier Høyre implisitt at de vil bygge samfunnet på tilliten til enkeltmennesket. Denne setningen skiller seg fra Arbeiderpartiet (AP, 2019a:2) som skriver: «Alle mennesker er unike, uerstattelige og like mye verdt». «Enkelt menneske» refererer til et frittstående enkeltindivid, mens «alle mennesker» refererer til et fellesskap av mennesker. Det er ofte små nyanser, og lang erfaring med politiske diskurser som gjør at en voksen leser kan skille mellom «hvert enkelt menneske» og «alle mennesker er unike». Det er derfor ikke gitt at barn ser disse nyansene.

Utover verdiladning inneholder barnepartiprogrammene generelt lite bruk av andre språklige virkemidler, men jeg finner en utbredt variant av slutningsformen *enthymem* og noen tilfeller av redundans. Med retorisk terminologi kan en si at enthymem er en type *logosargumentasjon*

som forutsetter at noe er kjent som en del av et etablert forestillingsfelleskap. «Hjemmelen», det ideologiske premisset er dermed utelatt (Hellum, 2013:89). Slik blir leseren en medskaper i kommunikasjonen. Som sett i undersøkelsen av verdilading, presenterer barnepartiprogrammene allment anerkjente sannheter direkte som «oversetninger», før det trekkes slutninger som er klart merket av det aktuelle politiske partiets ideologi. Det ideologiske premisset uttrykkes ikke direkte, det bare forutsettes. Et relevant spørsmål er da om det er rimelig å forvente at lesere som ikke allerede deler ideologien skal se sammenhengen. De fleste barn kjenner mest sannsynlig ikke til de ulike ideologiene, og kanskje det er nettopp derfor partiene ikke har prioritert å presentere sitt ideologiske ståsted? Ideologi er som vi så i delkapittel 1.3.2, et komplekst begrep. En annen forklaring kan være at partiene ønsker å fremstå som mest mulig ideologifrie. I den sammenheng er det viktig å merke seg at selv om det ikke snakkes høyt om ideologier, betyr det ikke at de ikke eksisterer.

Redundans er et virkemiddel som er nært knyttet til *didaktisering* av pedagogiske tekster. Redundans kan sørge for at tekstenes intenderte budskap når frem til leseren uten for stort fortolkningsrom. Kort sagt kan det beskrives som en tydeliggjøring gjennom en slags forsterking. Arbeiderpartiet (2019a:1-4) har redundans av ordene «sammen» og «felleskap» som får frem at deres politikk bygger på sosialdemokrati. Høyre (2019a:1-4) har på sin side redundans av ordet «trygg», noe som er med på å understreke ordets betydning i deres barnepartiprogram. Dette kommer tydelig frem i disse utdragene: «Du skal ha det bra, føle deg trygg og bli godt tatt vare på når du blir syk enten du er barn, voksen eller gammel», «Høyre vil at du skal komme raskt og trygt hjem», «Høyre vil at du skal få en trygg og god jobb når du blir voksen». En annen gjentakelse er «Vi tror» som også henger sammen med tittelen på Høyre sitt barnepartiprogram: «Vi tror på Norge» (ibid.). Denne gjentakelsen forsterker partiet sitt budskap. Miljøpartiet De Grønne (2019a:1-4) markerer på samme måte sin virkelighetsforståelse ved redundans av ord som «natur», «klima» og «bærekraftig». Dette er nøkkelord som fremmer deres grønne ideologi (ibid.). Utover dette har alle partiene redundans av «vi vil», «vi må» og «vi skal» som handler om hvilke holdninger partiene har til mottakerne og deres egen tekst. Dette realiseres ved bruk av såkalte *modalitetsmarkører*.

Barnepartiprogram er argumentative tekster med en ekspressiv språkfunksjon. Dette viser seg i hvordan partiene uttrykker sin holdning til det de sier. Dette gir seg blant annet utslag i ytringens modalitet (Fairclough, 2001:105). Modalitet kan gi innsikt i hvilket verdenssyn som fremmes i analyse av politisk retorikk. Det kan si oss noe om hvilken kunnskap som

postuleres som sann og gyldig, *epistemisk modalitet*, samt hvordan vi bør handle i lys av de sosiale omstendigheter som beskrives, *deontisk modalitet* (Skrede, 2017:51). Epistemisk modalitet refererer til «utveksling av kunnskap» mens deontisk modalitet refererer til «utveksling av aktivitet» (Fairclough, 2003:167-168). Modalitetsmarkørene *må*, *skal*, *vil* og *kan* har som funksjon å modifisere innholdet i en ytring slik at det fremstår som mer subjektivt, og slik er det et uttrykk for avsenderens vilje (Svennevig, 2020:23). Der *må* og *skal* impliserer en form for plikt, formodning eller forsikring, medfører *kan* og *vil* et større handlingsrom. Modalitetsmarkøren *kan* antyder at en klarer eller har mulighet til å gjøre noe, og *vil* forteller hva en ønsker eller har lyst til å gjøre.

Både Arbeiderpartiet (2019a:1-4) og Høyre (2019a:1-4) har flest forekomster av modalitetsmarkøren «skal». Miljøpartiet De Grønne (2019a:1-4) har derimot flest forekomster av modalitetsmarkøren «må». Deretter har alle partiene til felles at de har flest forekomster av «vil». Programmene inneholder i hovedsak det som kalles deontisk modalitet. Et eksempel på en setning med sterk deontisk modalitet uttrykt gjennom modalitetsmarkøren «skal» er: «Skolehelsetjenesten skal være tilgjengelig digitalt og på Snapchat» (AP, 2019a:2). I denne setningen lover Arbeiderpartiet at skolehelsetjenesten skal være tilgjengelig på de plattformene barn og unge er hyppige brukere av. Sterk deontisk modalitet, uttrykt gjennom modalitetsmarkøren «vil», finner vi flest eksempler på i Høyre (2019a:3) sitt program som har «Høyre vil» som en sentral del av programmets komposisjon. En av underoverskriftene er: «Høyre vil at du skal komme raskt og trygt hjem». Etter denne underoverskriften kommer en utdypende tekst som beskriver hva partiet skal gjøre for å bedre samferdsel. Miljøpartiet De Grønne (2019a:1) har sterk deontisk modalitet uttrykt gjennom modalitetsmarkøren «må». «Vi må ta vare på dyra og naturen». I denne setningen sier Miljøpartiet De Grønne implisitt at alle mennesker har en plikt overfor dyr og natur. «Må» er et uttrykk for forståelsen av at verden er i krise, og har klangen av alarmer hengende over seg. Kort sagt forholder politisk retorikk seg til sterke modalitetsmarkører med lite nyanser og forbehold som i «kan» eller «bør»

Tabell 4.3 Oversikt over modalitetsmarkørene i barnepartiprogrammene

Politisk parti   Modalitetsmarkører

	<i>Må (måtte)</i>	<i>Skal</i>	<i>Vil</i>	<i>Kan (kunne)</i>	=
Ap	5	12	13	1	31
H	5	25	18	4 (1)	53
MDG	14	7	16	3 (1)	41
Sum	24	44	47	9	125

Samlet sett bærer barnepartiprogrammene preg av at de er rettet mot barn. Språket er enkelt, men uten at det mister innhold og blir banalt. *Den stilvelgende adaptasjonen* skaper lesbarhet i tekstene med mange positivt ladde ord, bruk av ulike typer redundans og liten bruk av andre språklige virkemidler. Lite bruk av språklige virkemidler gir ingen tomme plasser, og sørger for at tekstenes intenderte budskap når frem til leseren uten for stort fortolkningsrom. Slik blir tekstenes budskap enklere å forstå. *Den stoffvelgende adaptasjonen* handler om at tekstenes tematiske oppbygging korresponderer med den implisitte leserens modenhet og erfaringer. Partiene har med andre ord utført en bevisst innramming i fremstillingen av sine budskap. Disse rammene kommer til uttrykk gjennom hva som er inkludert og hva som er utelatt. Innramming er nært knyttet til ideologi. Rammene i barnepartiprogrammene er brukt i den hensikt at det skal ha en effekt på barn som leser tekstene. For barnepartiprogrammene er disse tenkte leserne barn i grunnskolen som antas å være motivert for å gå inn i en tematikk som omhandler samfunnet de lever i.

4.1.3.2 ORD SOM BYGGER RELASJONER

I barnepartiprogram er relasjonen mellom avsenderen og den implisitte leser viktig. Barnepartiprogrammene er produsert i den hensikt å sikte seg inn mot en målgruppe bevisst, nemlig barn. For å finne ut i hvilken grad disse tekstene er adaptert, er det formålstjenlig å se på bruk av *personlig pronomener*, *setningslengde* og *presupposisjoner*. Dette er språklige grep som gir grunnlag for å reflektere over hvilke assosiasjoner som skapes hos mottakerne, og ikke minst hvilke forestillinger de politiske partiene har om barn. Teksten må ta hensyn til barnet for å være forståelig, overskuelig og gjenkjennelig. Som allerede nevnt kan barnepartiprogrammene tolkes som pedagogiske tekster fordi de er informative og skal belære (2.2.2). Pedagogiske tekster er kulturelle artefakter som brukes i spesifikke læringssituasjoner der innholdet har en spesiell oppgave (Selander & Skjelbred, 2004:31). I dette tilfellet har

partiene i oppgave å informere barn om hva de ulike partiene står for, og på den måten gi barn oversikt over det politiske systemet i Norge.

Hyppig bruk av personlig pronomener gjør at språket oppfattes som barnlig. Setninger med pronomener får en aktiv form der avsenderen synliggjøres (Skovholt & Veum, 2014:60). Partiene bruker *du*-form for å henvende seg personlig til leseren, noe som er en form for direkte tiltale. Partiene oppretter på den måten en personlig kontakt mellom partiet og leseren. Dette er et appellativt språk som kan gjøre det lettere å overbevise leseren om å akseptere det budskapet som formidles. For eksempel skriver Miljøpartiet De Grønne at: «Politikk handler om deg, meg og alt vi er glad i» (MDG, 2019a:1). På tilsvarende måte skriver Høyre (2019a:4) i en av sine underoverskrifter at: «Høyre vil at du skal få en trygg og god jobb når du blir voksen». Denne bruken av personlig pronomener skaper en form for identitetsbasert nærhet og *sosial nærhet*: «jeg er en av dere» og «jeg er lik dere» (2.2.1).

Videre er setningslengde et grammatisk element som er en del av tekstenes estetiske uttrykk, og et element som bidrar til å skape forståelse. I barnepartiprogrammene finner jeg en kombinasjon av korte, middels lange og lange setninger. En kombinasjon av setninger med ulik lengde skaper god rytme i språket. Korte setninger krever ekstra ord for å binde setningene sammen, og kan gi en oppstykket fremstilling, som igjen gjør språket uklart. Nettopp av den grunn vil variasjon i setningslengde gi en god rytme i språket. Jo lenger setningene er, desto tyngre blir teksten. Trolig er det nettopp derfor det er brukt flest korte og middels lange setninger i barnepartiprogrammene. Dette gjør setningene konsise og relativt lettleste. På den måten er budskapet tydeliggjort og misforståelser unngått i størst mulig grad. Tekstenes komposisjon, med informasjon først og deretter punktlister i Arbeiderpartiet og Høyre sine partiprogrammer, gjør at det blir en god flyt i språket til tross for mange korte setninger. Særlig kan Høyre sin variant med gjentakelse av «Høyre vil» minne om sjangeren strategiplaner.

Bruk av presupposisjoner kan fortelle oss noe om hvilke kunnskaper de ulike partiene antar at barn har. Presupposisjon betyr «forhåndsantakelse». I all kommunikasjon er en nødt til å regne noe som kjent eller gitt på forhånd, ellers ville kommunikasjonen blitt detaljert og krevende (Svennevig, 2020:77). Ved at disse forutsetningene blir tatt for gitt inviteres vi til å akseptere dem som allment kjent og godtatt bakgrunnskunnskap. Når en presupponerer noe er det gjerne fordi det forutsettes at leseren vet og aksepterer de innbakte presupposisjonene

(Svennevig, 2020:77). Arbeiderpartiet og Høyre har flest presupposisjoner i sine barnepartiprogram. Arbeiderpartiet (2019a:2) skriver at: «Agder skal være i front på miljø og klimaspørsmål», og Høyre (2019a:2) skriver at: «Miljøproblemene finnes i hele verden og de gode løsningene finnes overalt». Her er det tydelig at de antar at leserne allerede kjenner til klimaspørsmål, miljøproblemer og «de gode løsningene». Arbeiderpartiet og Høyre bruker samlebetegnelser på et abstrakt nivå. Miljøpartiet De Grønne (2019a:2) har på den andre siden i sitt barnepartiprogram vektlagt å omtale miljøproblemene mer konkret: «Klimakrisen er her. Hvis mennesker fortsetter å forurense og forsøple på samme måte som i dag, vil krisen gjøre store deler av planeten ubeboelig. Dette må vi stanse». Her får vi vite at klimakrisen er forårsaket av mennesker som forurenser og forsøpler, og at jorden blir ubeboelig om det ikke gjøres endringer. Som vi ser her er det flere måter å uttrykke presupposisjoner språklig ved valg av ulike abstraksjonsnivåer.

De språklige valgene partiene har tatt gjør det tydelig at de ulike politiske partiene har foretatt en ulik stoffvelgende adaptasjon. Dette kan bety at partiene har hatt ulike tanker om leserens modenhet og erfaringer. Det er likevel viktig å bemerke seg at tekstenes relasjon til kompetansemål i skolen, betinger at flere ord og begreper bør være kjent for barn. For eksempel lærer barn om klimaproblemene i naturfag på skolen, og Arbeiderpartiet og Høyre kan sann sett ha en legitim grunn til å anta at de ikke trenger å forklare ytterligere hva dette innebærer. Partiene har gjort en stilvelgende adaptasjon på ordnivå for å skape lesbarhet i teksten. Partiene har tilpasset seg målgruppen i komposisjon, setningslengde og bruk av personlig pronomen. Dette er valg som skaper en relasjon mellom avsender og den implisitte leser.

4.1.4 EN SAMMENLIGNING AV BARNEPARTIPROGRAM OG ORDINÆRE PARTIPROGRAM

Alle sosiale begivenheter trekker på tidligere begivenheter. Tekster inkorporerer elementer fra hverandre slik at flere tekster bindes sammen, og det er derfor viktig å være oppmerksom på at tekster aldri er isolerte tilfeller. I undersøkelsen av barnepartiprogram er det formålstjenlig å se hvordan barnepartiprogram baserer seg på ordinære partiprogram for å skape mening eller for å underbygge argumentasjoner, og hvordan de skiller seg fra hverandre.

Barnepartiprogram trekker på andre tekster implisitt og ikke eksplisitt. Med det mener jeg at det ikke står skrevet direkte referanser i barnepartiprogrammene, men at tekstene åpenbart har

blitt adaptert med utgangspunkt i de ordinære partiprogrammene. Barnepartiprogrammene kan slik handle om antakelser partiene har om den implisitte leser.

Det er viktig for partiene å danne et felles grunnlag med mottakerne i deres kommunikasjon. Språket er dermed et viktig redskap. Ved hjelp av språket kan de ulike politiske partiene overbevise egne velgere og vinne over politiske motstandere. Det er gjennom språket de definerer virkeligheten, ofte med enkle retoriske grep. Bruk av redundans er et slikt retorisk grep som partiene har brukt for å fremme det de står for. Videre har de ordinære partiprogrammene, i likhet med barnepartiprogrammene, brukt mye deontisk modalitet, der partiene skriver «vi vil» for å uttrykke hva de ønsker å gjøre. Dernest brukes modalitetsmarkørene «skal» og «må» for å uttrykke plikt og formodning. Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne bruker i tillegg mye personlig pronomener som refererer til folket eller velgerne på den ene siden, og partiet på den andre. Som regel er folket og velgerne den viktigste komponenten, og dette bidrar til å skape en relasjon mellom leser og avsender, og ikke minst forsterker det partienes *etos*. I det følgende sammenlignes barnepartiprogrammene opp mot de ordinære partiprogrammene, parti for parti.

4.1.4.1 ARBEIDERPARTIET

I begge partiprogrammene til Arbeiderpartiet står «Sterkere fellesskap» sentralt i teksten. Det er tittelen på Arbeiderpartiet sitt barnepartiprogram, og den første overskriften som møter oss i det ordinære partiprogrammet. Fotografiet av to personer som holder hender på forsiden konnoterer fellesskap og forankrer verbalteksten. Layouten på programmene er relativt lik bortsett fra at det ordinære partiprogrammet er designet slik at det kan brettes til en brosjyre og at sidetall er oppgitt. Jeg refererer derfor til disse sidetallene. Begge programmene har et språk som gjennomgående er ideologisk preget, noe som kommer til uttrykk i måten programmene innledes på. Mye av denne teksten er lik, men de skiller seg likevel fra hverandre ved at det ordinære partiprogrammet

Figur 4.7 Forsiden på Agder Arbeiderparti sitt ordinære partiprogram (AP, 2019b:1).

uttrykker eksplisitt visjon, og hvilken ideologi Arbeiderpartiet har, mens det i barnepartiprogrammet ligger mer «mellom linjene»:

Arbeiderpartiets visjon er en rettferdig verden uten fattigdom, der alle er frie, likestilte og har innflytelse i sine liv. Vi er alle unike, uerstattelige og like mye verdt. Hver av oss skal ha muligheten til å leve gode liv, i små og store fellesskap. Vi vil ha et samfunn basert på frihet, solidaritet og like muligheter for alle.

Vår ideologi er sosialdemokrati. Vi bygger vår politikk på grunnverdiene frihet, likhet og solidaritet. Sterkere fellesskap ligger til grunn for et godt samfunn og er grunnleggende for våre politiske løsninger, lokalt og nasjonalt.

VÅRE VERDIER

Alle mennesker er unike, uerstattelige og like mye verdt. Hver av oss skal ha muligheten til å være frie, likestilte og ha innflytelse på våre liv. Derfor bygger vi vår politikk på de sosialdemokratiske grunnverdiene frihet, likhet og solidaritet.

Vi lever i store og små fellesskap. Familien, nabolaget, frivillig aktivitet, kommunen og fylket. Sterke fellesskap – hvor vi løser oppgavene sammen – ligger til grunn for et godt samfunn. Vi mener vi står sterkere sammen enn hver for oss.

Figur 4.8 Innledningene i Agder Arbeiderparti sine partiprogrammer (AP, 2019b:3; AP, 2019a:2).

Det ordinære partiprogrammet består av to deler; den første delen beskriver de viktigste utfordringene Agder står overfor, og den siste delen forteller hvordan disse utfordringene skal løses. I beskrivelsene av utfordringene er det naturligvis brukt flere negativt ladde ord. Ordet «utfordring» kan for eksempel i seg selv tolkes som et minusord fordi det refererer til noe som krever kamp og som er hardt å overvinne. Til forskjell fra barnepartiprogrammene skildres altså utfordringene alene uten plussord, og dermed får ikke alle setningene positiv mening som i barnepartiprogrammet. Det ordinære partiprogrammet inneholder betraktelig flere minusord enn barnepartiprogrammet, og dette kan bidra til at leseren kanskje i større grad forstår alvor og behovet for tiltakene som senere presenteres i programmet. Et eksempel er: «Et fellestrekk ved deler av landsdelen er et lite variert arbeidsmarked, som over tid har ført til stort utenforskap og levekårsutfordringer» (AP, 2019b:4).

Det er likevel viktig å trekke frem at den siste delen som handler om hvordan utfordringene skal løses har fått størst plass i programmet, og at det er mange plussord i de ulike målformuleringene. «Vi vil lede arbeidet med å bygge et fylke med arbeid til alle, små forskjeller mellom folk og mer fellesskap der du bor. Det gir frihet, trygghet og muligheter til den enkelte og til oss alle» (AP, 2019b:6). «Bygge et fylke med arbeid til alle» viser til en forhistorie og til forestillingen om arbeidets historieskapende kraft. Ingen andre partier snakker om å «bygge landet». Jostein Gripsrud (2013:42) fant et tilsvarende funn i Arbeiderpartiet sitt partiprogram fra 2013 i en setning som inneholdt å «bygge landet videre». Dette er en interessant forbindelse som understreker at arbeid til alle er deres hovedsak (AP, 2019b:6). Gripsrud trekker frem at uttrykket er en klar henvisning til Arne Paasche Aasens sang,

Vi bygger landet, som gjør at det nesten umerkelig bygges inn patos i teksten (Gripsrud, 2013:42). Dette er en referanse Gripsrud (2013:42) mener hovedsakelig eldre lesere vil ta. «Bygge landet videre» kan også tolkes som en *intertekstuell referanse* til de harde 30-årene og oppbyggingen etter krigen som på tilsvarende måte er en referanse rettet mot eldre. Med dét for øye er det ikke overraskende at denne signaturfrasen ikke er inkludert i Arbeiderpartiet sitt barnepartiprogram, ettersom barn mest sannsynlig ikke ville forstått det bakenforliggende budskapet.

Språket i det ordinære partiprogrammet er gjennomgående preget av et betydelig mer avansert språk sammenlignet med barnepartiprogrammet. Likevel vil jeg tro at sannsynligheten er stor for at mange reelle velgere kan ta en kunnskapsbasert stilling til det som står skrevet, på grunn av programmets oversiktlige komposisjon. Hver eneste beskrivelse av hvordan en utfordring skal løses har en overskrift, en beskrivelse av utfordringen, og tiltak i punkter etter underoverskriften: «*Derfor* vil Agder Arbeiderparti». Alle utfordringene er knyttet til politikkområdene: «Næringsliv og regional utvikling», «Utdanning», «Frivillighet», «Idrett og kultur», «Klima og miljø», «Samferdsel», «Kommunikasjon og infrastruktur», «Folkehelse» og «Fylkeskommunen som arbeidsgiver», som også er overskrifter (AP, 2019b:2-26). Her ser vi at rekkefølgen på politikkområdene er annerledes enn i barnepartiprogrammet. Dette kan fortelle oss at partiet har foretatt en stoffvelgende adaptasjon der de antatt viktigste politikkområdene for barns hverdag, har kommet først i barnepartiprogrammet. Videre er underoverskriftene i barnepartiprogrammet skrevet i store bokstaver, mens overskriftene i det ordinære partiprogrammet er skrevet med små bokstaver. Dette gir et større blikkfang og bidrar til å skape et større skille i teksten. Det ser ikke ut til at Arbeiderpartiet har tilpasset språket ytterligere på dette nivået, noe som tydeliggjør en politisk diskurs.

Tabell 4.4 Oversikt over Agder Arbeiderparti sine underoverskrifter

Arbeiderpartiet   Politikkområder

Barnepartiprogram	«VÅRE VERDIER», «SKOLE», «HELSE», «SAMFERDSEL», «KLIMA OG MILJØ», «ARBEIDSPASSER OG NÆRINGS LIV», og «FRITID»
Ordinært program	«Sterkere fellesskap», «Bygge det nye Agder», «Næringsliv og regional utvikling», «Utdanning», «Frivillighet, idrett og kultur», «Klima og miljø», «Samferdsel, kommunikasjon og infrastruktur», «Folkehelse», og «Fylkeskommunen som arbeidsgiver»

Arbeiderpartiet er det eneste partiet som har inkludert fotografier i sitt ordinære partiprogram. Fotografiene er i farger og en kan nærmest finne et fotografi til hvert hovedavsnitt. Fargene som preger fotografiene er grønt, naturens farger. Det er naturlige farger som kan styrke leserens inntrykk av autentisitet og identifikasjon (Veum, 2013:112-113). Fotografiene blir forankret av verbalteksten, og er med på å forsterke budskapet innenfor de ulike politikkområdene. Fotografier har en naturlig måte å skape *retorisk evidentia*, og dermed overbevisning: *persuasio* (Kjeldsen, 2003:95). Dette gir en *retorisk nærhet* og en *retorisk realisme*. Fotografiene oppleves nært og realistisk i den forstand at de har et virkelighetspreg. I tillegg kan det oppfattes *umiddelbart* og dermed oppfylles kvaliteten: *fortetning*. På den måten har Arbeiderpartiet forsøkt å tenke på virkemidler som kan bidra til å gjøre programmet mer leservennlig, og slik styrkes også tekstens etos-appell.

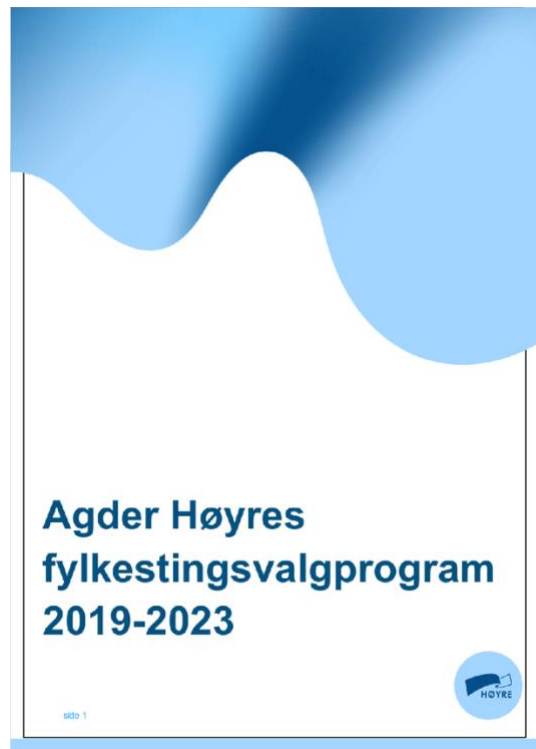

Figur 4.9 En kolasj med fotografiene hentet fra Agder Arbeiderparti sitt ordinære partiprogram (AP, 2019b:2-24).

4.1.4.2 HØYRE

Høyre sitt ordinære partiprogram skiller seg fra deres barnepartiprogram først og fremst av to grunner: det har ingen klingende tittel og heller ingen inviterende illustrasjoner. Når det er sagt, har det en stilisert omslagsgrafikk i nyanser av blått. I tillegg er språket i det ordinære partiprogrammet preget av et mer avansert språk sammenlignet med barnepartiprogrammet. De har likevel til felles at begge programmene har et ideologisk språk, i den forstand at ordbruken viser til et mer eller mindre verdibasert tankesystem. I det ordinære partiprogrammet har Høyre forsøkt å unngå å skremme sine potensielle velgere ved å gjengi sin formålsparagraf fra 1971: «Høyre vil føre en konservativ fremskrittspolitikk, bygget på det kristne kulturgrunnlag, rettstaten og folkestyret, for å fremme personlig frihet og sosialt ansvar, medbestemmelse og eiendomsrett. Vi vil støtt forpliktende nasjonalt og internasjonalt samarbeid» (H, 2019b:5).

Figur 4.10 Forsiden på Agder Høyre sitt ordinære partiprogram (H, 2019b:1).

Formålsparagrafen ble også gjengitt i Høyre sitt partiprogram fra 2013, og er trolig mye brukt utover disse to eksemplene. Ifølge Gripsrud inneholder formålsparagrafen flere ledd der alle leddene har en balanserende kvalifikasjon:

«Konservativ» balanseres, nærmest i et såkalt oxymoron, med det atskillig mindre bevarende «fremskrittspolitikk»; «kristne» balanseres med «kulturgrunnlag» for å motvirke inntrykket av et religiøst livssyn; «rettsstaten» balanseres med «folkestyret»; «personlig frihet» balanseres med «sosialt ansvar»; «eiendomsrett» balanseres med «medbestemmelse», og «forpliktende internasjonalt samarbeid» balanseres med like forpliktende «nasjonalt samarbeid». (Gripsrud, 2013:38)

Videre er det flest forekomster av positivt ladde ord i Høyre i sitt ordinære partiprogram, i likhet med barnepartiprogrammene. Det er benyttet svært få minusord til fordel for beskrivelser av hvorfor noe er viktig for Høyre. På den måten blir konteksten rundt ordene positiv. Dette kan ha sammenheng med at Høyre har regjeringsmakt, og derfor har større behov for å tegne et bilde av et samfunn som stort sett fungerer. Høyre har også brukt kombinasjonsord der to enkeltord settes sammen for å skape bestemte assosiasjoner. «Inkluderingsdugnad» er et godt eksempel på det. Det er ikke snakk om inkludering generelt, men en inkluderingsdugnad. Dette henger sammen med at: «Agder Høyre ser på inkludering som ett samfunnsoppdrag». Det betyr at alle må bidra til at ingen står utenfor (H, 2019b:8). Det er riktignok derfor «inkludering» blir satt sammen med «dugnad» fordi det kan defineres som en «felles innsats».

Komposisjonen av tekst er også relativt lik barnepartiprogrammet da dokumentet på samme måte er strukturert etter hva «Agder Høyre vil». Dessuten er rekkefølgen på de ulike politikkområdene omtrent lik, noe som kan være et uttrykk for at Høyre i begge programmene har valgt å plassere det som er viktigst for partiet først. De har fulgt et «stabelprinsipp». Overskriftene er likevel mer beskrivende i barnepartiprogrammet enn de er i det ordinære partiprogrammet, noe som kommer til uttrykk i tabell 4.5. I hver overskrift i det ordinære partiprogrammet er det en beskrivelse av hvorfor Agder Høyre er opptatt av politikkområdet overskriften favner. Et eksempel på dette finner vi innenfor politikkområdet «kultur», som lyder: «Agder Høyre er opptatt av å ta vare på den norske kulturarven, videreutvikle vårt verdigrunnlag og forankre vår felles lokale historie både i innlandet og langs kysten» (H, 2019b:6). Teksten som helhet er derimot ikke lik. Teksttunge sider i det ordinære partiprogrammet med lite luft mellom de ulike delene kan avskrekke mange lesere og oppleves lite inviterende. I sum kan disse forskjellene mellom programmene vitne om at Høyre bevisst har foretatt en medievelgende adaptasjon der de har vektlagt illustrasjoner og grafisk utforming i barnepartiprogrammet. De ytre egenskapene ved teksten i barnepartiprogrammet har sikret en bedre leselighet med typografi og illustrasjoner.

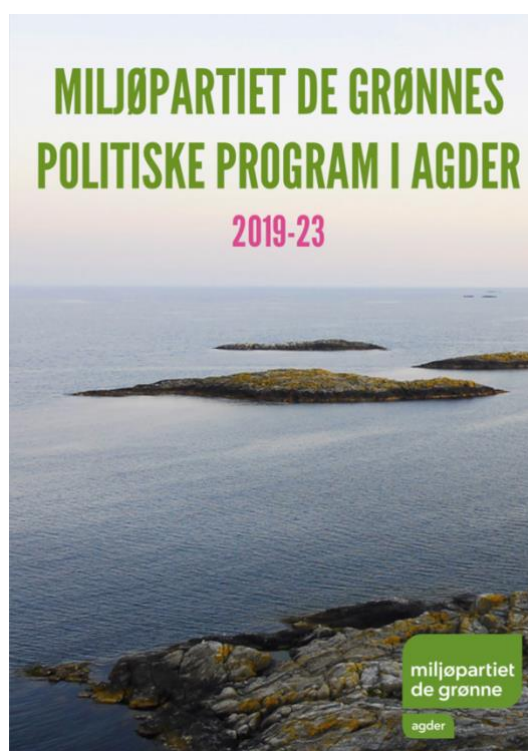
Tabell 4.5 Oversikt over Agder Høyre sine underoverskrifter

Høyre	Politikkområder
Barnepartiprogram	«Høyre vil ta vare på jorden», «Høyre vil ha verdens beste skole», «Høyre vil at du skal få rask hjelp når du blir syk», Høyre vil at du skal komme raskt og trygt hjem», «Høyre vil at du skal få en trygg og god jobb når du blir voksen», og «Høyre vil at alle skal få delta på aktiviteter i fritiden»
Ordinært program	«Muligheter for hele Agder», «Bærekraftig velferdssamfunn», «Utdanning og oppvekst», «Samferdsel og infrastruktur», «Innovasjon, gründerskap og næring», og «Klima og miljø»

4.1.4.3 MILJØPARTIET DE GRØNNE

Miljøpartiet De Grønne sitt ordinære partiprogram er på langt nært like fargerikt som deres barnepartiprogram, men de har likevel inkludert grønt i overskriftene og rosa i underoverskriftene. Utover det har programmet en hyggelig åpning med et stemningsskapende fotografi av svaberg og holmer som pryder hele forsiden. Programmet er i A4-format og har en oversiktlig struktur. Miljøpartiet De Grønne er, som kapitteloverskriftene sier, dypest sett opptatt av ett politikkområde, det vil si et politikkområde de betrakter alle andre politikkområder i lys av, og dette er som kjent klima og miljø. Dette er deres tankesett og ideologi. Programmets innledningsavsnitt viser denne tankegangen:

Økonomien skal underordnes sunne økologiske prinsipper og fremme fred – både lokalt og globalt. Livskraftige lokalsamfunn, i hovedsak basert på lokale ressurser, er en forutsetning for å nå dette målet. Vårt mål er å utforme en helhetlig politikk for både nåtiden og framtiden, basert på tre solidaritetsprinsipper: solidaritet med andre mennesker, solidaritet med framtidige generasjoner og solidaritet med dyr og natur. (MDG, 2019b:3)

Figur 4.11 Forsiden på Miljøpartiet De Grønne Agder sitt ordinære partiprogram (MDG, 2019b:1).

Programmet inneholder flere positivt ladde ord som for eksempel «livskraftig» og «solidaritet» fra utdraget ovenfor. Likevel har Miljøpartiet De Grønne flest negativt ladde ord i sitt ordinære partiprogram sammenlignet med de andre partiene. Ettersom både barnepartiprogrammet og det ordinære partiprogrammet har flest negativt ladde ord, kan det se ut som det er et bevisst valg å bruke logosargumenter som bygger på fakta for å bevege leserens følelser. Samtidig, kan det være en sammenheng mellom det å være i opposisjon og det å uttrykke seg kritisk om en situasjon som krever endring. Miljøpartiet De Grønne bruker ikke *eufemisme*, som vil si å skrive om det som kan gi negative konnotasjoner, men tilstanden beskrives som den er. Det vil si at partiet har brukt et retorisk fortellerteknisk grep i programmene. Modalitetsmarkøren «må» preger tekstene og er et forsøk på å mobilisere leseren til handling. Dramatiske beskrivelser med en alarmerende og bekymret tone er brukt aktivt for å vise alvor i politikkområdene det skrives om. Når partiet for eksempel skildrer sommeren 2018 i sitt ordinære partiprogram er det ikke hvilket som helst vær, men det er «ekstremvær» og «tørkesommeren» (MDG, 2019b:3). Dette er et kombinasjonsord som refererer til vær som gir store konsekvenser for liv og verdier, og gir negative assosiasjoner.

KLIMA OG MILJØ

Miljøkrisen krever politiske tiltak, og miljø må være ryggraden i hele politikk. Klimaplanen må være et sentralt styringsverktøy for fylket. Klima- og miljøhensyn skal være en naturlig del av fylkeskommunale innkjøp. Det betyr for eksempel at fylkeskommunen og kommunene i Agder dreier tilbudet i offentlige kantiner mot mere plantebaserte retter. Vi vil arbeide for at nye bygg produserer sin egen energi, og grønne tak og fasader skal være et naturlig tiltak for klimatilpasning, biologisk mangfold og isolering.

VI VIL:

- At Agder skal kutte 60% av fylkets CO2-utslipp innen 2030.
- Jobbe for grønn samferdsel: hyppige avganger, ordentlige kollektivfelt, gode overgangsordninger og fleksibuss der dette er ønskelig. Park and ride ordninger for sykkel og bil, gode sykkelstier i hele fylket, utbygging av infrastruktur for å lade el-bil i hele fylket. Stette til bildingsordninger, sikre eksisterende veinett fremfor utbygging av ny vei.
- Innføre forpliktende klimabudsjett og -regnskap for fylket.
- Serge for grønn og rettferdig kapitalforvaltning av fylkets midler.
- At fylkeskommunen skal prioritere energioptimering, ENØK-tiltak og bruk av fornybar energi ved å stimulere til grønn energiproduksjon og -sparing.
- Stille krav om at miljøvennlige løsninger skal velges ved oppløring av fylkeskommunale nybygg. Alle fylkeskommunale byggeplasser skal være fossilfrie.
- Stette etablering av grønne tak og grønne fasader.
- Stette prosjekter for urbant landbruk, skolehager, parselhager, andelslandbruk o.l.
- Vektlegge klima- og miljøhensyn ved offentlige innkjøp.
- Miljøsertifisere alle fylkeskommunale enheter.
- At Agder blir Fårstrade-fylke.
- Fokuserer på gjenbruk og resirkulering.
- Stette tiltak som bidrar til mindre kjøttforbruk og mer plantebasert mat i offentlige kantiner.
- Stette tiltak som kan redusere matsvinn.
- Styrke klima- og miljøprioriteringer i offentlig drift ved å etablere en overordnet miljølederstilling i fylkesadministrasjonen.
- Legge vekt på natur, miljø, biomangfold og klima i det regionale planleggingsarbeidet.
- Etablere fond for stette til klimatiltak blant kommunene i Agder.
- Sikre beredskap og infrastrukturen i fylket mot virkningene av klimaendringer i form av flom, orkan, tørke, erosjon og skogbrann gjennom bedre samarbeid mellom det offentlige og beredskapsetatene, samt etatene seg imellom.
- Tildele midler til fysisk sikring og kripeplanlegging for å trygge utsatte mennesker, bygninger og natur mot ekstremvær og følger av slikt vær

GRØNN SAMFERDSEL

Transportsektoren er en av de største kildene til klimagassutslipp, forurensning, støy og plags i naturen gjennom silasje på bildekk og naturinngrep. Grønn samferdselspolitikk handler om å redusere transportbehovet gjennom god arealplanlegging, samtidig som vi tar i bruk ny teknologi og nye ideer, og sikrer et godt, reelt og dekkende kollektivtilbud.

Vi vil prioritere de transportmåtene som belaster miljøet minst, og se med helsehetlig blick på samferdselsprosjekt. Prinsippet er at forurenser betaler og inntektene brukes til bedre kollektivtransport.

Kollektivtilbud utenfor sentrale områder trenger nytenkning: fleksibuss på bestilling kan være en løsning. Buss, tog og sykkel må være reelle alternativ til bil. Ferger må bli elektriske og er å foretrekke fremfor grandiose veiprojekt. Sykkelstier skal være trygge for barn og voksne. Tog må gå ofte nok, og stoppe på lokale stasjoner. Bussavgang må korrespondere til og fra lokale stasjoner, og billettløsninger som kan brukes strømlinjeformet på ulike kollektive transportmidler, er viktig.

VI VIL:

- At buss skal være et reelt alternativ for alle i fylket. Det betyr at bussene må gå betydelig oftere og på flere steder.
- Innføre forsøksprosjekt med kollektivtransport ved behov. Bestillingsbuss med tidsgaranti og oppsamling av passasjerer gir mulighet til fleksibilitet.
- Forby cruise, men stette landstrømlegg til eksisterende cruisebåter.
- Sikre tog til lokale stasjoner, hyppige avganger og matbuss som korresponderer.
- Ha billettløsninger som gjelder på alle kollektive transportmidler i hele fylket.
- Prioritere gange, sykkel og kollektivtransport foran personbils og fly.
- Bygge ut gang- og sykkelstier og regionale sykkelveier, og flere trygge sykkelparkeringsplasser.
- Gå inn for lavere billettpriser og gode billettløsninger, når tilbudet er tilfredsstillende.
- Arbeide for bedre tilpasset overgang og korrespondanse mellom ulike buss, tog og ferge.
- Arbeide for flere «park and ride» stasjoner, både for sykler og biler.
- Gå inn for universell utforming i all offentlig transport slik at den blir tilgjengelig for alle, uansett funksjonsnivå.
- Sikre godstransport på sjø og bane, heller enn på vei.
- At fylkeskommunen anvender kjøretøy som går på miljøvennlig drivstoff eller elektrisitet.
- Stette elektrifisering av busser og ferger.
- Innføre «grønne drosjeløyer» slik at kjøretøy med lave klimautslipp blir prioritert.
- Gå inn for offentlige ladepunkt for elektriske biler – på bygda så vel som i byene våre.
- Sette klare krav til miljø i anbudskriterier for kollektivtransport.
- Legge til rette for økt samkjøring, for eksempel gjennom registrering og merking av gode samkjøringsstopp, stette til løsninger som koordinerer samkjøring og krav om samkjøring i fylkeskommunen.
- Kreve miljø-tunneler der veitrasé gjør inngrep i sårbare og viktige naturområder

Figur 4.12 Komposisjonen i Miljøpartiet De Grønne Agder sitt ordinære partiprogram (MDG, 2019b:6-7).

Når det gjelder komposisjonen i det ordinære partiprogrammet (figur 4.12) er den oversiktlig med tydelige overskrifter, beskrivelser av hva partiet ønsker og deretter noen punkter om hva partiet vil gjøre for å få dette til. Det ordinære partiprogrammets fotografi gjenspeiler Miljøpartiet De Grønne sine ønsker, og konnoterer den vakre kysten i Agder. Svaberget i fotografiet kan være et symbol på det evigvarende, og havet kan være et symbol på menneskers ubevissthet. I havet vet vi at det finnes ukjente arter og søppel forårsaket av mennesker som gir fatale konsekvenser nå – og i fremtiden om det ikke stanses. Miljøpartiet De Grønne kjemper for et levende, rent hav. Dette er en av deres hjertesaker og fotografiet kan derfor referere til nettopp denne kampen.

Det ordinære partiprogrammet fremstår som lite teksttungt til tross for at det ikke er noen illustrasjoner som bryter av teksten. Språket er enkelt å forstå, samt lett å lese. Dette har de fått til ved å være flinke med å henvise til hendelser og rapporter de fleste kjenner til, som for eksempel sommeren 2018 og FNs klimarapport. Dette bidrar til å gjøre teksten mer levende. Et annet interessant moment er at Miljøpartiet De Grønne, i likhet med Arbeiderpartiet, har forskjellig rekkefølge på politikkområdene i det ordinære partiprogrammet, sammenlignet med barnepartiprogrammet. Det betyr at begge partiene har foretatt en stoffvelgende adaptasjon der de antatt viktigste politikkområdene for barns hverdag kommer først i barnepartiprogrammene, og at det som trolig er viktigst for partiene kommer først i deres ordinære partiprogrammer.

Tydelige overskrifter er noe barnepartiprogrammet og det ordinære partiprogrammet har til felles. Barnepartiprogrammets overskrifter skiller seg imidlertid fra det ordinære partiprogrammet ved at overskriftene inneholder mer hverdagslige ord. Dette kommer frem i tabell 4.6. I tillegg har Miljøpartiet De Grønne foretatt en medievelgende adaptasjon som kommer til uttrykk i deres vektlegging av illustrasjoner og grafisk utforming i barnepartiprogrammet, noe som skiller seg fra deres ordinære partiprogram. Når det er sagt har Miljøpartiet De Grønne i deres ordinære partiprogram klart å sikre god leselighet ved hjelp av luft, typografi og bruken av enkelte farger.

Tabell 4.6 Oversikt over Miljøpartiet De Grønne Agder sine underoverskrifter

Miljøpartiet De Grønne   **Politikkområder**

Barnepartiprogram	«VÅRE TOPP 5 SAKER», «KLIMA OG NATUR», «DYREVELFERD», «GRATIS SKOLEMAT OG FÆRRE PRØVER», «ALLTID EN LEDIG HELSESYKEPLEIER», «VI ELSKER FRITID», og «KOLLEKTIVREISE»
Ordinært program	«BAKGRUNN», «KLIMA OG MILJØ», «GRØNN SAMFERDSEL», «AGDER PÅ SKINNER», «VEIENE VÅRE», «NATURVERN», «ET NYSKAPENDE NÆRINGS LIV», «GRØNN ENERGI OG INFRASTRUKTUR», «SKOLEN VÅR», «REGIONAL PLANLEGGING», «AGDER SOM ET NYTENKENDE FYLKE», «ET INKLUDERENDE FYLKE», «ET GRØNT KULTURLIV», og «FOLKEHELSE»

4.1.5 OPPSUMMERING AV BARNEPARTIPROGRAM SOM SOSIAL BEGIVENHET

Analysen av barnepartiprogram som sosial begivenhet har vist at barnepartiprogrammene er tydelig adaptert. I denne delen har jeg konsentrert meg om *intern aptum* som handler om at det skal være et passende forhold mellom innholdet, komposisjonen og stilen. Dette samsvarer i barnepartiprogrammene, og hvert enkelt program fremstår dermed som en sammensatt helhet. Tekstene er tilpasset barns leseferdigheter, emotive og konative egenskaper, og av den grunn vil jeg tro de fleste barn vil forstå tekstene. Stor grad av uformelt språk i barnepartiprogrammene gjør tekstene mer personlige ved at de appellerer til patos gjennom ord med ulik verdiladning. Enkle hovedsetninger er hovedregelen og tekstene gis dermed en høy grad av tilgjengelighet.

Utformingen av programmene rent språklig og med hensyn til visuelle presentasjonsformer, sier noe om hvordan partiene forestiller seg leserne og dermed velger å henvende seg til dem. Partiprogrammene i utvalget henspiller stort sett på de samme politikkområdene, men det er varierende hvor stor plass de ulike politikkområdene har fått, og i hvilken rekkefølge de er plassert. Det er med andre ord en kamp om innramming der ulike årsaksforklaringer blir løftet frem i forskjellige beskrivelser av utviklingen i samfunnet. Alle partiene skaper en *geografisk nærhet* ved at de vektlegger særtrekk ved fylket Agder. Videre er partiene, som vi har sett, opptatt av å fremstille seg som ideologisk forankret. I retoriske termer er dette viktig både som etos- og logosappell, da partiene gjerne vil fremstå som fornuftige og kunnskapsrike. Vi har også sett at partiene kommuniserer innenfor en politisk diskurs, de har en språkbruk som

bygger oppunder bredere skillelinjer i politikken. Kjenner barn til denne språkbruken? Dette skal jeg undersøke ytterligere i neste del der jeg diskuterer sjanger, hvilke diskurser barnepartiprogrammene påkaller og hvilken stil programmene har.

4.2 BARNEPARTIPROGRAM SOM SOSIAL PRAKSIS

Dette kapitlet bygger videre på det første nivået i analysen som tok for seg barnepartiprogrammenes tekstuelle uttrykk. Følgelig er det hensiktsmessig å analysere diskursive prosesser over setningsnivå. Relasjonen mellom sosiale begivenheter og sosiale strukturer er mediert av sosial praksis da mikro- og makroanalysen forutsetter hverandre (Fairclough, 2008:27, 45). Sosial praksis er den midterste dimensjonen i Fairclough (2003:23) sin modell, og forstås som måter å kontrollere og velge spesifikke muligheter på. Det handler om prosesser som tekstproduksjon, distribusjon og konsumpsjon (Fairclough, 2008:27). Et partiprogram produseres ved hjelp av komplekse kollektive rutiner av en gruppe mennesker som i varierende grad er involvert i de forskjellige stadiene av produksjonen. Resultatet er grunnleggende politiske dokumenter som brukes flittig i offentlige politiske diskusjoner. Videre er distribusjon, altså hvordan ordinære partiprogram og barnepartiprogram gjøres kjent for innbyggerne, sannsynligvis forskjellig. Ordinære partiprogram deles gjerne ut på «stand», er tilgjengelig på nett og blir omtalt i ulike medier. Et raskt internettsøk på «barnepartiprogram» kan tyde på at barnepartiprogram er mindre tilgjengelig, og trolig mindre kjent blant innbyggerne.

I denne delen av analysen skal jeg vise frem de kollektive praksisene og konvensjonene i produksjon av barnepartiprogram. Dette handler om *ekstern aptum*, og dreier seg i hovedsak om forholdet mellom avsenderen, temaet og situasjonen (Kjeldsen, 2015a:71). *Sjanger, stil* og *diskurs* er tre primære elementer som inngår her (Fairclough, 2003:26). Tekster produseres på bestemte måter i ulike *kontekster* (Fairclough, 2008:35). «Kontekst er den sammenheng eller de «omgivelser» en ytring inngår i». Ytring og kontekst er gjensidig avhengig av hverandre; kontekst eksisterer bare i relasjon til en ytring, og en ytring trenger kontekst for å bli meningsfull (Svennevig, 2020:25). I det følgende viser jeg hvordan situasjonen og partienes rolle påvirker valg av sjanger, stil og rådende diskurser. I tillegg nevner jeg avslutningsvis hvordan en slik praksis etablerer, påvirker og påvirkes av andre praksiser, altså *interdiskursivitet*.

4.2.1 SJANGER

Sjanger handler om hvordan semiotiske ressurser brukes til å utføre kommunikative handlinger (van Leeuwen, 2005:91). Politiske partiprogram skal informere velgerne og det politiske system om partienes politikk. Det er dokumenter utarbeidet i organisasjonen som representerer partienes mål, ønsker og planer for Norges fremtid. Sjangeren *norske partiprogram* er en gjenkjennelig historisk sjanger. «Sjanger betegner en bestemt teksttype hvor form og funksjon er bestemt av konvensjon, historie og kultur» (Hellum, 2013:61). Tidligere i oppgaven ble sjanger definert som kategorier av tekster med flere fellestrekk (1.3). En kan kjenne igjen sjangre ved at teksten innehar typiske, karakteristiske kjennetegn (Engebretsen, 2007:13). Alle kommunikative aktiviteter har sjangerkonvensjoner som skaper ressurser på en side og begrensninger på en annen side (Svennevig, 2020:256).

Analysen av sosial begivenhet tok for seg et utvalg politiske partiprogrammer som kan kategoriseres innenfor sjangeren norske partiprogram. Nåværende førsteamanuensis i moderne retorikk, Eirik Vatnøy (2010:158), definerte sjangeren norske partiprogram i sin masteroppgave som: «Punktvis oppstilte erklæringer fra et konstituert politisk parti om dets standpunkter på bestemte politiske områder, som er gjort offentlig kjent med den hensikt å mobilisere tilslutning til standpunktene gjennom demokratisk valg». Definisjonen baserer seg på partiprogram fra 1906, men jeg mener denne definisjonen også gir et nyttig perspektiv på sjangeren i dag. Definisjonen samsvarer med de ordinære partiprogrammene jeg har analysert i denne oppgaven. Barnepartiprogrammene tolker jeg derimot som en undersjanger fordi de ikke direkte søker å mobilisere tilslutning gjennom demokratisk valg, men baserer seg mer på et fremtidsperspektiv med mål om å få barn interessert i politikk, for deretter senere å få dem til å engasjere seg i demokratiet.

Ettersom barnepartiprogram ikke direkte svarer til definisjonen som er presentert ovenfor, har jeg forsøkt å identifisere noen karakteristikk av barnepartiprogram som undersjanger av norske partiprogram. Typisk har en sjanger et konvensjonelt mønster for rekkefølgen av ulike språkhandlinger (Svennevig, 2020:260). Barnepartiprogrammene har en overordnet struktur av funksjonelle elementer, et sjangerskjema som hovedsakelig består av en *åpningsfase* og en *informasjonsfase*. Åpningsfasen introduserer leseren for partiets virkelighetsforståelse, og presenterer avsenderens ideologiske ståsted implisitt ved at essensen i programmet

sammenfattes med noen få linjer i begynnelsen av programmet. Informasjonsfasen informerer om partiets politikk i underoverskrifter som representerer ulike politikkområder.

Norske partiprogram er en gjenkjennelig sjanger etablert gjennom flere år. Barnepartiprogram har dukket opp i nyere tid og er en adaptert versjon av denne sjangeren. Dette tolker jeg som en bevisst tilpasning fra de politiske aktørenes side for å nå frem til barn med et forenklet politisk budskap. Det er likevel tydelig at barnepartiprogrammene henspiller på de ordinære partiprogrammene, og det er nettopp derfor jeg omtaler barnepartiprogram som en undersjanger. Dessuten ser jeg det som en potensiell mulighet at barnepartiprogrammene kan være med på å forandre den overordnede sjangeren norske partiprogram. Kommunikative praksiser som finnes i en kultur er som kjent stadig i forandring. Sjangre er resultater av disse praksisene og dermed forandrer sjangre seg i takt med kulturelle ytringsformer (Svennevig, 2020:264). Sammen med stiltrekk former sjangertrekk konteksten rundt en kommunikativ aktivitet (ibid.:255, 266).

4.2.2 STIL

Stil er bruk av semiotiske ressurser for å realisere sjangre, og sier noe om avsenderens identitet og verdier (van Leeuwen, 2005:91). Stil er knyttet til kommunikative aktiviteter, og skiller seg fra sjanger ved at det gir variasjon innenfor eller på tvers av disse aktivitetene (Svennevig, 2020:255, 266). «Stil er språklige og tekstuelle trekk som typisk forekommer sammen, som et mønster, og som er motivert ut fra situasjonen» (ibid.:265-266).

Barnepartiprogrammene har til felles at de ikke har en tydelig slutt og at de har en hverdagslig stil. Det er en stil som blant annet kjennetegnes av vanlige og høyfrekvente ord (ibid.:271). Språket i barnepartiprogrammene har en aktiv og verbal stil med mye bruk av personlig pronomen, noe som bidrar til å gjøre språket konkret og levende.

De ordinære partiprogrammene har på den andre siden en teknisk stil. Det vil si et vokabular med et teknisk preg med fagtermer og fremmedord (Svennevig, 2020:270-271). Bruk av *nominaliseringer* er noe av det som medvirker til at tekstene fremstår slik. Prosesser uttrykkes dermed ofte som substantiv (Skovholt & Veum, 2014:61). Et eksempel viser seg i setningen: «Agder Høyre ønsker en inkluderingsdugnad», der «inkludering» er et substantiv omdannet av verbet «inkludere» (H, 2019b:8). En mer dagligdags måte å formulere seg på kunne vært: «Agder Høyre ønsker å inkludere alle». Informasjonstette tekster kan være tunge å lese for

barn. Bruk av nominalisering er en måte å lage fagterminologi ved å øke informasjonstettheten i en setning.

Under tidligere forskning (1.3.2) refererte jeg til Gripsrud (2013:31) som har identifisert stilen i partiprogram fra 2013. Han beskriver stilen som gjennomgående språklig krevende med mye abstrakt og generelt språk, noe som samsvarer med mine funn fra de ordinære partiprogrammene. Stilen er teknisk. Ifølge Gripsrud (2013:33) må den ideelle leseren av partiprogram være tålmodig og kunnskapsrik. I barnepartiprogram vil jeg derimot anta at den ideelle leser er barn i grunnskolealder med gode leseferdigheter og med en viss interesse for politiske saker. Som vi har sett i Arbeiderpartiet sitt barnepartiprogram henter de fraser fra den politiske diskurs, og det er sannsynlig at andre barnepartiprogram som ikke er inkludert i mitt utvalg også gjør det. Av den grunn vil det være en fordel om den ideelle leser har noen forkunnskaper om politikk og ikke lar seg skremme av innholdsmessig krevende tekst. Kort sagt forutsettes det at leseren har kunnskaper om enkelte politikkområder som vedrører det demokratiske samfunn, og evner å følge tekstenes tydelige lesestrategi.

Dagens digitale informasjonssamfunn gjør oss stadig mer avhengig av informasjon med illustrasjoner. Verbaltekst som ikke forankres med illustrasjoner blir ofte oppfattet som teksttungt. Gripsrud (2013:34) hevder i sin undersøkelse fra 2013 at partiprogram er skrevet for kunnskapsrike og kunnskapssøkende mennesker som har en bestemt intensjon med sin lesing. Det kan for eksempel være journalister og partiets medlemmer, men et fåtall faktiske velgere (ibid.). Kanskje de ordinære partiprogrammene hadde blitt mer overkommelige å lese om de ble utformet mer som barnepartiprogrammene? Det finnes en rekke retoriske grep som kan tas i bruk for å gjøre en tekst mer leservennlig. Eksempelvis fungerer bruk av ulike modaliteter som farger, typografi og ikke minst illustrasjoner formålstjenlig. Retoriske behov som eksisterer i kulturen gjenspeiles i sjangrene vi har til rådighet, og slik fyller sjangre en gitt sosial funksjon (Miller, 1984:163). I neste del skal jeg undersøke hvilke diskurser barnepartiprogrammene skriver seg inn i. Stil- og sjangerkunnskap kan da være til hjelp for å knytte tekstene til diskurs.

4.2.3 DISKURS

Diskursiv praksis former kontinuerlig vår kunnskap om verden og dermed også den politiske diskurs. Min analyse bekrefter dette ved å synliggjøre fremveksten av en relativt ny form for politisk kommunikasjon, en tekstkultur tilrettelagt et moderne barndomssyn. Bestemte representasjoner av virkeligheten skapes, opprettholdes og utfordres gjennom språk.

Maktbruk er på den måten vevd inn i tekstene. Den foregående analysen er en vesentlig forutsetning for å sette ord på diskursene som er identifisert i materialet. I metodekapittelet (3) gjorde jeg oppmerksom på at det er viktig å være bevisst sin egen rolle, og i den sammenheng er det viktig å påpeke at diskurser ikke simpelthen er objektive enheter. Det betyr at diskursene jeg har identifisert er et resultat av subjektiv tolkning og metodiske valg. Samtidig må de forstås som kollektivt og kulturelt betinget, da diskursene er en del av en bestemt sosial praksis. Identifiseringen er gjort på en legitim måte med konkrete eksempler fra tekstene, slik at lesere av denne oppgaven skal ha mulighet til å bedømme undersøkelsens gyldighet. Jeg har identifisert tre overordnede diskurser: *den norske velferdsdiskursen*, *den latente partidiskursen* og *den moderne barndomdiskursen*. Som analysen vil demonstrere dukker diskursene ofte opp i kombinasjon. De representerer et større aspekt av virkeligheten og er knyttet til makt.

4.2.3.1 DEN NORSKE VELFERDSDISKURSEN

Den norske velferdsdiskursen er fremtredende i barnepartiprogrammenes underoverskrifter og vokabular. I analysen av barnepartiprogram som sosial begivenhet (4.1) la jeg frem fellestrekk i både underoverskrifter og vokabular. Disse likhetene avslører hvilke politikkområder partiene er opptatt av, mens rekkefølgen av politikkområder tilskriver hva partiene ønsker skal være fremtredende. Innen denne diskursen konstateres en norsk fellesforståelse. Dagens velferdsstat er et produkt av en lang historisk prosess preget av ulike politiske ideer og interesser. Et politisk samarbeid på tvers av partigrenser former dagens politiske system. Den norske velferdsdiskursen er en type politisk diskurs som beskriver en helhetlig og bevisst språkbruk. I en slik diskurs ligger det et implisitt forbedringsønske knyttet til politiske og samfunnsmessige utfordringer som aktualiseres i en politisk kontekst. Som et resultat av stadig nye internasjonale utfordringer blir det naturligvis større samstemmighet mellom norske partier i arbeidet om å finne de gode løsningene. Dette gjelder spesielt de store velferdsområdene: helse, utdanning og klima. Som vi har sett har alle partiene inkludert disse velferdsområdene både i sine ordinære partiprogram og i sine barnepartiprogram.

En viktig oppgave for politikere er å skape trygghet for innbyggerne, og det er det partiene ønsker å få frem med sine tekster. Fellestrekkene i barnepartiprogrammene meddeler at partiene bygger budskapene sine på felles politiske og sivile verdier, det vil si en felles plattform. Demokratiet og individets rettigheter står sterkt i alle barnepartiprogrammene. Politikkområdene svarer på temaer som leserne ønsker å vite noe om og kommer av behov som eksisterer i samfunnet. Partiene vektlegger eksempelvis miljø- og klimapolitikk i tekstene sine, og dette henger sammen med et behov for politikk som tar ansvar for global miljøpåvirkning. Denne aktualiseringen har jeg valgt å kalle for *den alarmerende klimadiskursen*, og er en diskurs jeg tror vil bli viet betraktelig mer plass i politiske dokumenter i årene fremover, da klimautfordringer er et hurtigvoksende problem.

Politikk er en offentlig beslutningsaktivitet der verdier og makt står i sentrum (Ihlen et al., 2015b:2). Det er likevel ikke gitt at barn oppfatter tekstene som makttekster da språket stort sett er hverdagslig i barnepartiprogrammene. Et hverdagslig språk går på bekostning av forklaringer på hvor kompleks politikk kan være. Enkelte formuleringer forutsetter i tillegg at leseren har lang erfaring med politiske diskurser for å forstå det fullstendige meningsinnholdet. Det forutsettes livserfaring og kunnskap for å identifisere ulikhetene i barnepartiprogrammene fordi det ofte handler om små nyanser. Jeg har blant annet nevnt forskjellen mellom Høyre (2019a:2) sitt: «hvert enkelt menneske» og Arbeiderpartiet (2019a:2) sitt: «alle mennesker er unike» (4.1.3.1). Konsekvensen er at den politiske diskurs kan gjøre tekstene utfordrende å forstå for den implisitte leser. Dette bringer oss over til den latente partidiskursen.

4.2.3.2 DEN LATENTE PARTIDISKURSEN

Den latente partidiskursen er en diskurs som ikke eksplisitt kommer til uttrykk i materialet. De politiske partiene har viktige funksjoner i samfunnet vårt, men hva står de egentlig for og hva skiller dem? Partiskillene viser seg først og fremst gjennom egne særdiskurser. Der kommer det tydelig frem at Arbeiderpartiet har «likhet og arbeid», Høyre har «individuell frihet», og Miljøpartiet De Grønne har «naturvern» som hver sine særdiskurser. Videre bygger de fleste partier sin politikk på ideologier, det vil si et bestemt tankesett som sier noe om hvordan samfunnet skal styres og hvilke verdier som er viktige (Seip, 1988:7). Ofte kan et slikt tankesett fortelle oss noe om hva som skiller partiene fra hverandre, men i barnepartiprogrammene uttrykkes ikke ideologi direkte, og følgelig kan det være krevende å skille partiene fra hverandre. Partidiskursen er med andre ord latent. Det virker som det er

viktigere å vise at en tenker som folk flest enn å vise at en tenker konsistent ut fra sin erklærte ideologi. De politiske særegne standpunktene er formulert som logiske slutninger ut fra allment kjente og aksepterte oppfatninger, heller enn som slutninger ut fra en bestemt ideologi. Dette er en variant av slutningstypen enthymem, og henger utvilsomt sammen med den norske velferdsdiskursen.

Mindre politisk avstand mellom partiene har ført til mindre markering av ideologi. Likevel konkurrerer de fortsatt mot hverandre basert på ideologiske grunnlag. At det ikke snakkes høyt om ideologier, betyr ikke at de ikke er der. Ideologiene er bygd inn i diskursiv praksis og bidrar til å opprettholde makt og hegemoni i relasjon mellom diskurs og samfunn. Språkbruk og diskurser påvirker menneskers oppfatninger av hvem som har makt i samfunnet, hvem som er en del av det, og hvem som er minoritet. Det å ikke være inkludert kan gi en følelse av mindreverd. Når noe blir en selvfølge, blir det også vanskelig å kritisere. Ideologi er naturalisert og fremstår som sunn fornuft, og ifølge Fairclough (2008:47) er det da ideologi er mest effektiv. Ideologier som kaprer borgernes forståelse av hva som er «fornuft» og «normalt», vinner betydelig med makt. Maktrelasjoner utvikles gjennom en hegemonisk kamp (Fairclough, 2008:45). Innenfor det politiske system forsøker partiene å overføre sine interesser og verdier til mottakerne som om det var deres egne, og det er nettopp det partiene forsøker å gjøre i sine barnepartiprogram. Dette resulterer i en slags kamp der den som er best til å overbevise barn vinner makt i form av tillit og fremtidige velgere.

Norsk politikk fremstår derfor nærmest som ideologifritt i barnepartiprogrammene. Tekstene inneholder slagord med begreper som signaliserer partiens ideologiske ståsted der tankesettet som ligger til grunn ikke uttrykkes eksplisitt. De er naturalisert og representert av påstander som mange vil karakterisere som sunn fornuft. Spørsmålet er bare om barn kjenner til disse påstandene. Vet for eksempel barn hva «de gode løsningene» er? På den ene siden kan en latent partidiskurs være positivt i kommunikasjon til barn da ideologi er et komplekst begrep, men på den andre siden kan det være negativt ved at barn ikke får med seg den fullstendige sammenhengen. Den latente partidiskursen er antakelig et uttrykk for at barnepartiprogrammene er utformet med et mye bredere diskursfelleskap i tankene. Partiene har utført en bevisst innramming i fremstillingen av sine budskap og bevisst utelatt ideologisk ståsted. Dersom en skulle forklart alt i minste detalj ville tekstene blitt vanskelige å forstå, og det er noe en naturligvis ønsker å unngå. All fremstilling hviler derfor på utvalg (Engelstad, 2003:81). Ved å fremstille særinteresser som allmenninteresser realiseres maktbruk i praksis.

4.2.3.3 DEN MODERNE BARNDOMSDISKURSEN

Med egne barnepartiprogram erkjenner norske partier at de ser barn som likeverdige medborgere, og slik fremmer tekstene i seg selv den moderne barndomsdiskurs.

Programmene er adressert til barn, noe som betyr at det ikke utelukkende er partiene som har makt. Mottakerne tilkjennes på den måten makt (Engelstad, 2003:83). Dette åpner for en omfattende anvendelse av makt gjennom tekstene, der makten er betinget i den grad den faktiske leser identifiserer seg med den implisitte leser som er posisjonert i tekstene (ibid.:84). Politisk kommunikasjon er ikke noe som simpelthen skjer, men noe som aktivt skapes gjennom partienes diskursive praksis. Målet med kommunikasjonen er påvirkning, og dermed utøvelse av makt. I barnepartiprogrammene er denne makten påtagelig ved at kommunikasjonen er hensiktsrettet og relasjonell. Den moderne barndomsdiskursen kommer tydeligst til uttrykk som et resultat av adaptasjonen i barnepartiprogrammene.

Barn er godt representert i tekstene, både i verbaltekst og illustrasjoner. Det er tydelig at partiene er opptatt av verditilskrivning i form av å skape nærhetsrelasjoner med mottakerne. Arbeiderpartiet sitt fotografi, samt Høyre og Miljøpartiet De Grønne sine illustrasjoner, bidrar til at barn kan identifisere seg med tekstene. Denne oppgaven har tatt utgangspunkt i den juridiske definisjonen av «barn» som viser til mennesker under stemmerettsalder. Jeg vil legge til at «barn» er et begrep som omfatter mange forskjellige barn. Det er ikke gitt at flerspråklige barn eller barn med nedsatt funksjonsevne vil identifisere seg med den implisitte leser som er skrevet inn i barnepartiprogrammene. Jeg kan se at barnepartiprogrammene har inkludert barn med forskjellige hudfarger, noe som er positivt da det kan bidra til at flerspråklige barn identifiserer seg med den implisitte leser. Derimot ser jeg ingen barn med synlig nedsatt funksjonsevne. Dette er en underrepresentasjon som kan gi barn med nedsatt funksjonsevne en følelse av utenforskap, og vanskeligheter med å identifisere seg med den implisitte leser. Representasjon gir en følelse av hvem som hører til i samfunnet og hvem som er utenfor, og dette henger sammen med maktbruken jeg beskrev under «Den latente partidiskursen» (4.2.3.2).

Videre bidrar direkte henvendelser til at det skapes en personlig kontakt mellom avsenderen og mottakeren. Eksempelvis skriver Miljøpartiet De Grønne (2019a:2): «Heldigvis har dere som streiker for klimaet fått flere til å forstå at klimakrisen ikke løses hvis vi ikke tenker nytt». Denne setningen representerer barn og viser til barns engasjement for fremtiden. Partiene har gjort en stoffvelgende, medievelgende og stilvelgende adaptasjon på ordnivå for

å gjøre tekstene enkle å forstå. Valgene som er tatt får partiene til å fremstå som troverdige, og kan sørge for at tekstene får den faktiske leser til å identifisere seg med den implisitte leser som er noe av hensikten med tekstene. Det endelige målet med kommunikasjonen er å engasjere barn i politikk. Partiene vektlegger alle de tre appellformene i sin kommunikasjon for å få dette til.

4.2.4 OPPSUMMERING AV BARNEPARTIPROGRAM SOM SOSIAL PRAKSIS

Gjennom å bruke ulike tekstanalytiske verktøy har jeg forsøkt å identifisere hvilke diskurser barnepartiprogrammene påkaller, samt hvilke effekter disse kan tenkes å ha på den sosiale virkeligheten. Diskursene representerer hver for seg en måte å kommunisere på, samt en måte å forstå den sosiale verden på. Diskursene kjemper konstant med hverandre om å oppnå hegemoni. Den norske velferdsdiskursen, den latente partidiskursen og den moderne barndomsdiskursen kan løselig reflektere interdiskursivitet. De to førstnevnte diskursene utgjør *diskursordenen* norsk politikk, mens den sistnevnte utgjør en diskursorden relatert til rettigheter. Barndomsdiskursens innflytelse på de politiske diskursene er et tegn på en diskursiv og sosiokulturell forandring innenfor norsk politikk. Et resultat av den moderne barndomsdiskursen er at barn oftere blir inkludert i temaer som angår *samfunnsborgerskap* og demokrati innenfor politikk. Ved at partiene trekker på denne diskursen skapes det forandring som på sikt kan være med på å endre sjangeren norske partiprogram og den tilhørende stilen. Dette er en sentral diskurs som drøftes i neste del.

4.3 BARNEPARTIPROGRAM SOM UTTRYKK FOR SOSIAL STRUKTUR

Sosiale strukturer handler om den overordnede samfunnskonteksten som tekstene opererer i. Barnepartiprogram kan følgelig leses som uttrykk for flere sosiale strukturer der barndomssyn er ett av dem. Det er dagens barndomssyn som har satt premisset for at det har blitt utformet egne barnepartiprogram. Det finnes mange ulike syn på barndom, og forskjellige syn har varierende effekt på barns liv. Tekstene tydeliggjør paradigmeskiftet jeg beskrev i «Barn som samfunnsborgere» (2.1.1). Hvordan barn blir forstått som fremtidige eller nåværende borgere, påvirkes av hvordan voksne konseptualiserer barn (Smith, 2015:369). Barn blir i dag sett på som en verdi i seg selv og ikke bare en kommende verdi. Dette gjelder voksnes syn på barn, og ikke nødvendigvis hvordan barn ser seg selv. Barnepartiprogrammene vurderes altså i

denne diskusjonen ut fra et tilskuerperspektiv. Voksne erkjenner i dag at barn har egne rettigheter, noe som innebærer en større aksept for at barn kan være med på å påvirke politiske prosesser. Slik innskrives barn i en *rettighetsdiskurs* der barn anerkjennes som borgere i demokratisk forstand. De skal nå lyttes til og deres behov skal tas hensyn til. Diskursen om *det kompetente barnet* har tatt over for diskursen om *det sårbare barnet* (Kjørholt, 2005:155).

4.3.1 BARN SOM SAMFUNNSBORGERE

Utgivelsen av egne barnepartiprogram antyder at norske beslutningstakere ønsker at barn skal bli mer delaktige i samfunnet, men hva skjer når politisk kommunikasjon blir tilpasset barn? Mye, viser empirien i denne studien. Det endrer partiprogrammets form og innhold, og utfordrer sjangeren norske partiprogram. Barnepartiprogrammene har jeg tolket som en undersjanger av norske partiprogram som representerer barn som nåværende samfunnsborgere (4.2.1). Tekstene skaper en plattform som styrker barns ytringsfrihet. Dette skjer indirekte ved at barns interesser blir inkludert i de produksjonsmessige vurderingene i utformingen av programmene, og direkte ved at barn er synlige gjennom fotografier og illustrasjoner. Barnepartiprogrammene gir barn mulighet til å delta i samfunnet på et nasjonalt nivå. De gir kunnskap om tilstanden i Norge og inviterer barn til å engasjere seg i samfunnet. Dette kan ha stor betydning for barnets konstruksjon av seg selv som en samfunnsborger. Å bli fremstilt som kapable til å handle som en samfunnsborger er viktig for at barn skal bli anerkjent som samfunnsborgere av samfunnet for øvrig.

Barnas Valg har en didaktisk målsetting som gir barn mulighet til å få øvd seg på å delta i demokratiet. Dette er verdifullt ettersom samfunnsborgerskap er en kontinuerlig læringsprosess. Det er svært urealistisk at innbyggerne først blir ansvarlig og deltakende i en alder av 18 år om de ikke har fått mulighet til å være ansvarlig og deltakende tidligere. Kunnskap om hva et *medborgerskap* innebærer kan av den grunn være formålstjenlig fordi det veileder barn i praktiske måter å engasjere seg på, og gir et større innblikk i behovene til menneskene i samfunnet og problemene som berører dem. Kunnskap om samfunnsborgerskap gir barn mulighet til å reflektere over og diskutere spørsmål om mangfold og sosial inkludering, samt en mulighet til å kjempe for seg selv og andre som blir ekskludert (Smith, 2015:369). Barn trenger å lære at med rettigheter til statsborgerskap kommer ansvar, og dette læres i samarbeid med andre som er mer erfarne enn dem selv. Barns deltakelse i samfunnet

er derav vesentlig dersom det er ønskelig at flest mulig borgere skal bære samfunnsansvar (Hart, 1992:7).

Det kan se ut til at partiene er opptatt av å gi barn kunnskap som er viktig for å være en samfunnsborger. Samtidig er barnepartiprogram *image*-byggende dokumenter med et unektelig ønske om å styrke partienes etos, og dermed *omdømme*. Tekstene kan derfor tolkes både som politiske tekster på den ene siden og pedagogiske tekster på den andre siden. Jeg forstår dem imidlertid som begge, de er politiske tekster som er adaptert med en strategi for didaktisering. Partiene vil informere om og skape forståelse for politikk hos barn.

Oppdragelses- og undervisningsagendaen er dermed fremtredende. Dette er en agenda som kan indikere et syn på barn som *kommende samfunnsborgere*. Det at barn trenger opplæring kan motsi litt av diskursen om det kompetente barnet. Motsetningen til barn som den kommende samfunnsborgeren, er *samfunnsborgeren*. Problemet med å se barn som en kommende samfunnsborger er at det på bekostning av å være fremtidsrettet, avviser samtiden (Uprichard, 2008:304). Kompetanse anses ofte som et kjennetegn ved voksne, og dette er problematisk. Kompetanse er alltid avhengig av kontekst (ibid.:305). Dagens oppvoksende generasjon kan mye, men ikke nødvendigvis det samme som voksne. Barn kan for eksempel mye mer om sosiale medier enn det mange voksne kan fordi de har vokst opp i et digitalt mediesamfunn.

Det «å være barn» er uløselig knyttet til det «å bli voksen». Det er et komplementært forhold mellom det «å være» og det «å bli» (Uprichard, 2008:304). Hva barn «blir» er en viktig del av det «å være barn» (ibid.:306). Alle voksne har en gang vært barn. *Barndom* er et stadium i menneskets liv som kronologisk går foran «voksenalder». Vi er alltid aldrende og det er alltid noe nytt å lære (ibid.:308). Hvordan nåværende barn blir som voksne er formet av hva slags barndom de opplever i dag (ibid.:311). Det er derfor positivt at barn får informasjon og kunnskap om tilstandene i Norge gjennom en politisk sosialiseringssprosess.

Barnepartiprogrammene kan på den måten fungere som en ressurs, men det forutsetter at innholdet tilpasses morgendagens beslutningstakere. Barn vokser opp i et informasjonssamfunn der lite informasjon er tilpasset dem som målgruppe, og dette kan gi et forvirrende bilde av virkeligheten. Samtidig er det viktig å legge til at dette er noe som stadig blir mer prioritert. Det finnes i dag flere aktører som tilbyr egne nyheter for barn, og under koronapandemien holdt for eksempel regjeringen flere pressekonferanser for barn slik at de fikk mulighet til å bli godt informert om situasjonen.

Barnepartiprogrammene gir barn en politisk rolle, en mulighet til å påvirke den politiske dagsordenen. Som jeg kommer tilbake til har ikke barn en reell politisk makt, men stemmene deres blir hørt når de sammen som en gruppe viser engasjement. Skolestreikene peker blant annet mot barns aksjonistrolle i enkeltsaker, noe Miljøpartiet De Grønne har trukket frem i sitt barnepartiprogram. Videre reflekterer innholdet i barnepartiprogrammene at det ikke forventes at barn mestrer alle politikkområder. Det er for eksempel mye om velferdsområdene helse og skole, men økonomi på makroplan er fraværende. Det er med andre ord gjort en innramming av informasjon. Dette er ikke en utvelgelse partiene har gjort selv, men en utvelgelse Redd Barna er ansvarlige for. Utvelgelsen er gjort for å tydeliggjøre hva som er viktig i lokalvalget, og for å tilpasse valget etter hva barn er opptatt av. Sammen med barn og unge har de kommet frem til at de viktigste politikkområdene for barn er: helse, skole, miljø, transport, fritid og arbeid (Redd Barna, 2019a).

Hva impliserer dette? Hva betyr det at Redd Barna står bak Barnas Valg og at det er de som har gjort utvelgelsen av politikkområdene? Hvorfor er det ikke de politiske aktørene selv? En umiddelbar tanke kan være at det rett og slett ikke har vært en prioritet hos de politiske beslutningstakerne. Samtidig viser et raskt internettsøk på «Stortinget og barn», at Stortinget har lagt til rette for barn på andre måter. De har en adaptert nettside for barn med et pedagogisk innhold. I tillegg tilbyr de omvisning og undervisning for 1.-4. trinn og 5.-7. trinn (Stortinget, u.å.). Verken det politiske systemet eller språket er utformet med tanke på barn, og derfor har det eksistert et behov for å tilpasse informasjon slik at barn kan forstå hva som skjer og dele sin mening om det. Utvalget av seks politikkområder gjør barnepartiprogrammene oversiktlig, og gjør det enklere å sammenligne de ulike partiene med hverandre. Dersom partiene selv hadde gjennomført utvelgelsen, er det sannsynlig at det hadde sett annerledes ut og at det hadde vært enklere for barn å oppdage partiskiller. Til tross for dette synes jeg at partiene har fått frem sine hjertesaker på en god måte. Miljøpartiet De Grønne har fått frem at deres hjertesak er klima og miljø, Arbeiderpartiet vektlegger fellesskapet og Høyre fremmer sin tro på Norge. Barn inngår i dette fellesskapet og fortjener å bli informert om demokratiet de er en del av.

4.3.2 BARNES RETTIGHETER

Egne partiprogrammer for barn kan, på samme måte som nyheter og pressekonferanser for barn, gi verdi i form av en oversikt over viktig informasjon. Barnepartiprogrammene har et innhold som er viktig for Norge. Det er adapterte dokumenter der visuelle modaliteter og hverdagslig språk er vektlagt. Det visuelle møter barn på deres premisser, og bruk av positive ord viser leseren at det ikke er håpløst å bidra til endring. Dersom barn får en følelse av at de ikke har mulighet til å bidra til endring, vil det trolig føre til liten interesse for politisk innhold og dermed også politisk deltakelse. Behov for adaptasjon eller tilpasning av tekst til barn trenger ikke å være et tegn på at de er sårbare og trenger beskyttelse, tvert imot. Det handler først og fremst om å anerkjenne barn som autentiske subjekter (Østrem, 2012:40). Reell anerkjennelse oppnås først når det erkjennes at barn har en annen forståelseshorisonnt enn voksne (ibid.:44). Barnepartiprogrammene fremmer en tankegang som kan være til fordel for demokratiet og utfordrer tanken om barn som kommende samfunnsborgere. Tekstene kan på den måten bidra til å rette opp bildet av barn som lite kompetente. Etersom utfallet av hvordan barn blir som voksne er formet av hva slags barndom de opplever i dag, kan barnepartiprogrammene potensielt bidra til større demokratisk deltakelse i fremtiden.

Det er nok flere som vil hevde at barns evner og kompetanse til å bidra i samfunnet overdrives med egne barnepartiprogram. Samtidig krever barns ønske om representasjon at det tenkes nytt om samfunnsborgerskap (Wall, 2012:98). Barndomssynet som kommer til uttrykk i barnepartiprogrammene ser barn som sosiale aktører. Barn fremstår som autonome meningsskapere som sammen med voksne kan utvikle ny politikk og praksis. Barn blir ikke holdt utenfor «voksenverdenen», men ses derimot som aktive deltakere med andre erfaringer enn voksne (Smith, 2015:371). Dette kan motvirke den stereotypiske forestillingen om at barn er inkompetente. Barn blir ikke lenger oppdratt på måter som forsterker denne tanken (Matthews, 2003:275). Barn blir heller sett på som aktive deltakere i en sammenheng der de tradisjonelt har blitt nektet rettigheter til deltakelse, og posisjoneres på den måten som nåværende borgere som bidrar i samfunnet. Når partiene inkluderer barn i sin politiske kommunikasjon inkluderes de i demokratiet.

Redd Barna og de politiske partiene har tatt på seg et enormt ansvar for å vise barn et bilde av politikk og fremme barns rettigheter. De har skapt en ramme for at barn skal få sin stemme hørt. Dette foregår ikke i form av stemmerett ved folkeavstemning, men ved å lære barn hva

ulike partier står for og gi dem mulighet til å erfare det å stemme ved et valg i form av en nettbasert stemmeavgivning ved skolevalg. 76 700 var med på å stemme på Barnas Valg i 2019 (Redd Barna, 2019c). Resultatene av valget er offentlig tilgjengelig og noe partiene sannsynligvis vil merke seg ettersom resultatene gir en oversikt over hva morgendagens velgere tenker. Medvirkning viser seg dermed å være et relasjonelt fenomen (Backe-Hansen, 2010:188). Den moderne barndomsdiskursen er iøynefallende i barnepartiprogrammene og er blant annet synlig gjennom det hverdagslige språket. Roger Hart (1992:12) sin *stige for medvirkning* som jeg presenterte i teorien (2.1.3) er i utgangspunktet ikke et verktøy for å måle grad av medvirkning, men jeg synes likevel trinn fem som er *konsultert* og *informert* kan være beskrivende i denne sammenheng. Redd Barna og de politiske partiene har vist at de anerkjenner barn ved å få barns stemmer hørt.

Det kan imidlertid diskuteres i hvilken grad barn får mulighet til medvirkning. Valget foregår på separate arenaer og gir ingen reelle politiske konsekvenser. Derfor kan trinn tre, *symbolisme*, på Hart sin stige i realiteten være mer beskrivende for valget. Tilsynelatende får barn en stemme, men i realiteten har de ingen stemme (Hart, 1992:9). Tiltaket gir likevel barn en unik mulighet til å gi uttrykk for sitt politiske ståsted, og kan forsterke en forståelse av at barn skal lyttes til og verdsettes som medborgere. Barnas Valg foregår på ulike skoler, arenaer der barn kan diskutere politikk. Redd Barna har vektlagt å gjøre valget mest mulig likt et reelt valg, og gitt tips til skoler for å legge til rette for et hemmelig valg. Mesteparten av materialet er tilrettelagt for å bli brukt i undervisningssammenheng. I sum gjenspeiler materialet nyere idealer om barn som deltakere i samfunnet. Barnas Valg muliggjør på denne måten en synliggjøring av barn som politiske aktører. Samtidig kan et eget valg for barn være med på å reprodusere en tendens til at barns deltakelse foregår innenfor separate arenaer, adskilt fra voksne. Barns bidrag anerkjennes ikke på lik linje som voksnes valgdeltakelse. Barns reelle politiske makt er dermed unektelig fortsatt begrenset, til tross for at det stadig blir mer lagt til rette for at barn skal få mulighet til å være samfunnsborgere.

Stemmerett er fremhevet som en universell menneskerettighet. Det betyr i prinsippet at allmenn stemmerett også burde inkludere barn, men dette synet har hatt lite gjennomslag i samfunnet for øvrig. En fersk rapport fra Valglovutvalget meddeler at flertallet i utvalget er positive til at 16-åringer skal få stemme ved kommune- og fylkestingsvalg (NOU 2020:6, 2020:24). Begrunnelsen er at praktisk erfaring med demokrati kan øke fremtidig valgdeltakelse, noe som samsvarer med min argumentasjon om at Barnas Valg kan gi gode

resultater på lang sikt. Utenfor Europa er det flere eksempler på land som har innført 16-års stemmerettsalder (ibid.:170). I Norge er debatten fortsatt levende og kan resultere i at de som lever lengst med konsekvensene av dagens politikk får muligheten til å ta en del i ansvaret. «Unge velgere vil gjøre at demokratiet blir nødt til å ta de lange linjene på større alvor, fordi *unge* tar de lange linjene på alvor» (Isene, 2020).

I forbindelse med Barnas Valg i 2017, kartla Marit Ursin og Linn Cathrin Lorgen (2019:142) hvilke oppfatninger barn har av egne kunnskaper og muligheter til å delta i demokratiske prosesser. Som beskrevet under tidligere forskning (1.3.1) var en utbredt oppfatning at barn generelt har verdifulle meninger som er bra for samfunnet (ibid.). Et viktig argument for å senke stemmerettsalderen er at ulike generasjoner har forskjellige erfaringer og preferanser. Ett av barna i Ursin og Lorgen (2019:143) sine intervjuer fremhevet at økt tilgang til informasjon kan gjøre barn tidlig politisk kompetente. Andre mente at politisk kunnskap er en ressurs som voksegenerasjonen besitter. En slik forståelse av politisk kunnskap impliserer at voksne kan velge hvorvidt de vil dele denne ressursen med barn. Det betyr at dersom det er stemmerettsalder og inkludering i den politiske sfære som gjør mennesket politisk moden, kan barns inkompetanse og umodenhet forstås som et resultat av deres maktesløse posisjon (ibid.).

Når barn får flere rettigheter innebærer det at avstanden mellom voksne og barn blir mindre. Forholdet mellom voksne og barn har blitt bedre, og behovet for opprør er sannsynligvis ikke like stort som tidligere. Risikoen er at barn blir mer politisk konvensjonelle fordi det er fristende å stemme som mor og far. Dette står i motsetning til tidligere da det var typisk at unge var politisk radikale og gjorde opprør (Spilde, 2015). Mindre avstand mellom voksne og barn har dermed både sine fordeler og ulemper. En ulempe kan være at en konvensjonell tankegang gjør at det blir mindre nytenkning i politikken. Samtidig kan innføring av politikk i ung alder gi et tidlig overblikk over det politiske systemet, og slik gjøre det enklere å ta egne, selvstendige valg. En annen fordel er at mindre avstand mellom voksne og barn gjenspeiler den moderne barndomsdiskursen. Barnepartiprogrammene som i utgangspunktet er tilpasset barn, kan også bidra til å engasjere voksne i politikk på en annerledes og ny måte. Tydelighet og forenkling er trolig noe også voksne setter pris på. Et barnepartiprogram krever kun at teksten møtes med en interesse for å lære om politikk, og ikke nødvendigvis forkunnskaper om ideologier og erfaring med politiske diskurser, som et ordinært partiprogram krever.

4.3.3 OPPSUMMERING AV BARNEPARTIPROGRAM SOM UTTRYKK FOR SOSIAL STRUKTUR

Barndomssyn er en grunnleggende sosial struktur som kommer til uttrykk i barnepartiprogrammene. Dette delkapittelet har forsøkt å vise hvordan barn trekkes inn som aktive samfunnsborgere i demokratiet. Den retoriske kampen om barns deltakelse er på ingen måte vunnet. Det kompetente barnet med deltakelsesrettigheter utfordrer fremdeles forståelser av medborgerskap. Det er et paradoks at 16 år gamle Greta Thunberg, som jeg siterte innledningsvis, har blitt kjent over hele verden for politisk aktivisme, men likevel ikke har rett til å delta i demokratiet gjennom valg. Barnepartiprogrammene som utgjør empirien i denne oppgaven søker ikke direkte å overbevise leseren til å stemme ved et demokratisk valg, men har et mer langsiktig mål om å få barn interessert i politikk, slik at de vil tre inn i en aktiv politisk rolle. Barnepartiprogrammene har på den måten en annen posisjon enn de ordinære partiprogrammene. De er etos- og logosorienterte tekster med et rasjonelt språk. Det vil si at de er mer informative enn overbevisende. Barnepartiprogrammenes pedagogiske innhold kan av den grunn utgjøre en viktig del av barns demokratiske dannelse. Til slutt er det viktig å presisere at mitt poeng ikke er å argumentere for at barn ikke har behov for beskyttelse. Deltakelse og beskyttelse står sentralt i FNs barnekonvensjon og er uløselig knyttet sammen (Kjørholt, 2010:15). Hva som er til barnas beste er det uenigheter om, men det er ingen tvil om at barns medbestemmelse er både viktig i et rettighetsperspektiv og i et samfunnsperspektiv.

5 AVSLUTTENDE REFLEKSJONER

Denne masteroppgaven har undersøkt de diskursive strategiene Arbeiderpartiet, Høyre og Miljøpartiet De Grønne har benyttet seg av i sin politiske kommunikasjon til barn.

Innledningsvis stilte jeg følgende spørsmål:

Hvilke diskursive strategier bruker norske partier i sin politiske kommunikasjon til barn?

Gjennom å gjøre en kritisk diskursanalyse av barnepartiprogrammene til tre innflytelsesrike nasjonale partier utgitt i forbindelse med kommunestyre- og fylkestingsvalget i Agder 2019, mener jeg å ha funnet flere tydelige trekk som kan indikere et mønster. Jeg har forsøkt å la empirien lede analysen og anvendt vesentlig teori for å få et godt innblikk i det politiske landskapet barn får presentert i barnepartiprogrammer. Bruk av flere teoretiske og metodiske innfallsvinkler har vist seg å være nyttig da det har gjort det mulig å besvare problemstillingen på en allsidig måte. Før jeg besvarer problemstillingen ser jeg det som hensiktsmessig å besvare forskningsspørsmålene i en oppsummering som kan samle eventuelle løse tråder.

Hvordan skiller barnepartiprogram seg fra ordinære partiprogram i tekststrukturer, språk og argumentasjon? Analysen av sosial begivenhet (4.1) har vist at barnepartiprogrammene er adaptert med utgangspunkt i de ordinære partiprogrammene. I barnepartiprogrammene er tekststrukturene multimodale, noe som sikrer en inviterende tekst. Det er et enkelt språk og en enkel argumentasjon med mange positivt ladde ord, og generelt lite bruk av språklige virkemidler. Dette skiller seg fra de ordinære partiprogrammene som er betydelig mindre multimodale og som inneholder et mer avansert språk med flere negativt ladde ord. Generelt er barnepartiprogrammene mindre retoriske enn de ordinære partiprogrammene, og dette kan forklares med at de ikke er like konsentrert på å overbevise, men heller å informere og inspirere leseren til å engasjere seg.

Hvilke diskurser er mest fremtredende i barnepartiprogrammene? Analysen av sosial praksis (4.2) har vist at det er tre diskurser som er fremtredende i barnepartiprogrammene. Den mest åpenbare og overordnede diskursen er den moderne barndomsdiskursen, og den kommer tydeligst til uttrykk som et resultat av adaptasjonen i barnepartiprogrammene. Tilpasning av partiprogram signaliserer at norske barn er innskrevet i en rettighetsdiskurs og at de

anerkjennes som borgere i demokratisk forstand. Barn er godt representert i både verbaltekst og i illustrasjoner. En annen diskurs som er fremtredende er den norske velferdsdiskursen. Dette er en politisk diskurs som konstaterer en norsk fellesforståelse. Den kommer tydeligst til uttrykk gjennom likhetstrekk i barnepartiprogrammene. Denne diskursen henger tett sammen med den latente partidiskursen som anfører ideologiske partiskiller som ikke kommer tydelig frem i tekstene. Det å tenke som folk flest er angivelig viktigere å få frem enn å vise at en tenker konsistent ut fra sin erklærte ideologi.

Hva sier barnepartiprogrammene om barns posisjon i dagens demokratiske samfunn?

Analysen av sosial struktur (4.3) har vist at barn i dag, stort sett, blir anerkjent som medborgere. Det legges til rette for at barn kan tilegne seg kunnskap som favner det å være en samfunnsborger. Denne oppdragelses- og undervisningsagendaen indikerer et syn på barn som kommende samfunnsborgere og ikke som nåværende samfunnsborgere. Samtidig fremheves barn som nåværende samfunnsborgere i debatten om å senke stemmerettsalderen. Barnepartiprogrammene posisjonerer barn som sosiale aktører, og sammen med Barnas Valg inviterer barnepartiprogrammene barn til «voksenverdenen», og gir barn mulighet til å bidra i samfunnet. Denne invitasjonen kan potensielt motvirke den stereotypiske forestillingen om at barn er inkompetente, og dermed få andre til å forstå barn som autonome meningsskapere.

Den moderne barndomsdiskursen har stor innflytelse på de politiske diskursene. Jeg har tidligere vært inne på at dette antyder en diskursiv og sosiokulturell forandring innenfor norsk politikk (4.2.4). De diskursive strategiene som fremkommer kan hovedsakelig deles inn i en *didaktisk strategi* og en *inkluderende strategi*. Den norske velferdsdiskursen og den latente partidiskursen utgjør diskursordenen norsk politikk, og er i denne sammenheng en didaktisk strategi. Med det mener jeg at vektleggingen av stort sett de samme politikkområdene, samt ideologier som må leses «mellom linjene», kan være et uttrykk for at partiene har vært bevisst adressaten med en målsetting om å lære bort. På den måten har partiene unngått store mengder informasjon til fordel for å gi en forholdsvis enkel, samt oversiktlig innføring i Norges politiske system. Den moderne barndomsdiskursen inngår på en annen side i en diskursorden relatert til rettigheter. Dette er et tankesett som reflekterer en inkluderende strategi. Partiene har tilrettelagt et historisk politisk dokument til målgruppen barn, en gruppe som i utgangspunktet, historisk sett, har blitt holdt utenfor offentlige beslutningsprosesser. Med fremveksten av egne barnepartiprogrammer har barn nå fått mulighet til å ta del i det

demokratiske fellesskapet. Ved hjelp av disse strategiene inntar partiene en inviterende rolle som ikke direkte fremvises i kommunikasjonsmaterialet.

Denne studien har vist at barnepartiprogrammer avviker fra etablert kunnskap og empiri om partiprogram. I henhold til Anna Emilia Berti (2005) sine tre «bølger» innenfor forskning på politikk og barn, inngår denne studien i den tredje bølgen fordi den undersøker barnepartiprogram, politiske dokumenter som både kan fremme politisk engasjement og samfunnskompetanse hos barn. Min oppgave tilfører et bidrag på et felt som er i endring og som det er verdt å utforske ytterligere. Jeg har ikke gitt en endelig oversikt eller fasit på hvordan politisk kommunikasjon rettet mot barn foregår, men jeg har foretatt en næranalyse og pekt på enkelte tendenser i materialet. Mine funn kan av den grunn styrkes eller svekkes gjennom nye analyser. Det foreligger stort potensiale for videre forskning på partienes politiske kommunikasjon rettet mot barn og Barnas Valg for øvrig. Eksempelvis ville det vært interessant å ta for seg et større materiale fra flere partier og inkludert hva barn selv tenker om barnepartiprogram. I sum vil min oppgave være et godt grunnlag for videre forskning på feltet. For eksempel kan en studie med utgangspunkt i denne vise flere trekk av hvordan politisk kommunikasjonsmateriale har konturer av generelle trekk ved det politiske språket.

Oppsummert er svaret på oppgavens problemstilling at norske partier har brukt to diskursive strategier i sin politiske kommunikasjon til barn, henholdsvis en didaktisk og en inkluderende strategi. Svaret er basert på funn i empirien og må ses på bakgrunn av den kvalitative analysen. Arbeiderpartiet, Høyre og Miljøpartiet De Grønne har gjennom å benytte seg av en didaktisk og en inkluderende strategi, informert barn om samfunnets virke. Sammenligningen av barnepartiprogrammene og de ordinære partiprogrammene, tydeliggjorde at de diskursive strategiene er fungerende verktøy for adaptasjon. En konsekvent, helhetlig og bevisst språkbruk, fremhever at det er tydelig at tekstene er adaptert. Barnepartiprogrammene er derfor både politiske og pedagogiske tekster ettersom de er orientert mot informasjon og forståelse, og dermed har en spesiell oppgave. Tekstene er strategisk kommunikative med mål om å engasjere barn i politikk. For å oppnå en vellykket kommunikasjon har partiene tilpasset sitt budskap, og gjort det enklere for unge lesere å identifisere seg med tekstene. Dette er synliggjort i analysen. Jeg har tidligere vært inne på tanken om at ordinære partiprogram med fordel kunne latt seg inspirere av barnepartiprogram da de er mer begripelige, og har større sannsynlighet for å nå frem til adressaten. Det gjenstår å se hvordan partiprogrammene utvikler seg de kommende årene.

LITTERATURLISTE

EMPIRISK MATERIALE: PARTIPROGRAM

BARNEPARTIPROGRAM

Agder Arbeiderparti (2019). *Sterkere fellesskap*. Hentet 14.01.20 fra:
<https://barnasvalg.reddbarna.no/barnas-valg-arbeiderpartiet?county=4319>.

Agder Høyre (2019). *Vi tror på Norge*. Hentet 14.01.20 fra:
<https://barnasvalg.reddbarna.no/barnas-valg-hoyre?county=4319>.

Miljøpartiet De Grønne Agder (2019). *For mennesker og miljø*. Hentet 14.01.20 fra:
<https://barnasvalg.reddbarna.no/miljopartiet-de-gronne?county=4319>.

ORDINÆRE PARTIPROGRAM

Agder Arbeiderparti (2019). *Fylkestingsprogram 2019-2023*. Hentet 28.02.20 fra:
<https://agder.arbeiderpartiet.no/politikken/fylkestingsprogram-2019-2023/>.

Agder Høyre (2019). *Vår politikk*. Hentet 28.02.20 fra:
<https://hoyre.no/agder/politikk/>.

Miljøpartiet De Grønne Agder (2019). *MDG Agders politiske program*. Hentet 28.02.20 fra:
<https://agder.mdg.no/2020/02/03/mdg-agders-politiske-program/>.

LITTERATUR

Aristoteles (2006). *Retorikk*. Oversatt av: T. Eide. Oslo: Vidarforlaget.

Arnstein, S. (1969/2019). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Planning Association*, 85(1), 24-34.

Backe-Hansen, E. (2010). Skolen som arena for demokrati og medvirkning blant elevene? I A. T. Kjørholt (Red.), *Barn som samfunnsborgere - til barnets beste?* (172-191). Oslo: Universitetsforlaget.

Barthes, R. (1977). *Image-Music-Text*. Oversatt av: S. Heath. London: Fontana.

Barthes, R. (1994). Bildets retorikk. I R. Barthes *I tegnets tid – Utvalgte artikler og essays* (22-35). Oversatt av: K. Stene-Johansen. Oslo: Pax Forlag A/S.

Bergström, G. & Boréus, K. (2005). Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I G. Bergström & K. Boréus (Red.), *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys* (2. utgave) (9-42). Lund: Studentlitteratur.

Berti, A. E. (2005). Children's understanding of politics. I M. Barrett & E. Buchanan-Barrow (Red.), *Children's Understanding of Society* (69-99). Hove: Psychology Press.

Bjerke, H. (2010). Barn og unges refleksjoner om rettigheter, ansvar og samfunnsborgerskap. I A. T. Kjørholt (Red.), *Barn som samfunnsborgere - til barnets beste?* (227-244). Oslo: Universitetsforlaget.

Blakar, R. M. (2006). *Språk er makt* (7. utgave). Oslo: Pax Forlag.

Bratberg, Ø. (2017). *Tekstanalyse for samfunnsvitere* (2. utgave). Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Breivega, K. M. R., Rangnes, T. E. & Werler, T. C. (2019). Demokratisk danning i skole og undervisning. I K. M. R. Breivega & T. E. Rangnes (Red.), *Demokratisk danning i skolen* (15-33). Oslo: Universitetsforlaget.

Burr, V. (2015). *Social Constructionism* (3. utgave). London: Routledge.

Dahrendorf, M. (1996). Voksenlitteratur og børnelitteratur – et didaktisk forsøg på en væsenbestemmelse. I T. Weinreich (Red.), *Lyst og lærdom: Debat og forskning om børnelitteratur* (127-140). København: Høst & Søn.

Daloz, J. (2009). How political representatives earn legitimacy: A symbolic approach. *International Social Science Journal*, 60(196), 285-296.

Davidsen, S. (2000). *Når bokstavene tar ordet: Typografi, bokdesign, historien bak*. Oslo: Gyldendal Yrkesopplæring.

Dewey, J. (1966) [1916]. *Democracy and Education*. New York: The Free Press.

- Eco, U. (1979). *The Role of the Reader: Explorations in the Semiotics of Texts*. Bloomington, Indiana: Indiana University Press.
- Eide, M. (1991). *Medievalkamp*. Oslo: Tano.
- Engebretsen, M. (2007). *Digitale diskurser: Nettavisen som kommunikatív flerbruksarena*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Engelstad, F. (2003). Makt, kommunikasjon, retorikk. I Ø. Andersen & L. K. Berge (Red.), *Retorikkens relevans* (77-90). Oslo: Norsk Sakprosa.
- Entman, R. M. (1993). Framing – toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58.
- Fairclough, N. (2001). *Language and Power* (2. utgave). Harlow: Longman.
- Fairclough, N. (2003). *Analysing Discourse: Textual Analysis for Social Research*. London: Routledge.
- Fairclough, N. (2008). *Kritisk diskursanalyse: En tekstsamling*. Oversatt av: E. H. Jensen (Red.) København: Hans Reitzels Forlag.
- Fattore, T. & Turnbull, N. (2005). Theorizing Representation of and Engagement with Children. The Political Dimension of Child-Oriented Communication. I J. Mason & T. Fattore (Red.), *Children Taken Seriously in Theory, Policy and Practice* (46-57). London: Jessica Kingsley Publishers.
- Frantzen, V., & Schofield, D. (2018). *Mediepedagogikk og mediekompetanse: Danning og læring i en ny mediekultur*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Frønes, I. (2018). *Den krevende barndommen: Om barndom, sosialisering og politikk for barn*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Gentikow, B. (2002). *Hvordan utforsker man medieerfaringer? Kvalitativ metode for (ferske) medieforskere*. Bergen: Institutt for medievitenskap, Universitetet i Bergen.
- Greta Thunberg (27.06.18). *Greta Thunberg Speech at COP24* (3:17-3:23). Hentet 26.05.20 fra: <https://www.youtube.com/watch?v=2fycgrYgXpA&feature=youtu.be>.
- Gripsrud, J. (2013). *Språkpolitikk og språkbruk i norske partiprogram 2013: En rapport i to deler*. Oslo: Språkrådet.
- Gripsrud, J. (2017). *Allmenningen: historien om norsk offentlighet*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Habermas, J. (1971). *Borgerlig offentlighet. Dens framvekst og forfall. Henimot en teori om det borgerlige samfunn*. Oversatt av: E. Schwabe-Hansen, H. Høibraaten & J. Øien. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

- Hart, R. A. (1992). *Children's Participation. From Tokenism to Citizenship*. Innocenti essays, No. 4. Florence: UNICEF, United Nations Children's Fund.
- Hart, R. A. (2008). Stepping Back from «The Ladder»: Reflections on a Model of Participatory Work with Children. I A. Reid, B.B. Nickel & V. Simovska, (Red.), *Participation and Learning. Perspectives on Education and the Environment, Health and Sustainability* (19-31). Dordrecht: Springer.
- Hellum, B. (2013). *Analyse av multimodale tekster: En holistisk modell*. Oslo: Scandinavian Academic Press.
- Heraldstveit, D. & Bjørge, T. (1992). *Politisk kommunikasjon: introduksjon til semiotikk og retorikk* (2. utgave). Oslo: Tano.
- Hill, M., Davis, J., Prout, A., & Tisdall, K. (2004). Moving the Participation Agenda Forward. *Children & Society*, 18(2), 77-96.
- Hitching, T. R. & Veum, A. (2011). Introduksjon. I T. R. Hitching, A. B. Nilsen & A. Veum (Red.), *Diskursanalyse i praksis. Metode og analyse* (11-39). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Hjarvard, S. (2008). *En verden af medier: Medialiseringen af politik, sprog, religion og leg*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Hågvar, Y. B. (2007). Hva er diskursanalyse? I Y. B. Hågvar (Red.), *Å forstå avisa. Innføring i praktisk presseanalyse* (18-40). Bergen: Fagbokforlaget.
- Ihlen, Ø. & Robstad, P. (2004). *Informasjon & samfunnskontakt – perspektiver og praksis*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Ihlen, Ø, Skogerbø, E. & Allern, S. (2015a). Introduksjon. I Ø. Ihlen, E. Skogerbø & S. Allern (Red.), *Makt, medier og politikk* (11-21). Oslo: Universitetsforlaget.
- Ihlen, Ø., Skogerbø, E., & Allern, S. (2015b). På jakt etter norsk politisk kommunikasjon; kommentarartikkel. *Norsk Medietidsskrift*, 22(3), 1-13.
- Isene, I. M. (2020). 16-åringer må få stemmerett. *Dagbladet*. Hentet 28.05.20 fra: <https://www.dagbladet.no/kultur/16-aringer-ma-fa-stemmerett/72507507>.
- Iser, W. (1974). *The Implied Reader: Patterns of Communication in Prose Fiction from Bunyan to Beckett*. London: John Hopkins University Press.
- Jenssen, A. T. (2007). Om talekunst og følelser. I A. T. Jenssen & T. Aalberg (Red.), *Den medialiserte politikken* (25-52). Oslo: Universitetsforlaget.
- Karlsen, R. & Narud, H. M. (2004). Organisering av valgkampen – «tradisjonell» eller «moderne»? I B. Aardal, A. Krogstad & H. M. Narud (Red.), *I valgkampens hete* (112-137). Oslo: Universitetsforlaget.

- Karlsen, R. (2015). Politiske partier og politisk kommunikasjon. I Ø. Ihlen, E. Skogerbø & S. Allern (Red.), *Makt, medier og politikk* (91-104). Oslo: Universitetsforlaget.
- Kjeldsen, J. E. (2003). Retoriske kvaliteter i bilder. I Ø. Andersen & L. K. Berge (Red.), *Retorikkens relevans* (91-114). Oslo: Norsk Sakprosa.
- Kjeldsen, J. E. (2015a). *Retorikk i vår tid*. (5. opplag). Oslo: Spartacus forlag.
- Kjeldsen, J. E. (2015b). Politisk retorikk: kunsten å overveie, avveie og bestemme seg. I Ø. Ihlen, E. Skogerbø & S. Allern (Red.), *Makt, medier og politikk* (76-87). Oslo: Universitetsforlaget.
- Kjørholt, A. T. (2005). The Competent Child and «The Right to be Onself». Reflections on Children as Fellow Citizenship in an Early Childhood Centre. I A. Clark, A. T. Kjørholt og P. Moss (Red.), *Beyond listening. Children's Perspectives on Early Childhood Services* (175-187). Bristol: The Policy Press.
- Kjørholt, A. T. (2010). Barn som samfunnsborgere – til barnets beste? I A. T. Kjørholt (Red.), *Barn som samfunnsborgere - til barnets beste?* (11-29). Oslo: Universitetsforlaget.
- Klingberg, G. (1968). *Språklig-stilistisk struktur i barn- och vuxenlitteratur. Kvantitative undersökningar över den pedagogiske adaptationen*. Göteborg: Pedagogiska institutionen, Lärarhögskolan i Göteborg.
- Klingberg, G. (1972). *Barnlitteraturforskning. En introduktion*. Stockholm: Almqvist & Wiksell.
- Klingberg, G. (1981). *Adaptation av text till barns egenskaper - en lägesrapport om ett begrep*. Lund: Lunds universitet. Pedagogiska institutionen.
- Klingberg, G. (1996). Begrebet adaptation. I T. Weinreich (Red.), *Lyst og lærdom: Debat og forskning om børnelitteratur* (142-161). København: Høst & Søn.
- Kock, C. (2003). Retorikkens relevans. I Ø. Andersen & L. K. Berge (Red.), *Retorikkens relevans* (17-29). Oslo: Norsk Sakprosa.
- Kress, G. (2010). *Multimodality: A Social Semiotic Approach to Contemporary Communication*. London: Routledge.
- Kress, G. & van Leeuwen, T. (2006). *Reading Images: The Grammar of Visual Design* (2. utgave). London: Routledge.
- Larsen, P. (2008). *Medievitenskap – Medier, tekstteori og tekstanalyse* (2. utgave). Bergen: Fagbokforlaget.
- Ledin, P. & Machin, D. (2018). *Doing visual analysis: From theory to practice*. Los Angeles: SAGE.
- Lindahl, M. (2005). Children's Right to Democratic Upbringings. *International Journal of Early Childhood* 37(3), 33-47.

- Machin, D. (2007). *Introduction to Multimodal Analysis*. London: Bloomsbury Academic.
- Machin, D. (2013). Introduction. What is multimodal critical discourse studies? *Critical Discourse Studies*, 10(4), 347-355.
- Matthews, H. (2003). Children and Regeneration: Setting an Agenda for Community Participation and Integration. *Children & Society*, 17(4), 264-276.
- McNair, B. (2007). *An Introduction to Political Communication*. London: Routledge.
- Miller, C. R. (1984). Genre as Social Action. *Quarterly Journal of Speech*, 70(2), 151-167.
- Narud, H. M. & Valen, H. (2004). Partiprogram og velgerappell. I B. Aardal, A. Krogstad & H. M. Narud (Red.), *I valgkampens hete* (33-58). Oslo: Universitetsforlaget.
- Neale, B. (2004). *Young Children's Citizenship. Ideas into Practice*. York: The Joseph Rowntree Foundation.
- Nesheim, N. S. (2018). Barn og nyheter. En analyse av Aftenposten Junior og NRK Supernytt. I B. Nyjordet (Red.), *Barns mediehverdag* (43-60). Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Nilssen, V. (2012). *Analyse i kvalitative studier: Den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Nodelman, P. (1997). *Barnelitteratur som sjanger*. I H. Bache-Wiig (Red.), *Nye veier til barneboka* (12-54). Oslo: Cappelen akademisk forlag.
- NOU 2020: 6 (2020). *Frie og hemmelige valg. Ny valglov*. Oslo: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, Teknisk redaksjon. Hentet 29.05.20 fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/0516829ddd434b86880c80e9ceec0281/no/pdfs/nou202020200006000dddpdfs.pdf>.
- Opplæringsloven (1998). *Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa* (LOV-1998-07-17-61). Hentet 20.01.20 fra: <https://lovdata.no/lov/1998-07-17-61>.
- Presseforbundet (2015). *Vær Varsom-plakaten*. Hentet 26.02.20 fra: <https://presse.no/pfu/etiske-regler/vaer-varsom-plakaten/>.
- Qvortrup, J. (2010). Om børns rettigheter i voksensamfundet. I A. T. Kjørholt (Red.), *Barn som samfunnsborgere - til barnets beste?* (30-46). Oslo: Universitetsforlaget.
- Ramsfjell, A. (2011). *Barnet i teksten: Leserolle og barndomskonstruksjon i forkynnende fortellinger for barn*. Oslo: IKO-forlaget.
- Redd Barna (2019a). *Om Barnas Valg*. Hentet 04.03.20 fra: <https://barnasvalg.reddbarna.no/om-barnas-valg>.
- Redd Barna (2019b). *Barnas Valg i skolen*. Hentet 12.05.20 fra: <https://barnasvalg.reddbarna.no/barnas-valg-til-lareren>.

- Redd Barna (2019c). *Resultater*. Hentet 29.05.20 fra: <https://barnasvalg.reddbarna.no/resultat-side>.
- Rosenberg, L. T. (2018). På Barnas Side. *Norsk Medietidsskrift* 25(3) 1-16.
- Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet: Fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Samuelsson, M. (2013). Deliberativ demokrati i den norske skolan. Ger lärare uttryck för deliberative uppfattningar när det kommer til demokrati och demokratiutbildning? *Utbildning och demokrati* 22(1), 47-63.
- Sandberg, K. (2009). Barns rettigheter og muligheter. I R. Hjermand & K. Haanes (Red.), *Barn* (32-49). Oslo: Universitetsforlaget.
- Seip, J. (1988). *Politisk ideologi: Tre lærestykker*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Selander, S. & Skjelbred, D. (2004) *Pedagogiske tekster for kommunikasjon og læring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Shier, H. (2001). Pathways to Participation: Openings, Opportunities and Obligations. *Children & Society*, 15(2), 107-117.
- Skjulstad, S. (2017). Medietekster og metode. I H. Næss & L. Pettersen (Red.), *Metodebok for kreative fag* (39-51). Oslo: Universitetsforlaget.
- Skrede, J. (2017). *Kritisk diskursanalyse*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Skovholt, K., & Veum, A. (2014). *Tekstanalyse: Ei innføring*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.
- Smith, K. (2015). Childhood and Youth Citizenship. I J. Wyn & H. Cahill (Red.), *Handbook of Children and Youth Studies* (357-376). Singapore: Springer Reference.
- Spilde, I. (2015). *Unge er mer politisk aktive, men stemmer som mor og far*. Hentet 28.05.20 fra: <https://forskning.no/barn-og-ungdom-politikk-valg/unge-er-mer-politisk-aktive-men-stemmer-som-mor-og-far/511512>.
- Stortinget (2019). *Stemmerettsjubileet 1919-2019*. Hentet 26.05.20 fra: <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/stemmerettsjubileet-2019/>.
- Stortinget (u.å.). *Nettbaserte læringsressurser*. Hentet 29.05.20 fra: <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/stortinget-undervisning/>.
- Strömbäck, J. (2008). Four Phases of Mediatization: An Analysis of the Mediatization of Politics. *The International Journal of Press/Politics*, 13(3), 228-246.
- Svennevig, J. (2020). *Språklig samhandling: Innføring i kommunikasjonsteori og diskursanalyse* (3. utgave). Oslo: Cappelen Damm akademisk.

The Economist (2020). *Daily Chart. Global Democracy has another bad year*. Hentet 29.05.20 fra: <https://www.economist.com/graphic-detail/2020/01/22/global-democracy-has-another-bad-year>.

Tingstad, V. (2019). Hvordan forstår vi barn og ungdom? *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk*, 5, 96-110.

Tjolfått, M. E. & Breivik, E. (2017). – De voksne vet ikke alltid hva som er best. *NRK*. Hentet 12.02.20 fra: <https://www.nrk.no/norge/arrangerer-eget-valg-for-barn-til-hosten-1.13557565>.

Tjora, A. (2018). *Viten skapt: Kvalitativ analyse og teoriutvikling*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Uprichard, E. (2008). «Children as Being and Becomings»: Children, Childhood and Temporality. *Children & Society*, 22(4), 303–313.

Ursin, M. & Lorgen, L. C. (2019). Barnas Valg – når barna går til stemmeurnene. *Barn*, 37(3-4), 133-147.

Utdanningsdirektoratet (u.å.a.). *Demokrati og medborgerskap*. Hentet 19.02.20 fra: <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/prinsipper-for-laring-utvikling-og-danning/tverrfaglige-temaer/demokrati-og-medborgerskap/>.

Utdanningsdirektoratet (u.å.b.). *Demokrati og medvirkning*. Hentet 29.05.20 fra: <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/opplaringens-verdigrunnlag/1.6-demokrati-og-medvirkning/>.

van Deth, J., Abendschön, S. & Vollmar, M. (2011). Children and Politics: An Empirical Reassessment of Early Political Socialization. *Political Psychology*, 32(1), 147-174.

van Leeuwen, T. (2005). *Introducing Social Semiotics*. London: Routledge.

Vatnøy, E. (2010). *Vaart Valgoppraab. Norske partiprogrammer 1884-1906 – Et teksthistorisk sjangerstudium* (Masteroppgave). Universitetet i Oslo. Avhandling hentet 26.05.20 fra: <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/26874/MA-EirikxVatnxy.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Vettenranta, S. (2017). *Krig og katastrofer i media. De unges møte med brutale nyheter*. Bergen: Fagbokforlaget.

Veum, A. (2013). Blogging på rosa skjerm. Om roller og relasjoner i ungjentebloggar. I S. Hållsten, H.S. Rehnberg og D. Wojahn (Red.), *Text, kontext och betydelse. Sex nordiska studier i systemisk-funktionell lingvistik* (107-124). Huddinge: Södertörn högskola.

Wall, J. (2012). Can Democracy Represent Children? Toward a Politics of Difference. *Childhood* 19(1), 86-100.

Weinreich, T. (2004). *Børnelitteratur mellem kunst og pædagogik* (2. utgave). Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.

- Wood, D., Bruner, J. S. & Ross, G. (1976). The Role of Tutoring in Problem Solving. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 9, 191-198.
- Wyness, M., Harrison, L. & Buchanan, I. (2004). Childhood, Politics and Ambiguity: Towards an Agenda for Children's Political Inclusion. *Sociology*, 38(1), 81-99.
- Young, I. M. (2000). *Inclusion and Democracy*. New York: Oxford University Press.
- Ødegård, G. (2012). Ungdomspolitisk deltagelse og innflytelse – perspektiver og endringer. I K. Berge & J. Stray (Red.), *Demokratisk medborgerskap i skolen* (34-58). Bergen: Fagbokforlaget.
- Østbye, H., Helland, K., Knapskog, K., & Larsen, L. (2013). *Metodebok for mediefag* (4. utgave) Bergen: Fagbokforlaget.
- Østerud, Ø. (2019). *Statsvitenskapelig leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Østrem, S. (2012). *Barnet som subjekt – etikk, demokrati og pedagogisk ansvar*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Aalberg, T., Elvestad, E. & Skogerbø, E. (2015). Demokrati og offentlighet. I Ø. Ihlen, E. Skogerbø & S. Allern (Red.), *Makt, medier og politikk* (22-33). Oslo: Universitetsforlaget.
- Aamotsbakken, B. (2010). Strukturalisme og tekstlingvistikk. I S. Knudsen & B. Aamotsbakken (Red.), *Teoretiske tilnærminger til pedagogiske tekster* (72-87). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Aardal, B., Krogstad, A. & Narud H. M., Waldahl, R. (2004). Strategisk kommunikasjon og politisk usikkerhet. I B. Aardal, A. Krogstad & H. M. Narud (Red.), *I valgkampens hete* (13-29). Oslo: Universitetsforlaget.

VEDLEGG

VEDLEGG 1: AGDER ARBEIDERPARTI SITT BARNEPARTIPROGRAM

Vi får til mer sammen enn hver for oss.

VÅRE VERDIER

Alle mennesker er unike, uerstattelige og like mye verdt. Hver av oss skal ha muligheten til å være frie, likestilte og ha innflytelse på våre liv. Derfor bygger vi vår politikk på de sosialdemokratiske grunnverdiene frihet, likhet og solidaritet.

Vi lever i store og små fellesskap. Familien, nabolaget, frivillig aktivitet, kommunen og fylket. Sterke fellesskap – hvor vi løser oppgavene sammen – ligger til grunn for et godt samfunn. Vi mener vi står sterkere sammen enn hver for oss.

SKOLE

For Arbeiderpartiet er det viktig at alle skal ha lik mulighet til å gå på skole, uansett hvor du bor eller hvem du er.

- Vi vil ha gratis skolefrokost.

- Vi vil styrke den offentlige skolen, og ikke ha flere private skoler hvor du må betale penger for å gå.
- Vi vil bevilge flere penger til mobbe- og elevombud.
- Vi vil at skolearbeid skal gjøres på skolen og at kommuner og skoler kan prøve ut leksefri skole.

HELSE

Kultur, friluftsliv og fritidsaktiviteter er en del av folkehelsearbeidet og er viktig for å unngå at folk blir syke. Hvis du blir syk skal du få god hjelp gratis, uansett hvor du bor.

- Skolehelsetjenesten skal være tilgjengelig digitalt og på Snapchat.
- Vi vil opprette flere tannlegevakter i fylket.
- Alle tre sykehusene i Agder skal bestå og videreutvikles.

SAMFERDSEL

Det skal være lett å ta buss, tog og ferje i stedet for bil. Vi trenger flere gode og sikre veier og sykkelstier.

- Vi vil gjøre skoleskyssen bedre.
- Det må være gratis internett på alle busser.
- Skoleveier, veier til kultur- og idrettsanlegg og store arbeidsplasser må prioriteres.

KLIMA OG MILJØ

Agder skal være i front på miljø og klimaspørsmål. Men da må vi gjøre mer enn å snakke.

- Vi må skape holdningsendring ved å innføre nødvendige tiltak, og ikke vente på at holdningene skal endre seg før vi gjør det som er riktig.
- Vi vil støtte tiltak for å fjerne plast.
- Vi vil bruke mer fornybar energi i kollektivtransporten.

ARBEIDSPASSER OG NÆRINGS LIV

Arbeid til alle er vår hovedsak. Det er dette som skaffer penger til å betale for skoler, kultur- og idrettsanlegg og sykehus.

- Vi vil at Agder skal bli best i Norge på å bruke ressursene som er i havet utenfor kysten.
- Vi vil bruke vannkraften til å skape nye arbeidsplasser innenfor datalagring.
- Vi vil at alle skal få tilbud om fast jobb, og i hele stillinger.

FRITID

Vi har et mål om at alle skal ha et godt kultur-, idretts- og fritidstilbud i hele fylket, uavhengig av bosted, sosial bakgrunn og livssituasjon.

- Vi vil innføre kulturkort for ungdom mellom 14 – 19 år som gir gratis inngang på et visst antall kulturtilbud i fylket per måned.
- Vi vil gjøre det lettere å drive frivillige organisasjoner og å bygge nye store kultur- og idrettsanlegg.

VEDLEGG 2: AGDER HØYRE SITT BARNEPARTIPROGRAM

Vi tror på Norge

**Vi tror på deg og hvert enkelt menneske.
Vi tror på familien, stedet du bor, jobbene
våre og alle som jobber frivillig.**

Høyre vil ta vare på jorden

Høyre vil gjøre det vi kan for et godt klima. Miljøproblemene finnes i hele verden og de gode løsningene finnes overalt. Vi må samarbeide med alle land i verden for å løse klimautfordringene, men vi kan også gjøre mye hjemme. Derfor vil vi at folk skal ha mer lyst til å velge klima- og miljøvennlig, enn å ikke gjøre det.

HØYRE VIL

- Hjelp til med å rydde plasten i havet
- Ha flere ladere til el-biler
- Stille krav til at fergene må være miljøvennlige
- Være positive til utvikling av vindkraft

Høyre vil ha verdens beste skole

Høyre vil at skolen skal bli enda bedre. Elevene skal trives på skolen og de skal lære mer på skolen sånn at enda flere klarer å fullføre videregående. Vi mener det er viktig at alle elever som syntes at noen fag, eller deler av faget er vanskelig skal få hjelp fra en god lærer til å forstå det som er vanskelig.

HØYRE VIL

- At enda flere barn får tilbud om sommerskole, og at sommerskolen blir bedre
- At alle elever skal ha en helsesykepleier de kan snakke med på skolen eller på nett
- At ingen elever skal bli mobbet
- Gjøre teorifagene på yrkesfag mer praktiske

Det finnes mange muligheter i Agder og de skal vi bruke sammen.

Høyre vil at du skal få rask hjelp når du blir syk

Høyre vil at du skal få hjelp når du trenger det. Du skal ha det bra, føle deg trygg og bli godt tatt vare på når du bli syk enten du er barn, voksen eller gammel.

HØYRE VIL

- At sykehusene i Kristiansand og Arendal skal gi deg rask og god hjelp når du blir syk
- Hjelp barn og unge som har vonde følelser bedre enn i dag
- At alle i Agder skal ha gode tannleger

Høyre vil at du skal komme raskt og trygt hjem

For at barn og unge skal komme seg trygt og raskt til skolen og fritidsaktivitetene trenger vi gode og trygge veier. Vi vil også at flere skal bruke buss og tog istedenfor bil og da må vi ha flere busser og flere tog.

HØYRE VIL

- At barn og unge skal få billige busskort
- Bygge gode gangveier og sykkelveier sånn at barn og unge får en trygg vei til skolen
- Koble flere togruter sammen sånn at det kortere tid å reise med tog
- Gi de store skipene ved kaien strøm fra land sånn at de forurensner mindre i sjøen

Lurer du på hva Høyre mener om ulike ting? Spør kaninen på hoyre.no eller Høyres Facebook-side.

Høyre vil at du skal få en trygg og god jobb når du blir voksen

Høyre vil at alle skal ha en jobb å gå til. Da må vi gjøre det enklere å skape nye jobber. Vi må også ha en god skole som lærer elevene det de trenger for å få en jobb som allerede finnes, men også sånn at de kan være med å skape nye jobber i fremtiden.

HØYRE VIL

- At Agder skal være Norges beste sted å skape nye bedrifter og jobber
- At alle skal ha en trygg og god jobb å gå til
- At elever skal kunne ta hele utdanningen sin i en bedrift

Høyre vil at alle skal få delta på aktiviteter i fritiden

Idrett, frivillighet og fritid er viktige plasser hvor folk møtes og hvor du føler deg som en del av et større fellesskap. Friluftsliv er viktig for mange i Agder. Vi har masse fin natur og muligheter for å gå på tur og være ute i frisk luft, både langs kysten og inne i landet. Alle barn skal ha muligheten til å delta på fritidsaktiviteter, enten det er dans, svømming eller fotball.

HØYRE VIL

- Merke flere turstier
- At alle skal ha gode fritidstilbud

VEDLEGG 3: MILJØPARTIET DE GRØNNE AGDER SITT

BARNEPARTIPROGRAM

miljøpartiet de grønne
agder

Å TA VARE PÅ MILJØET ER Å TA VARE PÅ OSS SELV

Talspersoner Une Bastholm og Arild Hermsstad

Politikk handler om deg, meg og alt vi er glad i. Målet med grønn politikk er å skape et samfunn hvor vi har gode liv som ikke ødelegger for dyrene, naturen og andre mennesker. Vi vil ha et Norge med mindre stress, mindre kjøpepress og heller mer tid til venner, familie og alt det andre vi er glad i. Vi må få Norge ut av olja og inn i framtida, og vi må bygge et godt lokalmiljø.

VI ER HER

VÅRE TOPP 5 SAKER

Vi må fase ut olja, og satse på ren energi

Vi politikere må ordne opp i plastproblemet

Du skal ha en trygg skolevei

Busser og tog må gå oftere og være billigere

Vi må ta vare på dyra og naturen

KLIMA OG NATUR

Klimakrisen er her. Hvis mennesker fortsetter å forurense og forsøple på samme måte som i dag, vil krisen gjøre store deler av planeten ubeboelig. Dette må vi stanse.

Noen mener at vi i Miljøpartiet De Grønne bryr oss for mye om klima og miljø. Heldigvis har dere som streiker for klimaet fått flere til å forstå at klimakrisen ikke løses hvis vi ikke tenker nytt.

Vi vil skape nye, trygge og grønne jobber. Både for å ta vare på planeten, men også for å sikre at du har en trygg jobb å gå til når verden ikke lenger skal bruke olje.

DYREVELFERD

Dyr har også følelser og rettigheter. Likevel er det dessverre mange dyr som har det trangt og vondt.

Vi vil være dyrenes stemme i politikken, og blant annet få på plass et eget politi som kan passe på at dyrene har det bra.

Vi vil ta bedre vare på hjemmene til dyrene, og sørge for at de som er hjemløse får et godt sted å være, ved å åpne sentre for hjemløse dyr.

Når mennesker bygger og forurenser, så ødelegger vi for de ville dyrene, som har hjemmene sine i naturen. Derfor må vi gi dem mer vill natur å leve i, så vi ikke mister flere arter.

GRATIS SKOLEMAT OG FÆRRE PRØVER

Hvis man er sulten så er det vanskelig å lære. Derfor vil vi ha gratis skolemat for alle. Maten skal være sunn, bærekraftig og inkludere vegetarretter.

Det er viktig å ha tid til andre ting enn skole. Derfor vil vi også passe på at du ikke får flere skoletimer, eller flere prøver.

I tillegg må lærerne ha tid og frihet til å lage spennende undervisning, og det må være mange nok av dem slik at de kan hjelpe alle når de trenger det.

ALLTID EN LEDIG HELSESYKEPLEIER

God helse, både psykisk og fysisk, er viktig for å ha det bra. Grønn politikk gir sikker og sunn mat, bedre luft, mindre stress og mindre press for å alltid prestere. Vi vil også legge til rette for mer fysisk aktivitet og daglig bevegelse.

Men når noen først blir syk skal de få god hjelp og føle seg trygg. Vi må få flere helsesykepleiere på skolen og kortere køer når man trenger hjelp. Det skal også være enkelt og lønnsomt å velge produkter som ikke er helse- eller miljøskadelige.

VI ELSKER FRITID

Hvem gjør ikke det? Uansett om du liker fotball, Fortnite eller riding vil vi gi deg mer tid til å gjøre det du liker.

Fritidsaktiviteter skal være billige og lett tilgjengelig. Det ordner vi blant annet med utlånsordninger for hytter, friluft- og idrettsutstyr. Vi vil gi barn og unge bedre bibliotek og rabattkort på kino, teater og konserter.

KOLLEKTIVREISE

Det må bli enklere og billigere å reise miljøvennlig i hele Norge. Uansett om det er hjem fra butikken, på vei til trening eller besøk hos bestemor og bestefar.

Vi vil ha byer og tettsteder som er bygget for deg, ikke for bilen. Du skal kunne sykle og gå til skolen uten bekymringer. I tillegg må vi ha flere, bedre og raskere tog, også i nord.

